T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ARKEOLOJİ ANA BİLİM DALI

KİBYRA YER ALTI ODA MEZARLARI: MİMARİ VE TİPOLOJİ

Mustafa ŞİMŞEK

0930231413

YÜKSEK LİSANS TEZ

DANIŞMAN

Doç. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ KORTHOLT

ISPARTA-2013

T.C.
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Tez Savunması 1

Tarih: 18/6/2013

Enstitü Yönetim Kurulunun 29/5/2013 tarih ve 07/e sayılı kararıyla oluşturulan jürimiz Arkeoloji Anabilim Dalı Klasik Arkeoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS öğrencisi MUSTAFA ŞİMŞEK 'nın "KİBYRA NEKROPOLİSLERİ ODA MEZARLARI" başlıklı tezini incelemek ve değerlendirmek üzere 18/6/2013 tarihinde saat 14.0'da toplanmış ve adayı tez savunmasına almıştır.

Lisansüstü Yönetmeliği Madde 25 uyarınca adaya 60 dakika süreyle teziyle ilgili Ek'te sunulan sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tezinin aşağıda belirtilen sebeplerle,

☒ **Tezin kabul edilmesine**
(Öğrenci, varsa jüri tarafından gerekli görülen düzeltmeleri yaparak, tezinin onaylı son şeklini bir (1) ay içinde Enstitü'ye teslim etmelidir.)

☐ **Tezde düzeltme verilmesine**
(Öğrenci, tezde gerekli görülen düzeltmeleri yaptıktan sonra üç (3) ay içinde savunmasını yineleyecektir.)

☐ **Tezin reddedilmesine**
(Öğrenci, yeni tez konusu belirlemelidir.)

***Tez adı değişikliği yapıldı/~~yapılmadı.~~**

oy birliği/oy çokluğu ile karar verilmiştir.
Gereği için arz olunur.

KIBYRA YERALTI ODA MEZARLARI: Mimarisi ve Tipolojisi.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	:DOÇ. DR. BİLGE HÜRMÜZLÜ KORTHOLT	
Üye	:DOÇ DR. MEHMET ÖZHANLI	
Üye	:YRD. DOÇ. DR. ŞÜKRÜ ÖZÜDOĞRU	

Ek : Herbir jüriye ait tez değerlendirme jüri raporları

Enstitü Yönetim Kurulu Kararı	Tarih:	Karar No:
Bu form danışman tarafından düzenlenerek 3 gün içerisinde ilgili Anabilim Dalı aracılığı ile Enstitüye teslim edilir.		

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "Kibyra Yeraltı Oda Mezarları: Mimarisi ve Tipolojisi" adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya'da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Mustafa Şimşek
18.07.2013

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER……İ

ÖNSÖZ……...İİİ

ÖZET.....V

SUMMARY……..Vİ

KISALTMALAR DİZİNİ ……....Vİİ

GİRİŞ……...1

BİRİNCİ BÖLÜM…….....3

1. KİBYRA ANTİK KENTİ……...……3

1.1. Coğrafi Konumu…….....3

1.2. Tarihi…….....4

İKİNCİ BÖLÜM……...8

2. KİBYRA NEKROPOLİSLERİ……8

2.2. Mezar Tipleri……....9

2.2.1. Anıt Mezarlar…….…9

2.2.2. Lahitler……9

2.2.3. Oda Mezarlar……10

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM……....12

3. ANADOLU ÖLÜ KÜLTÜ'NDE ODA MEZAR ANLAYIŞI: KÖKEN ve GELİŞİM ÜZERİNE…..…….....12

3.1. Tek Odalı Oygu Mezar Örnekleri……18

3.2. Sıralı Oygu Oda Mezar Örnekleri…….21

3.3. Çok Odalı Oygu Oda Mezar Örnekleri……21

3.4. Arcasoliumlu Oygu Oda Mezar Örnekleri……...22

3.5. Kibyra Oda Mezarları'na Dair Ön Analoji……..24

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM……..27

4. KİBYRA YERALTI ODA MEZARLARI: TİPOLOJİ ve KRONOLOJİ..... 27

4.1. Basit Oda Mezarlar……27

4.1.1. Oda Mezar (YOM) III.....27

4.1.2. Oda Mezar (YOM) V……29

4.1.3. Oda Mezar (YOM) VIII……...31

4.1.4. Oda Mezar (YOM) IX……..32

4.2. Sıralı Oda Mezarlar……34

4.2.1. Oda Mezar (YOM) I…….34

4.2.2. Oda Mezar (YOM) VII……..37

4.3. Çok Odalı Mezarlar……..…..38

4.3.1. Oda Mezar (YOM) IV……..40

4.4. Arcasoliumlu Oda Mezarlar……..44

4.4.1. Oda Mezar (YOM) II……45

4.5. Lahitli Oda Mezarlar……..47

4.5.1. Oda Mezar (YOM) VI……..48

BEŞİNCİ BÖLÜM.....51

5. SONUÇ……...51

BİBLİOGRAFYA……...59

LEVHALAR……...66

RESİMLER…….....82

KATALOG……94

BULUNTU LİSTESİ……144

GRAFİKLER……....150

ÖZGEÇMİŞ……..152

ÖNSÖZ

Öte Dünya… Bilinmezlikler, sorular ve sorular… İnsanoğlu için böylesine gizemli bir gerçeğin beraberinde getirdiği, sonsuz yolculuğa giden ilk adımın konulmuş ürkütücü adı mezarlar. Hiç kimsenin yaşamaksızın anlayamayacağı yaşasa da anlatamayacağı bu ürpertici gerçeğin kıvılcımıyla tabiatın bağrına beşik misali açılan, kendisini daha çok anlamak ve anlatabilmek adına sayısız nüsha kurcaladığım Kibyra Oda Mezarları'nın, üzerinde havasını soluduğumuz bu fani gezegenin mekanlığını ettiği garip hayat yalanının farklı desenlerini kavrayabilmem yolunda karşılaştığım en büyük ve en etkileyici vesilelerden bir tanesi olduğu kanaatindeyim.

Tez süresi boyunca kendisi uzakta da olsa yakın ilgisini eksik etmeyen, yüksek tempolu meslek hayatı içerisinde değerli vaktinden fazlasıyla bana da ayırarak, bilgisiyle, engin tecrübeleri ve önerileriyle özgüvenimin artmasında büyük pay sahibi olan kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ KORTHOLT'a içten şükranlarımı dile getirmekte zorlandığımı ifade etmek istiyorum. Kendisine karşı gönülden müteşekkirim. Yüksek lisans eğitimim boyunca kendisini daha yakından tanıma fırsatını yakaladığım, omuzladığı bilimsel ve insani misyonuyla, ona has duruşu ve metanetli kişiliğiyle meslektaşlarına pozitif enerji veren bölüm başkanımız değerli hocam Doç. Dr. Mehmet ÖZHANLI'ya, güler yüzü kadar içleri hareketlendiren bilgisi ve samimiyetiyle daima yanımızda varlığını hissettiren sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Fikret ÖZCAN'a, bölümümüzde görevli tüm değerli hocalarımıza ve enstitü personelimize sonsuz teşekkürler.

Kuşkusuz yaşamımda önemli bir dönüm noktası olan, meslek hayatı ve insanlar adına büyük deneyimler edindiğim Kibyra'da, ilk günden beri yanımda olan, maddi manevi çok şeyi paylaşarak hayatıma değişik renkler ve farklı anlamlar katan, elbette bu tezin gerçekleşmesinde en büyük payın sahibi olan muhterem hocalarım, Kibyra Kazıları Başkanı Yrd. Doç. Dr. Şükrü ÖZÜDOĞRU ve Yrd. Doç. Dr. F. Eray DÖKÜ 'ye karşı olan sevgilerimi ve minnetimi bir kez daha dile getirmek istiyorum. Ve, bir arada olmamızın müsebbibi metruk Kibyra Diyarı'nda, benimle aynı yazgıyı paylaşan ve her daim yanı başımdaki yaslanacak omuz olduklarından tereddüt etmediğim varlıklarıyla onur duyup müşerref olduğum hepsi birbirinden değerli meslektaşlarım, ecele dek hiç birini unutamayacağım kadim dostlarım, yoldaşlarım… Muhakkak bu çalışmada emeğiniz çok büyük. En içten şükran ve derinden muhabbetlerimle…

Ulviyyette Emsalsiz ‘’Canım Aileme’’….

Ve Henüz Göremediğim, Cennet’e Düşen İlk Rahmet Damlası’na, Tuana’ya,

Mutlu, Uzun ve Hayırlı Bir Yaşam Dileklerimle…

Mustafa ŞİMŞEK

Mayıs 2013,

Amisos.

ÖZET

KİBYRA YER ALTI ODA MEZARLARI: MİMARİ VE TİPOLOJİ

Mustafa ŞİMŞEK

Süleyman Demirel Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü

Yüksek Lisans Tezi, 152 Sayfa, Mayıs 2013

Danışman: Doç. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ KORTHOLT

‘’Kibyra Yeraltı Oda Mezarları: Mimari Ve Tipoloji’’ başlığı altında kaleme alınan bu tezin içeriği, 2008 ve 2010 yıllarında Kibyra Kent Nekropolisleri’nde gerçekleştirilmiş kurtarma kazılarıyla gün yüzüne çıkarılan toplam dokuz adet oygu oda mezardan oluşmaktadır. Bilimsel yayını henüz yapılmamış olan söz konusu oda mezarlar, kaçak kazılar sonucunda talan edildikleri için orijinal kontekstlerini büyük oranda yitirmişlerdir. Ancak; tüm olumsuzluklara rağmen, gerek mimarileriyle gerekse elde edilen buluntularıyla, Kibyra Kenti ölü gömme gelenekleri konusunda dolayısıyla kentin sosyo-ekonomik yapısı ve inanç sistemiyle ilgili değerli bilgiler sunmuşlardır.

Çalışmanın ağırlıklı olarak ele aldığı konu mezarların mimari özellikleri ve buna bağlı olarak oluşturulan tipolojik ve kronolojik değerlendirmelerdir. Yapılan değerlendirmelerde öncelikli olarak oda mezarlara ait köken ve gelişim konusu ele alınmış ardından Anadolu ve yakın coğrafyalarda bulunan farklı dönmelere ait benzer oda mezar örneklerine değinilmiştir. Mezarlarda karşılaşılan buluntulardan hareketle gerekli kronolojik bilgilere işaret edilirken söz konusu materyaller stilistik anlamda değerlendirmelere alınmamıştır. Buna paralel olarak çalışma daha çok bir oda mezar tipolojisi ve kendi içerisinde bir kronolojik çalışma niteliğini taşımaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada Kibyra oda mezarlarının sahip olduğu genel özellikler ve bunların tasniflenmesi konusu üzerinde fazlaca durularak kent nekropolislerinin ölü gömme gelenekleri konusunda daha iyi anlaşılabilmesi hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kibyra, Yeraltı, Oda, Mezar, Mimari, Tipoloji

SUMMARY

THE UNDERGROUND BURİAL CHAMBERS OF CİBYRA: ARCHİTECTURE AND TYPOLOGY

Mustafa ŞİMŞEK

Süleyman Demirel Universty, Department of Archeology

Master Thesis, 152 Pages, May 2013

Adviser: Doc. Dr. Bilge HÜRMÜZLÜ KORTHOLT

The content of this thesis that wrote under name of ‘’The Underground Burial Chambers of Cibyra: Architecture And Tipology’’ brougth about of totally nine pieces burial chamber which had been sheded lihgt on by recovering excavations in Necropolis of Ancient City Cibyra in 2006 and 2010 years. The underground tombs whose scientific publiations was not made yet had deceived their orijin because of that had been plundered by illegal excavations. Eventhoug all negatives, mentioning the chamber thombs by whose provenance and architectures had offered valuable informations about burial traditions and soscial-economic case and belief system of the city.

Topic of the working contains mostly of architecture properties and typologic -kronologic evaluations of chamber tombs. İn evaluations firstly, was examined the origin and evolotion topic of chamber tombs and than the similar chamber tombs examples built in different period in Anatolia and close geography. It was dealed the necessery cronological information had been obtained from chamber tombs but, mentioning materials was not included to stilistic evaluations. Correspondingly the working mostly is typology of the chamber tombs and a cronological working in itself. So in this working paid attention to general properties of chamber tombs in Cibyra and had been attached importance of their sorting.

Keywords: Cibyra, Underground, Burial, Chambers, Architecture, Tipology

KISALTMALAR DİZİNİ

Adı Geçen Eser	: A.g.e.
Ağız Çapı	: A.Ç.
Bakınız	: Bkz.
Dipnot	: dp.
Diskus Çapı	: D.Ç.
Envanter Numarası	: Env. No.
Etüt Numarası	: Et. No.
Genişlik	: Gen.
Gövde Çapı	: G.Ç.
Harita	: Har.
Kaide Çapı	: K.Ç.
Levha	: Lev.
Liste	: Lis.
Metre	: m.
Milattan Önce	: M.Ö.
Milattan Sonra	: M.S.
Milimetre	: mm.
Resim	: Res.
Santimetre	: cm.
Sayfa	: s.
Uzunluk	: Uz.
Yer Altı Oda Mezar	: YOM.
Yükseklik	: Yük.
Volume	: Vol.

GİRİŞ

Antik dönemdeki Kabalia ismiyle, Pisidya, Frigya, Karya ve Likya Bölgeleri'nin ortak kültür noktasında bir kilit taşı gibi konumlanan bölge, Geç Tunç Çağın'dan bu yana, yaşamını idame ettirmek durumunda olan insanoğlu tarafından bereketli topraklara sahip bir yurt sıfatıyla itibar görmüştür. Bölgede Tunç Çağı içerisinde höyükler şeklinde ortaya çıkan en erken yerleşimlerle birlikte, bölge insanı ''Karanlık Çağ'' olarak adledilen dönemde de, bugün Yamadı olarak bilinen gölün kenarındaki küçük çaplı yerleşkelerde varlığını devam ettirmiştir. Anadolu'da başlayan Pers Hakimiyeti Dönemi'nde Kaballer'in siyasi anlamda dikkate alınan, kendi içinde organize olmuş kültürel bir güç haline geldiği, bölgenin Sardeis Satraplığı'na bağlılığıyla anlaşılabilmektedir. Antik Gezgin Strabon'un ışık tutmasıyla görülen odur ki; Helenistik Dönem'le birlikte, günümüzde bilinen korunaklı tepeliklere aynı halk tarafından iskan edilen Kibyra bu süreçle birlikte sosyal ve kültürel bağlamda Kaballar'ın kozmopolit bir kimliğe bürünmüşlüğünün güçlü bir sembolü haline gelmiştir. Kentin Roma Dönemi içerisinde de son derece önemli bir yere sahip oluşu bölgenin Kibyratis şeklinde anılmasıyla da doğrulanmaktadır.

Kentin ilk olarak lokalize edildiği dar alan günümüzde netlik kazanmış değildir; ancak kentteki agora ve tiyatro gibi en erken tarihli kamu binalarının varlığı ilk yapılaşmaların mevcut kent merkezi sınırları içerisinde kaldığına işaret etmektedir. Kent stadionunun hemen doğu yamacında varlığı tespit edilen Geç Hellenistik Dönem tarihli anıt mezarlar ve podyumlu mezarlar yine bu savı desteklemektedir. Bu erken dönem nekropolise ait ilk ipuçlarını veren örnekler, söz konusu dönem içerisinde anıtsal mezar mimarisi bağlamında önemli bir nekropolis yapılaşma faaliyetinin gerçekleştiğini de göstermektedir. Dolayısıyla şu ana kadar bilinen en erken tarihli bütüncül ölü kültü alanının kentin Doğu Nekropolis sınırları içerisinde kaldığı söylenebilir. Özellikle M.S. 1-2. yüzyıl içerisinde yoğun olarak kullanılmaya başlanan ve beraberinde farklı mezar modellerinin de ortaya çıkmasına neden olan lahitlerle birlikte, Hellenistik Dönem'deki küçük ölçekli Doğu Nekropolis alanı, muhtemelen nüfusun da artmasına bağlı olarak kentin dört bir yanına genişlemiştir.

Roma Dönemi içerisinde yaşanan bu ölü kenti gelişmeleri içerisinde, tamamen farklı kimliğiyle ortaya çıkan bir mezar türü ilerleyen süreçte kentin sahip olduğu tüm nekropolislerde en iddialı ölü evi konumuna gelmiştir. Yapımında kullanılan malzemenin büyük oranda hali hazır olduğu söz konusu mezar türü tabiatın Kibyralılar'a sunduğu yumuşak dokulu ana kayaçlar içerisine açılan oygu oda mezarlardır. Nekropolis kazılarında ele geçen tüm bulgular ve mimari özellikler ışığında edinilen bilgiler Kibyra oda mezarlarının ağırlıklı olarak Roma'nın Barış Dönemi içerisinde inşa edilen bir ölü evi modeli olduğuna işaret etmektedir.

Erken dönem oda mezar örneklerinden hareketle Anadolu'da belgelenmiş farklı ya da eş dönemlere ait benzer oda mezarların varlığını dikkate alarak mimari anlamda gerekli değerlendirmelerde bulunmak bu çalışmanın temel yöntemini belirlemekte ve Kibyra oda mezarlarıyla ilgili bir tipoloji ve bulgular ışığında ulaşılan bilimsel sonuçlarla genel bir kronoloji oluşturma çabası bu çalışmanın esas hedef noktasını oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın birinci bölümünde Kibyra Kenti'nin coğrafi konumu, tarihi ve önemi üzerinde durulmuş ardından ikinci bölümde kent nekropolisi hakkında genel bilgilere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise oda mezar mimarisinin ilk temsilcilerine, gelişimine, tipolojisine ve farklı coğrafyalardaki benzer örneklerine dair genel bilgilere işaret edilirken Kibyra oda mezarlarının sahip olduğu temel mimari niteliklere de değinilmiştir. Dördüncü bölümde Kibyra oda mezarları tipolojik ve kronolojik bağlamda değerlendirilmiş, sonuç bölümünde ise Kibyra oda mezar mimarisi ve ölü kültü üzerine genel çıkarımlara dikkat çekilmek istenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KİBYRA ANTİK KENTİ

1.1.Coğrafi Konumu

Kibyra, Burdur İli'nin Gölhisar İlçesi'nin hemen batısında, giderek yükselen bir tepelik üzerindedir; doğusunda Gölhisar Ovası uzanır; batısı ise kente ve ovaya bol su sağlayan Ak Dağ kütlesi ile sınırlanmıştır[1]. Deniz seviyesinden yüksekliği, ortalama 1100-1300 m. arasında değişen kent, Gölhisar Ovası'nı bir uçtan bir uca kat eden Dalaman (İndus) Çayı'nın yanı sıra Böğrüdelik ve Deliyaraz Yaylaları'ndan gelen su kaynaklarına sahiptir. Tarım ve hayvancılığa oldukça elverişli olan bölge, geniş bir orman örtüsüne de sahiptir[2].

Bulunduğu bölge antik coğrafyada Kabalia olarak isimlendirilmektedir[3]. Kabalia Bölgesi, Pers Egemenliği sırasında Kral Dareios'a, Lydia, Lasonia ve Hytenneia ile birlikte beş yüz talent gümüş vergi vermekle yükümlü olan Sardes Satraplığı'na bağlıdır[4]. Kserkses'in Hellenistan Seferi sırasında Maionia'da oturan ve Lasonia'lı diye çağrılan Kaballer'in, Kilikialılar gibi donatıldıkları ve Lydialılar'ın eskiden Maionialılar adını taşıdığı ve daha sonra eski adlarını unuttukları bilinmektedir[5]. Kibyra'nın, kurulduğu yörede egemen güç olması, bölgenin Roma Dönemi'nde politik olarak Kibyratis ismi ile anılmasına neden olmuştur[6]. Kibyratis Bölgesi antik çağda oldukça önemli bir coğrafya üzerindedir. Bunun nedeni; Karya, Likya, Pisidia ve Frigya Kültür Bölgeleri'nin kesişme noktasında konumlanmasıdır (Lev. 1., Har. 1). Dolayısıyla Kibyra, bu dört bölgeyi birbirine bağlayan noktada, merkezi bir konumdadır[7]. Kibyra'nın Roma Dönemi'nde hangi eyalete dâhil olduğu sorusu henüz açıklık kazanmamıştır. M.S. 43'de Roma Senatosu, İmparator

[1]Hall-Milner, 1998: 13; Ekinci-Özüdoğru-Dökü-Tiryaki, 2007: 22-28.

[2]Aksu, 1998: 2.

[3]Hall-Milner, 1998: 13.

[4]Herodotos, III: 88.

[5]Herodotos, VII: 74-77.

[6]Hall-Milner, 1998: 13.

[7]Ekinci-Özüdoğru-Dökü-Tiryaki, 2007: 22-28; Geniş bilgi için bakınız, Hall, 1986, XXXVI: 137-157.

Cladius'un emriyle bağımsız Likya'yı bir Roma Eyaleti'ne dönüştürmüştür[8]. Bu tarihte Likya'nın sınırlarının Kibyra'ya kadar genişlediği anlaşılmaktadır[9]. Bu veriyi destekleyen bir başka buluntu da Patara Yol Kılavuz Anıtı üzerinde okunmuştur. Bu anıtta, Likya yol güzergahı kuzeyde Kibyra'ya kadar ulaşmaktadır[10]. Daha önce Asia Eyaleti'ne bağlı olan bu bölgede Sidyma'da bulunmuş bir yazıtta belirtildiği üzere Likya Eyaleti ilk İmparatorluk Valisi Quintus Veranius'un Kibyra Halkı'nın Cladius tarafından atanmış Legatus Pro Praetore ünvanlı yöneticisi olduğu bilinir[11]. Bu noktada, konuyu İşkan Işık'ın yorumuyla tamamlamak yerinde olacaktır[12]. "*Burada ortaya çıkan resim, Likya'nın doğal coğrafi sınırlarından farklıdır. Kaunos, Kibyra ve Atteleia kentleri eyalet sınırında yer alırlar ve bunlardan yalnızca Atteleia'nın Pamphilya'ya bağlı olduğu vurgulanmıştır. Aynı tür bilginin neden Kaunos ve Kibyra için aktarılmadığı sorusu ortadadır."*

1.2. Tarihi

Kibyra ile ilgili tarihsel bilgiler çoğunlukla Strabon'un anlatımlarına dayanmaktadır. Anadolu tarihsel coğrafyasının bu tanınmış yazarına göre: *"Kibyralılar'ın Lidyalılar'ın soyundan oldukları söylenir. Kibyralılar Pisidce, Solymce, Hellence ve Lidce olmak üzere dört dil kullanırlardı, fakat Kibyra'da Lidyalılar'ın diline ait en ufak bir ipucu yoktur. Bunlar Kabalia'yı ve çevresindeki Pisidia'yı ele geçirdiler ve oraya yerleştikten sonra kenti, çok iyi tahkim edilmiş ve çevresi yaklaşık yüz stadia, olan başka bir yere taşıdılar. Bu kent iyi yasaları sayesinde kuvvetlendi, köyleri Pisidia ve komşusu Milyas'dan, Lykia ve Rhodoslular'ın Peraiası'na kadar yayıldı. Kentin civarında üç kent daha kuruldu, bunlar; Bubon, Balboura ve Oenoanda'dır. Bunların oluşturduğu konfederasyona Tetrapolis adı verilir*[13]. Strabon'un anlattığı bu olayların, hangi tarihlerde meydana

[8] Akşit, 1971: 120.

[9] A.g.e., 1971: 120.

[10] Işık-İşkan-Çevik, 1999: 48.

[11] Akşit, 1971: 120.

[12] Işık-İşkan-Çevik, 1999: 47,48.

[13]Strabon, XIII: 631.

geldiği kesin olarak bilinmemektedir. Ancak Tetrapolis'in kuruluş tarihine ilişkin farklı değerlendirmeler vardır. M.Ö. 2. yüzyılda bölge, açıkça değinilmese de, Eumenes II'ye bırakılmış olmalıdır[14].

Bergama Krallığı'nın dağılmasından sonra Boubon, Balboura ve Oenoanda, Kibyra önderliğinde bir dörtlü kent birliği oluşturmuşlardır[15]. Bu birlikte ilk üç kentin bir oy, Kibyra'nın ise iki oy hakkı vardır, bu durumun nedeni ise Kibyra Antik Kenti'nin sahip olduğu "otuz bin piyade ve iki bin atlıyla"[16] diğerleri yanında ayrıcalıklı olmasıdır. Bu başkentin daima tiranlar tarafından yönetildiğini, bu düzenin ancak Moagetes zamanında sona erdiğini de yine Strabon'dan öğrenmekteyiz[17]. M.Ö. 189 yılı baharında Scipio'nun veliahtı Roma Konsulü Manlius Vulso, Asia'daki ordunun komutanı olarak müttefikleriyle Antiochos'u bozguna ugratmış ve ardından Galatlar'a karşı cezalandırma seferine çıkmıştır. Ancak daha yararlı gördüğü için seferin ana hedefinden vazgeçer, güneye Karia'ya doğru yönelir[18]. Thebae'den yirmibeş talent ve bin ölçek tahıl aldıktan sonra dağların arasından ilerleyerek Kibyra yakınına gelir[19]. Kibyra tiranı, Romalı komutan ile yaptığı uzun pazarlıkların ardından, tarlaların yağmalanmasını ve kente saldırılmasını önlemek için bin talent para ve on bin ölçek tahıl ödemeyi kabul eder[20].

Moagetes yönetimi altında Kibyra'nın Likya ile ilişkileri pek dostça değildir. M.Ö. 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlenen Araksalı Orthagoras Yazıtı'nda, Orthagoras'ın Kibyratis Tiranı Moagetes ve Boubonlular'la mücadele ettiğinden bahsedilmektedir[21]. *Tiran, Kabalis'teki Boubonlular'ın desteğiyle Araksa'ya saldırır; ancak Likya Birliği, Moagetes'e gönderdiği elçiyle olayı protesto eder. Moagetes'in tiranlık döneminde Kibyra'nın güçlü bir ordusu vardır. Araksa'ya*

[14]Akşit, 1965: 52.

[15]A.g.e., 52.

[16]Strabon, XIII: 631.

[17]A.g.e., 631.

[18]Magie, 1965: Vol. 1, 281.

[19]A.g.e., 281.

[20]A.g.e., 281.

[21] Arslan, 2007: dp. 1085; Larsen, 1956: 151.

saldırabildiğine göre, Bergama Krallığı'nın ya da Roma'nın etkisinin fazla olmadığı anlaşılmaktadır. Tüm bu koşullarda Likya Birliği üyesi bir kente saldırabilme cesareti altında, O'nun bölgenin kuzeyinde büyük bir güce sahipliği gerçeği aranmalıdır. Büyük ihtimalle II. Attalos (M.Ö. 159-138) zamanında Bubon ve komşu kentlerin tiranı, Molcestes (Moagetes ?) olmalıydı[22]*. M.Ö. 167 yılından sonra güçlü Rhodos'a karşı, daha önce Lykialılar'ın yaptığı gibi, bu kez de Kibyra'nın ve Kaunos'un birkaç isyan girişimi olmuştur*[23]*.*

Kibyra'nın, Mithradates-Roma Muharebeleri I. (M.Ö. 89-85) sırasındaki rolü açık değildir. Kent, M.Ö. 1. yüzyıl başlarında Pontos kuvvetleri tarafından ele geçirilmiş olarak gözükmektedir[24]. Daha sonra M.Ö. 82'de Roma Generali Murena tarafından bölge zaptedilince Tetrapolis dağıtılır[25] ve ardından Kibyra yanında birliğin diğer üç kenti de Likya topraklarına dahil edilir[26]. Kibyra'da M.Ö. 1. yüzyılda yaşanan gelişmeler hakkında Strabon şu bilgileri vermektedir*; "Murena tiranlığı yıktı ve Balboura ile Bubon'u Likya topraklarına kattı. Fakat bugün Kibyra'nın kaza yetkisi Asiadakiler'in en genişi sayılmaktadır"*[27]*.* Augustus'tan itibaren Province Asia, eyaletlerin daha iyi yönetimi için dokuz conventusa (yargı bölgesi ya da dini merkezler) bölünmüştür[28]. Kibyra'da Asia Eyaleti'nin yargı merkezi/conventusu olarak Roma Dönemi'nde de bölgenin önemli kentlerinden biri olmuştur. Kibyra Conventusu'na dâhil olan bazı önemli kentler; Laodikeia, Hydrela, Themisonium ve Hierapolis'tir.

Kibyra ile ilgili bir diğer tarihsel bilgi de M.S. 23'deki depremdir. Büyük hasara neden olan depremin tahribatı Tiberius'un yardımlarıyla atlatılmış ve halk şükranlarını belirtmek için kentin adını Caesarea Kibyra olarak yeniden

[22] Magie, 1965: Vol. 2, 1122.

[23] A.g.e., 1122.

[24] Arslan, 2007: 184.

[25] Strabon, XIII: 631.

[26] Magie, 1965: Vol. 1, 516.

[27] Strabon, XIII: 631.

[28] Cinisli, 2001: 12.

isimlendirmiştir[29]. Anadolu genelinde olduğu gibi Kibyra da Hadrian Dönemi'nde (M.S. 117-138) parlak bir dönem yaşamıştır. M.S. 3. yüzyılda kent, Got akınlarından nasibini alarak küçülmeye başlar. M.S. 6. yüzyılda ise Kibyra'nın büyük ölçüde terkedildiği Horzum ya da bugünkü adıyla Gölhisar olarak varlığını günümüze kadar sürdürdüğü söylenebilir[30]. Kibyra kent merkezi, birbirinden küçük yarlarla ayrılan, üç egemen tepelik üzerindedir (Lev. 2. Har. 2). Söz konusu tepelerden merkezde yer alanı üzerinde kamu ve sivil yapılar; bunun her iki yanında uzanan diğer iki tepelik üzerine ise nekropolis ile ilişkili yapılar (anıt mezarlar, podyumlu lahit mezarlar) yerleştirilmiştir. Tepelikler, küçük çakıl taşlarının zamanla birleşerek kaynaştığı konglomera özlü olup kısmen aşınmışlardır. Ana tepe üzerinde doğu uçta Stadion ve Bazilika yapıları yer almaktadır. Agora, söz konusu tepenin diğer kesimlere göre kısmen daha düz olan merkez noktasına kurulmuştur. Tiyatro ve Odeion, tepenin yükselmeye başladığı batı uçta karşımıza çıkar. Hamam ve önündeki Gymnasion ise kentin kuzey batı ucunda konumlanır. Kamu, sivil ve dini yapılar bu alan üzerinde belli bir planlama esasına göre yerleştirilmiştir[31].

[29] Bayburtluoğlu, 2004: 187.

[30] Bayburtluoğlu, 2004: 187.

[31] Ekinci-Özüdoğru-Dökü-Tiryaki, 2007: V, 22–28.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KİBYRA NEKROPOLİSLERİ

Kibyra Nekropolisi, kent merkezinin konumlandığı ana tepe düzlüğünü dört bir yandan kuşatır; bu nedenle de Kuzey Nekropolis (İncirlidere, Safranderesi), Güney Nekropolis (Kavaklıdere, Kanlıdere), Doğu Nekropolis ve Batı Nekropolis olarak isimlendirilmiştir (Lev. 2, Har. 2). Ayrıca kentin ana giriş kapısına yakın yerdeki görkemli anıt mezardan başlayarak doğuya doğru inen caddeyi her iki yandan kuşatan mezarların bulunduğu gömütlük ise bu farklı düzenlenmesinden dolayı Nekropolis Yolu olarak adlandırılmıştır. Nekropolis alanları, kentin çevresinde birbirinden derin yarlarla ayrılmış yüksek tepelerin kullanımıyla oluşturulmuştur. Kentin çevresi tamamıyla nekropolis alanı olarak kullanılmıştır; doğu, güney ve kuzeydeki dik yamaçlar yapısına uygun biçimde, oda mezarlar için değerlendirilirken tepelerin nispeten düz olan üst kısımlarına ise diğer mezar yapıları yerleştirilmiştir. 2006 kazı sezonunda kent nekropolislerinde yürütülen yüzey araştırmaları sonucunda aşağıdaki istatistiksel verilere ulaşılmıştır[32]. Podyumlu mezarlar, oygu oda mezarlar, lahit kapakları ve teknelerinin birçoğu fazlaca tahrip olmuş durumdadır.

Kent Nekropolisleri:	**Lahit Teknesi**	**Lahit Kapağı**	**Yuvarlak Sunak**	**Podyumlu Mezar**	**Oda Mezar**	**Tapınak Mezar**
Kuzey Nekropolis	51	103	9	19	3	----
Güney Nekropolis	41	69	6	14	17	----
Doğu Nekropolis	4	2	2	3	27	3
Batı Nekropolis	41	59	10	9	3	----
Kutsal Yol Nekropolisi	48	120	8	24	----	----
Toplam Adet	**185**	**353**	**35**	**93**	**50**	**3**

[32] Ekinci-Özüdoğru-Dökü-Tiryaki, 2007: V, 22-28.

2.2. Mezar Tipleri:

2.2.1. Anıt Mezarlar:

Kibyra Nekropolisleri'nde anıt mezarlar yaygın bir mezar tipi değildir. Bu güne dek altı adet anıt mezar tespit edilmiştir. Söz konusu mezar örnekleri tamamıyla tahrip olmuş vaziyettedir. Ancak; bunlardan yalnızca Doğu Nekropolis'de yer alan bir anıt mezar oldukça iyi durumda günümüze ulaşmıştır (Res. 64.). Korunmuş olarak nitelenen bu anıt mezar, Doğu Nekropolis'de, kent girişine yakın bir noktada konumlanır. Mimari yapısı ile oldukça özgün bir form sergiler. Söz konusu mezar, iki farklı mezar geleneğinin bir arada tasarlanması ile yapılmıştır. Mezarın cephesi oldukça yüksek olup klasik bir Roma tonozuyla inşa edilmiştir ve bu giriş alanında bir ön oda yer almaktadır. Tonoz altındaki cephe duvarına açılmış alçak bir kapı vasıtası ile mezarın ikinci bölümüne geçilir. İkinci bölüm ana kayanın oyulması ile yapılmış bir oygu oda mezardır. Söz konusu mezar, doğu batı doğrultusunda art arda sıralanmış iki odadan oluşmaktadır. Diğer anıt mezarlar, kalıntılarından anlaşıldığı üzere tapınak tipinde yapılmışlardır. Bunlardan özellikle Kuzey Nekropolis Tepesi'nde yer alanı, görülebildiği kadarıyla; birkaç basamaklı bir podyum üzerinde yükselmektedir. Cepheleri birer alınlıkla vurgulanmıştır. Üst yapısı triglif-metop sırasıyla; tavanı kasetlerle süslenmiştir.

2.2.2. Lahitler

Kibyra lahitleri, nekropoldeki diğer mezar anıtlarında olduğu gibi epigrafik araştırmalar dışında incelenmemiştir. Kibyra lahitleri ile ilgili olarak Koch-Sichterman, Aphrodisias tipi yarı hazır girlandlı lahitlerin yerel taştan kopyalarının kentte görüldüğü bilgisini aktarmıştır[33]. Bu araştırma dışında Kibyra lahit işçiliği ile ilgili bir çalışma bu güne dek yapılmamıştır. Kibyra Nekropolleri'nde yarı hazır girlandlı, yivli ve bezemesiz olmak üzere üç çeşit lahit tipi vardır. Anadolu girlandlı lahitlerinin ana kümesini oluşturan en nitelikli örneklerden salt kapak ve parçalar

[33] Koch-Sichtermann, 1982: 527–528.

korunabilmiştir. Lahitlerin büyük çoğunluğu bezemesizdir. Yarı hazır ve yivli tipler sayısal olarak oldukça azdır, çoğu da tahrip olan bu lahitler Aphrodisias tipindedir[34]. Girland taşıyıcıları, uzun olarak tasarlanmış ve girlandlardan sarkan askılar mevcuttur. Teknelerde yalnızca kaideler profillidir; üst pervaz karakteristik olarak düz bırakılmıştır. Lahitlerin tamamı yerel kireç taşından yapılmış ve genellikle üç, bazen dört basamakla yükseltilmiş podyumlar üzerine yerleştirilmişlerdir. Bir podyum üzerine, kaç lahit konulduğu ve lahitlerin nasıl yerleştirildiği henüz tam olarak açıklık kazanmış değildir. Çünkü üzerinde birkaç lahdin devrilmiş olarak durduğu bir iki podyum kalıntısı dışında sağlıklı veri sunabilecek bir örnek yoktur. Lahit kapakları, -bir kaçı dışında- genelde alçak bir çatı görüntüsündedir. Genelde üçgen alınlığın ortasında rozet veya phiale motifi yer alır; bazı örneklerde ise bu alana Medusa başı yerleştirilmiştir. Akroterler, alınlığın üç köşesinde de dışa çıkıntı yapan yükseltiler biçiminde tasarlanmış ve de oldukça yalındır; kapaklar da oldukça sadedir. Salt bir kaç örnekte çatı yüzeyinin iri kiremitlere öykünülerek dekore edildiği görülmüştür.

2.2.3. Yeraltı Oda Mezarları

Kibyra Nekropolisleri'nde lahitler ile birlikte en yaygın mezar tipini oda mezarlar oluşturur. Özellikle Doğu, Kuzey ve Güney Nekropolis Tepeleri'nde çok sayıda örneği belgelenmiştir. Kentin tabanının konglomera türü ana kayaçlardan oluşması bu tür mezarların inşasına imkan sağlamış ve Kibyralı halk da tabiatın kendilerine bahşetmiş olduğu bu fırsatı en iyi şekilde değerlendirerek ölülerinin memnuniyetini fazlasıyla kazanmıştır. Tapınak mezarlarda olduğu gibi, çalışma konusu olan bu mezar türü üzerine de henüz kapsamlı bir bilimsel araştırma yapılabilmiş değildir. Belirtmek gerekir ki; 1987 yılında kentin Kuzey Nekropolisi'nde Burdur Müzesi tarafından iki ayrı oda mezarda kurtarma kazısı gerçekleştirilmiştir[35]. 2006 yılında başlayan Kibyra kazı çalışmalarında ise bu güne dek dokuz adet oda mezarın kazısı yapılmıştır. Söz konusu mezarların tamamı kaçak

[34] Işık, 1992: 122; Asgari, 1977: 35.

[35] Başer, 1990: 235-260.

kazılardan ötürü tahribata uğradığı için mezarların özgün kontekstine dair sağlıklı verilere tam anlamıyla ulaşılamamıştır. Çalışmanın muhteviyatını oluşturan oda mezarların altısı Güney Nekropolis'de, diğer üçü ise kentin Kuzey Nekropolisi'nde bulunmaktadır (Lev. 2. Har. 2). Kurtarma kazılarına mekanlık eden Kibyra oda mezarlarından hareketle Kibyralı yerel halkın ölü gömme gelenekleri, sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı hakkında kayda değer bilgilere ulaşılmıştır.

Kibyra oda mezarlarıyla ilgili tipolojik ve kronolojik değerlendirmelerin öncesinde, -Anadolu'daki benzer örneklerin ağırlıkta olması koşuluyla- ölü gömme kültü içerisinde mühim bir yeri olan oda mezarların kökeni, dağılımı ve etkileşimine yönelik kısa bilgiler vermenin faydalı olacağı açıktır. Bu nedenle; bilimsel anlamda kazısı yapılmış ya da nitelik yönünden benzer olan ve arkeolojik kaynaklarda ismi zikredilen oda mezar örneklerinin bu kısımda değerlendirilerek ana konuya bir zemin oluşturulması, konuyu çok daha anlaşılır ve kavranabilir hale getirecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ANADOLU ÖLÜ KÜLTÜ'NDE ODA MEZAR ANLAYIŞI:

KÖKEN ve GELİŞİM ÜZERİNE

Coğrafi anlamda Anadolu olarak tanımlanan kara parçası, Balkanlar'dan Orta Dogu'ya uzanan ve antik yazarlarca ''*Asia Minor''* olarak anılan yarımadanın tamamıdır. Dogu Akdeniz kıyı hattının devamı olarak Tahtalı Dağları ve Sivas üzerinden kuzeye doğru, Karadeniz kıyısına kadar çekilen bir hat, kabaca yarımada ile anakara arasındaki coğrafi sınırı oluşturur[36]. Coğrafi anlamda bölgeleri komşularından ayırarak belirgin bir yere koyabilmek büyük oranda mümkün olabilmektedir. Ancak; sanatta, bilimde, dinde, sosyal yaşamda, geleneklerde ve daha sayamayacağımız birçok insani unsurda bölgeleri birbirinden ayırmak ya da bir bölgeyi diğerlerinden herhangi bir konu kapsamında izole edebilmek mümkün olamamaktadır. Dolayısıyla herhangi bir bölgenin halkını, sahip oldukları beşeri kazanımlar perspektifinde, kültürel bağlardan ve beraberinde gelen güçlü etkileşimlerden ötürü diğer toplumlardan soyutlayarak münferit hale getirebilmek akla uygun düşmemektedir. Buradan hareketle insanlar için son derece önemli olan ölüm, ölü ve ölü mekanlarıyla ilgili olarak, ritüel ve mimari anlamda bir gelişim, etkileşim ve yayılım olacağı, buna paralel olarak Anadolu oda mezar anlayışının da bu değişimden bağımsız kalmayacağı tabiidir.

Rekrospektif olarak irdelendiğinde oda mezarların epeyi köklü bir geleneğe sahip olduğu, zaman içerisinde daha geniş coğrafyalara yayıldığı, farklı halk grupları tarafından sevilerek inşa edilen ve sıklıkla kullanılan bir mezar türü olarak ölü kültü içerisinde önemli bir yer edindiği anlaşılmaktadır. Oda mezarların ortaya çıktığı dönem ve örneklerine yönelik ulaşılan bilimsel sonuçlar şu şekilde ifade edilmektedir;

Mezopotamya' da Sümerler-Er Hanedanlar Dönemi'nden (M.Ö. 2850-2350) itibaren ortaya çıkan bir mezar geleneğidir. Bu mezar "Ölü Evi" düşüncesinin

[36] Efe, 2003a: 92.

bir yansıması olarak görülmektedir[37]*. Duvarları çeşitli malzemeler (kerpiç, tuğla, taş) kullanılarak örülen toprağın altına oda şeklinde yapılan mezar türüdür. Bu mezarların üzeri bir çatı örtü sistemi ile kapatılmıştır. Mezarların çatıları ahşap dikmelerle kapatıldığı gibi kerpiç tuğlalarla kubbe biçiminde oluşturularak kapatılmıştır. Mezarlar dikdörtgen bir plana sahiptir. Ancak yine de her mezarın mimarisi kendine özgüdür. Bu mezarlara girişler merdiven ya da rampayla sağlanmaktadır. Bu tür mezarlar en fazla Ur' da açığa çıkarılmıştır.*

Yine kronolojik ilintide olan Kıbrıs ve Anadolu'daki oda mezarların da varlığı bilinmekle birlikte ve kısaca şu özelliklerine değinilmektedir;

Kıbrıs'ta Erken Tunç Çağı boyunca (M.Ö. 3000-2000) Vounos, Lapatsa ve Lapitkos'ta bulunan oda mezarlar dörtgen biçimli kuyu-dromos tarzında girişlere sahiptirler[38]*. Genellikle kapı geçitleri mono blok taş kapaklarla kapatılmakta ve kapağın oturacağı yuva silmelerle belirtilmektedir. Dromosun içinde bazen nişlerin de bulunduğu mezarlar çoğu kez iki odalı yapılmaktadır. Zaman içinde oda sayısı üçe çıkmıştır fakat dörtgen oval ve yamuk planlı mezar odaları genellikle tek odalı yapılmıştır. Nişlere, dromoslardaki sayılarına nazaran mezar odalarında çok az rastlanmaktadır. Bu geleneğin Kıbrıs'ta Geç Tunç Çağı'na kadar kullanıldığı tespit edilmiştir*[39]*.*

Anadolu' da ise M.Ö. III. Bin'de oda mezarlar Alacahöyük olmak üzere, Horoztepe, Arslantepe, Hayaz Höyük, Gedikli/Karahöyük, Tilmen Höyük ve Titriş'te oda, ya da Hayaz Höyük' te olduğu gibi ''yeraltı oda mezarı'' olarak adlandırılan mezarlar açığa çıkarılmıştır. Bu mezarlardan Gedikli/Karahöyük, Tilmen Höyük, Hayaz Höyük, Alacahöyük ve Horoztepe' deki mezarlar GTÇ. II. (M.Ö. 1400-1300) Dönemi sonuna ya da GTÇ. III. Dönemi'ne tarihlenirken, Arslantepe, ve Titriş ise GTÇ. I ve II. (M.Ö. 1550-1300) Dönemleri'ne tarihlenmektedir[40]*.*

---

[37] Ökse, 2002: 58.
[38] Vesberg-Vestholm, 1956: 18.
[39] Ergeç, 1995: 101-102.
[40] Uhri, 2006: 246.

Oda mezar geleneğinin kökeni ve ilk örnekleri konusunda diğer bir görüş bu mezarların kökeninin Myken Dönemi'ne kadar (M.Ö. 1800-1200) gittiğidir. Görüşe göre bu dönemle birlikte oda mezarlar bir yamaç boyunca genellikle gruplar halinde sıralanmaktadır[41].

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere ilk oda mezar modellerinin Mezopotomya'da Sümerler-Er Hanedanlar Dönemi'nde ortaya çıktığı, aynı çağ içerisinde Kıbrıs'ta ve Anadolu'da da var olduğu ve ardından Geç Tunç Çağı'nda Kıta Yunanistan'da yani Myken'de ve Batı Anadolu'da varlığını devam ettirdiği yönündedir ancak; oda mezarların prototipini oluşturan bu basit yapım oda mezarların oyma tekniğinde değil de kaba malzeme ile örgü tekniğinde inşa edildiği ifade edilmektedir (ki bu tür mezarlar en fazla Ur'da açığa çıkarılmıştır). Ölü kültünde yerini bulan bu basit modeldeki oda mezarların bilinen tarzda dromosları yoktur bunun yerine basit rampalar oluşturulmuştur

Koridor anlamına gelen dromoslara, mimari alanda ilk defa Orta Kalkolitik'te Mezopotamya'da Tel-Arpaçiya'da rastlanmıştır. Buradaki dromosun saygı ve kutsallık ifade eden geçitler olduğu bilinmektedir. Bazı Mısır yapılarında da dromoslar kullanılmıştır ama işlevsel olarak farklı mimari elemanlar görülmektedir. Girit'teki bazı evlerde hatta şehir kapılarında (örneğin Troia VI şehir kapısı) aynı düşüncelerle koridorların yapıldığı tespit edilmiştir. Bütün bunlar sivil yapılara yönelik mimari öğelerdir ve inşa edilme aşamasında Fenike'deki Ugarit Mezarları ile Mykenai'deki örneğin Atreus ve Klytemnestra Tholosları'nda olduğu gibi, mezar odasını dış dünyaya bağlayan geçitlerdir[42].

Mezopotamya'dan Anadolu'ya sirayet eden ve ölü kültü içerisinde fazlasıyla yer edinmeye başlayan oda mezar geleneği Tunç Çağı sonlarına doğru Hellenistan, Batı Anadolu ve doğuda Urartu'da bilindik şekilde, yani ''tüm mimari aksamlarıyla'' karşımıza çıkarak bütün Küçük Asya'da yaygın bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Öyle ki; jeolojik yapının imkan sağladığı yani, homojen ana kayaçların

[41] Waldbaum, 1966: 335
[42] Ergeç, 1995: 113,114.

bulunduğu tüm yörelerde diğer mezar türleri kadar rağbet görmüş ve her yönüyle birer aile mezarları durumuna gelerek daha geç dönemlerde Anadolu dışındaki bölgelerde bile, özellikle Ege Adaları'nda ölü kültünde önemli bir yer edinmeye başlamıştır.

Batı Anadolu'daki en erken oda mezarları Pedasa[43], Müsgebi[44], Dirmil[45], Milethos[46] gibi merkezlerde görülmektedir. Karia'da Erken Protogeometrik Dönem'e kadar giden oda mezarı örnekleri Arkaik ve Klasik Dönemler'de de varlığını kesintisiz devam ettirmekle beraber[47] bu gelenek M.Ö. 5-4. yüzyıllarda Rhodos, Thera ve Girit gibi merkezlerde de görülmektedir[48]. Oda mezarların tüm Demir Çağları içerisinde en iyi izlenebildiği bölge Urartu Bölgesi'dir. Urartular, Asur ve Kuzey Suriye ile olan ilişkileri sonucu etkilendikleri oda mezarları sonsuzluğun simgesi olarak düşünmüşler ve Asur soylularını da taklit ederek yaygın biçimde kullanmışlardır[49]. Sonraları büyük kaya kütlelerini oyarak yaptıkları mezarları anıtsal hale getirmişlerdir. Bu bağlamda kayalardan anıtsal oda mezarı yapan ilk kültür Urartudur[50]. Gerek Urartu'nun tutku haline gelen inhumasyon ve kremasyon gömüleri için kayaları oyarak yaptığı oda mezarlar ve gerekse Kiklatlar ve Girit'ten etkilenen Myken Kültürü'ndeki tholos ve oda mezar geleneği Demir Çağları'nda da devam ederek Anadolu'yu belirli ölçülerde etkilemiştir. Ön Asya'nın Pers Hakimiyeti'ne girdiği 6. yüzyılda da Girit'te olduğu gibi Pers dinindeki yeraltı mezarlarının aynı zamanda tapınak olarak da kullanılması gerek yüzey kayasına gerekse zemin altına koyulan oda mezar geleneğinin devam etmesinde etkili olmuştur[51].

Batı Anadolu'da Protogeometrik Dönem'le birlikte yaygınlaşarak Demir Çağ içerisinde özellikle Urartu ile ve ardından adalarda varlığını devam ettiren oda

[43] Diler, 2004: 137.
[44] Boysal, 1967a: 5.
[45] Diler, 2003: 146
[46] Waldbaum, 1966: 335.
[47] Paton, 1887: 73,74.
[48] Kurtz-Boardman, 1971: 193.
[49] Özgüç, 1969: 26.
[50] Geniş bilgi için bkz; Çevik, 1992.
[51] Ergeç, 1995: 66.

mezarlar doğrudan ana kayanın oyulmasıyla şekillendirilen ve her detayı aynı aşama içerisinde düşünülen mimari bir kimlik kazanır. Konsept olarak benimsenen bu önemli teknik değişimden sonra oda mezarlarıyla ilgili olarak *örme* ya da *oyma* şeklinde iki ayrı türün ortaya çıktığı bir değişim süreci başlamış ve bu mezar modeli Anadolu insanı tarafından çok uzun bir süreç boyunca kullanılarak kaya mezarlarına alternatif bir mezar mimarisi haline gelmiştir. Çevik bu konuya işaret ederek Urartu oda mezarları ışığında oldukça makul tasniflemeler yapmıştır ki; Anadolu'nun herhangi bir bölgesindeki sıradan bir oda mezarını bu gruplar içerisine dahil edebilmek pek ala mümkün görünmektedir.

Kaya mezarlarından arazideki konumları ve yapı malzemeleriyle ayrılan bu tür mezarlar kendi içlerinde oyma ve örme olarak iki ana kümeye ayrılırlar. Salt iki örneğin bilindiği karma kümenin ise kısmen kayadan oyulduğu, kayanın bittiği yerlerin de duvar örülerek tamamlandığı görülmektedir. Çok ya da tek odalı olabilmeleri; dromos, ana oda ve yan odalar, takalar, çukurlar, sekiler gibi mimari ayrıntılar ve ölü gömme geleneklerindeki birlik bu tip mezarların kaya mezar geleneğinden çok da ayrı tutulamayacağını gösterirken yapı malzemelerine bağlı olarak ''oyma, örme, oyma-örme'' şeklinde kümelenirler[52].

Bu açıklamalardan hareketle, oda mezarların inşası bağlamında''*oygu oda mezar* ve *örgü oda mezar* ''olmak üzere iki ana modelin ve buna paralel olarak iki ana grubun oluştuğuna tanık olmaktayız. Ancak; antik dünyada sınırları çizilemeyecek derecede yaygın olarak farklı coğrafyalarda da inşası yapılan örgü oda mezarlar prensip olarak oygu oda mezarlardan soyutlanamasalar da mimari anlamda taban tabana bir farklılık içerisindedirler. Örgü oda mezarlar inşa edilirken zeminin ya da topoğrafik yapının mimari ihtiyaçları tam karşılayamamasından ötürü farklı inşaa malzemelerine ihtiyaç duyulmaktadır fakat; oygu oda mezarlarda ana kaya ihtiva ettiği sağlam homojen bünyesiyle böyle bir eksikliğe mahal vermemiştir, yani malzeme hali hazırda bulunan ana kayadır, tabiatın kendisidir.

---

[52] Çevik, 2000: 8.

Oda mezarları plansal açıdan değerlendirebilmek için bilinen farklı modelleri mimari anlamda irdelemek ve ulaşılan verilerle metodolojik çerçeve içerisinde alt gruplara ayırmak esastır. Bu gruplamanın ana dayanak noktaları oda mezarların kendi planları içerisindeki temel farklılıkları ve detaylardaki önemli ayrılıklarıdır. Bu konuyla ilgili gerekli gruplamayı yapan Ergeç, Kommagene Bölgesi'nde bulunan üç farklı nekropoliste (Doliche Kent Nekropolisi, Jupiter Dolichenus Temenosu, Zeugma Nekropolisi) yer alan oda mezarlarda tespit etmiş olduğu mimari özellikleri göz önünde bulundurarak tipolojik bağlamda şu sekiz ayrı alt başlığa ulaşmıştır;

1- Tek odalı Mezarlar, *2- Geçişli İki Odalılar,*

3- Çoklu Oda Mezarlar, *4- Arcasoliumlu Oda Mezarlar,*

5- Loculuslu Oda Mezarlar, *6- Sekili Oda Mezarlar,*

7- Sekili ve Arcasoliumlu Oda Mezarlar, *8- Colimbariumlu Oda Mezarlar*[53].

İhtiyaçlar doğrultusunda çok değişik planlarda biçimlenen oda mezarların kendi içerisinde bu denli farklı gruplara ayrılabilmeleri çok geniş bir mimari tasar repertuarına sahip olduklarını göstermektedir. Ancak bu sekiz farklı grup içerisinde en sık karşılaşılabilecek oda mezar türü ilk dört tiptir ve mevcut halleriyle oda mezar mimarisinin en basit ve sade planlı üyeleridir.

Diğer dört farklı tipteki oda mezar örneklerinin varlığı daha çok Zeugma Nekropolisi'ne has bir durum olmasıyla birlikte Anadolu genelinde bu tür oygu mezar türlerinin çok tercih edilmediği anlaşılmaktadır. Bunlara paralel olarak Kibyra Nekropolisleri'nde de bu güne dek ilk dört gruba ait oygu oda mezar örnekleriyle karşılaşılmıştır ve bu türlere ilaveten içinde bulundurduğu lahitlerden ötürü yukarıdaki grupların hiçbirine dahil edilemeyen farklı varyasyonlardaki mezar türlerinin varlığı da belgelenmiştir.

Bilimsel çalışmalar doğrultusunda Erken Tunç Çağı'ndan başlamak suretiyle Anadolu'nun hemen her bölgesinde sıklıkla inşa edilen oda mezarlara yönelik bir tasnifleme yapıldığında yine yukarıdaki ilk dört oda mezar grubunun ön plana çıktığı görülür. Bununla birlikte Anadolu'nun batısında ve güneyinde İonia, Karia, Likya,

[53] Ergeç, 1995: 116-179, Şema XIV.

Pamfilya, Bölgeleri'nin yanında Orta Anadolu'da; Frigya, Pisidya'da kuzeyde; Paflagonya, Pontos'da ve doğuda Urartu ile Kommagene olmak üzere, neredeyse Anadolu'nun tamamını kaplayan geniş bir coğrafyada, bahsedilen bu dört tip oygu oda mezarların örneklerine rastlanmıştır. Genel olarak oda mezarların kaba plan özelliklerine değinmekle birlikte, Anadolu'daki varlığı belgelenmiş benzer mezar örneklerine de konu akışının bu kısmında yer vermek oda mezarların yayılım alanı, kullanım sıklığı ve dönemleri konusunda önemli bilgiler sunacaktır.

3.1. Tek Odalı Oygu Oda Mezar Örnekleri

Basit planda tek odalı olarak yer altına yapılmış tek odalı mezarlar en eski geleneği devam ettiren tipler olarak kabul edilirken, aynı plana bağlı kalınarak tek odalı mezarların yüzey kayasına oyulduğu da bilinmektedir. Anadolu'da belgelenmiş tek odalı oygu mezarların mimari anlamda birbirlerinden uzak olmadıkları barındırdıkları sade ve basit plandan kaynaklanmaktadır. Bu özellikler kısaca şöyle sıralanabilir. Bir dromos ya da basit rampa ile mezar odasına ulaşılır, mezar girişi mono blok kesme bir taş veya eşik ile lento arasındaki mil yuvasında çalışan tek kanatlı bir kapı ile kapatılabilir. Birçok örnekte mezar kullanımının bitmesiyle birlikte dromos alanının toprak ya da molozlarla kapatıldığı görülebilmektedir. Oda içerisindeki tüm mimari detaylar eş zamanlı olarak tasarlanıp oyma işlemi esnasında formlandırılır. Genellikle kare, dikdörtgen ya da yamuk dördül planlı olan mezar odalarının duvarlarında niş klineler, hediyelik küçük nişler, duvar diplerinde ölülerin yatırıldığı basit klineler ve oda zeminlerinde fazladan ölü yatakları ile sunu çukurları bulunmaktadır. Bunların dışında mezar odası içerisinde dekorasyona yönelik ekstra işlemler pek uygulanmazken daha sonraki kullanım dönemleri içerisinde de mezar ana planında önemli bir değişiklik yapılmaz. Mevcut halleriyle oldukça sade bir mimari tablo çizen tek odalı oygu mezarlara Anadolu'nun farklı bölgelerinden birçok örnek vermek mümkündür.

Bilindiği üzere Küçük Asya'daki en erken oda mezar örnekleri Batı ve Doğu Anadolu'da tek odalı oygu mezarlar şeklinde ortaya çıkarlar ve ardından birçok bölgeye yayılım gösterirler. Anadolu'daki en erken örneklerden biri sayılabilecek

Erken Tunç Çağı'na ait (M.Ö. 3300-2000) İzmir Çeşme-Boyalık Mezarlığı'nda[54], En yoğun olarak yine Batı Anadolu'da Karya Bölgesi'nde karşımıza çıkan oda mezarlarının Miken III a (M.Ö. 1450- 1350) ve III b (M.Ö.1300-1250) Dönemi içerisinde Müsgebi Nekropolisi'nde (Ortakent-Muğla)[55], M.Ö. 8-7 yüzyılda Hydai/Kydae Antik Kenti (Muğla Sarıçay Vadisi) Nekropolisi'nde[56], M.Ö. 6-3. yüzyıllar arasında Kelenderis Kent Nekropolisi'nde[57], MÖ 4. yüzyıl- MS 2. yüzyılda Muğla Yatağan/Börükçü Mevkii Nekropolisi'nde[58], Hellenistik Dönem boyunca Lagina Yaylalar Mevkii'nde[59], M.Ö. 2 - M.S. 4. yüzyıllarda İassos (Mandalya-Güllük Körfezi, 85 adet) Nekropolisin'de[60] ve Geç Roma Dönemi'nde Mylasa Hıdırlık Tepesi Mezarlıkları'nda görülür[61]. Batı Anadolu'da ayrıca Likya'da M.S. 2-3. yüzyıllarda Patara Kent Nekropolisi'nde (34 adet)[62], Frigya'da M.S. 5-6. yüzyıllarda Denizli Honaz- Emirazizli'de[63], M.S. 2. yüzyılda Denizli Tripolis Kent Nekropolisi'nde[64], M.Ö. 1 – M.S. 2. yüzyılda Stratonikeia'da[65] kullanılmışlardır. Ayrıca; Pisidya Bölgesi'nde tarihi net bilinmemekle birlikte; Isparta Büyükkabaca Ayderesi Mevkii'nde[66], Isparta Senirkent-Gençali Köyü Bozdurmuş Mevkii Nekropolisi'nde[67] (11 adet) ve Seleukeia Sidera Kent Nekropolisi'nde[68], son olarak Pamfilya Bölgesi'nde M.Ö. 3. yüzyıl – M.S. 4. yüzyıl gibi geniş bir periodta kullanılan Attaleia Antik Kenti Nekropolisi'nde (29 adet)[69] çok sayıda oygu oda mezarın varlığı belgelenmiştir. Kuzey Anadolu'da, Paflagonya Bölgesi'nde; dönemi bilinmemekle birlikte Pompeipolis Saraycık Dağı'nda ve benzer nitelikte Taşköprü

[54] Şahoğlu-Vural-Karaturgut, 2008: 235-252.
[55] Boysal, 1964: 81-85; 1967b: 67-76.

[56] Diler, 2001: 226-227.
[57] Zoroğlu, 1994: 33-38; 1996: 483-491; Zoroğlu-Tekocak, 2010: 260-273; Tekocak, 2012: 305-315.
[58] K. Arıhan, 2007: 117.
[59] Tırpan-Sögüt, 2002: 92.
[60] Arıhan, 2007: 154.
[61] Akarca, 1952: 374.
[62] Demirer, 1997: 25; İşkan-Çevik, 1998: 159.
[63] Yılmaz, 2009: 175.
[64] Erdoğan, 2010: 328 -347.
[65] Boysal-Kadıoğlu, 1998: 213.
[66]Özsait, 2010: 41.
[67] 2006 yılında Mehmet Özsait'in Göller Bölgesi Yüzey Araştırması Projesi kapsamında, Bozdurmuş Nekropolis'nde 14 adet (Üçü sıralı diğerleri tek odalı) oygu oda mezarın tespiti yapılmıştır.
[68] Bingöl, 1994: 467-469.
[69]Büyükyörük-Tibet, 1999-2000: 115-127; Tosun-Yalçınsoy, 2009: 135; Tosun-Akman, 2010: 97; Akman-Tosun, 2011: 47.

girişinde Kurban Tepesi-Kız Kalesi'nde[70], Pontos'da; M.Ö. Geç 2. yüzyıla ait olup Samsun İlkadım İlçesi Antik Amisos Kenti Nekropolisi'nde[71] belgelenmek suretiyle tek odalı oygu oda mezar örneklerine rastlanmıştır.

Sadece Anadolu'nun batısı ve kuzeyinde değil doğu bölgelerinde de aynı model mezar örneklerine rastlamak mümkündür. İsaurya'da Malatya Topsöğüt Beldesi Samanköy-Delibaş Mevkii'nde M.S. 2-3 yüzyıllarda[72], (*Malatya ve çevresindeki birçok yerleşim alanında özellikle kayalık alanlarda tek odalı kaya mezarlara ve tepelik alan üzerlerinde de çok miktarda tümülüslere rastlanmaktadır. Büyük bir ihtimalle bu mezarların birçoğunun Romalı askerlere ve dönemin zenginlerine ait olduğu düşünülmektedir. Anadolu'nun birçok yöresinde, çalışma alanının bulunduğu Doğu Anadolu Bölgesi ve özellikle de Malatya'da bulunan tek odalı kaya mezar odaları tip olarak değerlendirildiğinde; bölgede "Tek odalı mezar geleneğinin Doğu Anadolu'ya yaygın olarak, Urartu sonrasında Helenistik-Roma Dönemleri'nde Anadolu'nun batısından geldiği önerilebilir*)[73] Hellenistik ve Roma Dönemleri'nde Güney Kommagene'de Doliche Kent Nekropolisi ve Jupiter Dolichenus Temenosu Nekropolisleri'nde ve Hacımallı ile Yarımca-Yavuzeli Nekropolisi'nde (26 adet)[74], en son olarak Urartu'da Orta Demir Çağ'a ait Kalecik, Adilcevaz, Dedeli, Y.Göçmez ve Kamışlı yanında Erdal, Yeniköy, Pekeriç II, III ve Kasrik'te[75] tek odalı oygu mezar örnekleri yoğun bir şekilde belgelenmiştir. Örnekler ışığında yola çıkarak oda mezar geleneğinin Anadolu'da ölü kültü içerisinde çok geniş bir alanda yer edindiği anlaşılmakta ve en fazla inşa edilen oda mezar modelinin tek odalı oygu mezarlar olduğu görülmektedir.

3.2. Sıralı Oygu Oda Mezar Örnekleri

İlk gruptan farklı olarak, mezar odaları art arda ya da girişe teğet olarak yan yana sıralı bir biçimde tasarlanmışlardır. Oda aralarında koridor ya da dehlizlerin

[70] Summerer, 2010: II, 69 -80.
[71] Endoğru-Ünan, 2010: 203-216.
[72] Şahin-Kılınç, 2010: 29-48.
[73] Köroğlu, 2005: 12.
[74] Erçeç, 1995: 116-134, Liste IX.
[75] Çevik, 2000: 8-15.

bulunmadığı yalnızca basit geçişlerle birbirine organik şekilde bağlanmış iki odaya sahip oldukları ve bu özellikler dışında diğer oda mezarlarla büyük oranda aynı mimari nitelikleri barındırdıkları görülmektedir. Esas olarak tek odalı mezarlarla çok odalı mezarların bir ara modeli olarak düşünülebilir. Tek odalı oygu mezar modellerine göre çok daha az tercih edilen bir oda mezar türüdür. Öyle ki; sadece sıralı oda mezarlar değil, diğer türdeki oda mezarlar da Anadolu genelinde sayısal anlamda tek odalı mezarlara göre çok az miktardadır. Geçişli iki odalı (Sıralı) oygu oda mezarlara örnek olarak Urartu'da; Orta Demir Çağı'nda Pekeriç I'de[76], Hellenistik, Roma ve Erken Doğu Roma Dönemleri'nde Güney Kommagene'de; Doliche Kent Nekropolisi, Jupiter Dolichenus Temenosu Nekropolisleri ve Yavuzeli-Üçgöl Nekropolisi'nde (19 adet)[77], dönemleri tam tespit edilmemekle birlikte Pisidia Bölgesi'nde; Isparta -Senirkent Gençali Köyü Bozdurmuş Mevkii Nekropolisi'nde (3 adet)[78] ve Frigya'da, Tripolis Antik Kenti Doğu Nekropolisi'nde (M.S. 2. yüzyıl)[79] bu tür oda mezarların varlığı gerek yüzey araştırmaları gerekse bilimsel kazılar sonucunda belgelenmiştir. Urartu, Kommagene, Pisidya ve Frigya gibi farklı kültür bölgelerini içinde barındıran böylesine geniş bir coğrafyada örnekleri bilinen sıralı oygu oda mezarlar, oda mezar geleneği içerisinde yapım olarak örneğine az rastlanabilecek bir model olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.3. Çok Odalı Oygu Oda Mezar Örnekleri

Esas olarak sıralı oda mezarların daha gelişmiş bir mimari varyasyonuna sahip oldukları görülmektedir. Odalar organik-bütüncül geçişlerle değil de dehlizler ya da koridorlar aracılığıyla birbirine bağlanır. Çok uzun süreli kullanıldıkları için sürekli genişleyerek değişen bir plan özelliği sergilemektedirler. Dolayısıyla simetrik olmayan planlara sahip örnekleriyle karşılaşmak mümkündür. Mimari detaylarda olağandışı farklılıklar göstermezler. Sıralı oda mezarlar gibi çok odalı oygu mezar örneklerine de sık rastlanmamakla birlikte; Frigya'da M.S. 2. yüzyılda Tripolis Antik

[76] Çevik, 2000: 8-15.
[77] Erçeç, 1995: 134-141, Liste 9.
[78] 2006 yılında Mehmet Özsait'in Göller Bölgesi Yüzey Araştırması Projesi kapsamında, Bozdurmuş Nekropolisi'nde 14 adet (üçü sıralı diğerleri tek odalı) oygu oda mezarın tespiti yapılmıştır
[79] Erdoğan, 2010: 24-28.

Kenti Doğu Nekropolisi'nde[80] ve hemen kuzeydoğusundaki Blaundos Antik Kenti'nde[81], yine ağırlıklı olarak Hellenistik ve Roma Dönemleri'nde Güney Kommagene'de, Doliche Kent Nekropolisi ve Jupiter Dolichenus Temenosu Nekropolisleri'nde (27 adet)[82] rastlanmak suretiyle az sayıda örneği belgelenmiştir.

3.4. Arcasoliumlu Oygu Oda Mezar Örnekleri

Latince arcus (kemer) ve solium (mezar) sözcüklerinin bir araya getirilmesiyle türetilen mimari bir terimdir. Antik çağda yer altı mezar odalarında ve özellikle Roma Dönemi katakomplarında ana kayanın oyularak üstü kemer biçiminde şekillendirilmesiyle oluşturulan, ölülerin defnedildiği hücreler ya da nişlerdir. Konut mimarisini taklit eden bazı mimari detaylara ve bezemelere de yer verilen ve yapım maliyeti yüksek olan yer altına oyulmuş bu mezar yapıları lükse işaret etmektedir. Dolayısıyla bunlar, arcasoliumlu mezar modellerinin büyük ihtimalle antik yerleşmelerin refah dolu zenginlik dönemlerinde yapılmış olduklarını düşündürmektedir.

Kommagene, Kilikya ve Pisidya gibi Anadolu'nun dağlık bölgelerinde arcasoliumlu oygu oda mezarların varlığı belgelenmiştir. M.Ö. 1. – M.S. 1. yüzyıllarda Yukarı Söğütlü'de[83] bulunan iki adet arcasoliumlu mezarla birlikte benzer örnekler Besni[84], Perre (Pirin – Adıyaman), Doliche[85] (Dülük –Gaziantep) ve Seleukeia ad Euphrat (Zeugma/Belkıs – Gaziantep) de görülmektedir. Bu tip mezarlar Anadolu'nun dağlık ve kayalık araziye sahip farklı bölgelerinde de yaygın biçimde karşımıza çıkmaktadır[86]. Ancak; bunların kökeni ve tarihlendirilmeleri ile

[80] Erdoğan, 2010: 24-28.
[81] Filges, 2006: 222-261.
[82] Ergeç, 1995: 141-149, Liste IX.
[83] Zeyrek, 2007: 117-144. Yukarı Söğütlü günümüz Adıyaman İli Besni İlçesi'ne bağlı Kesmetepe Beldesi'nin güneybatısında ve antik dönemde Kommagene adıyla bilinen bölge içerisinde bulunan bir köy yerleşmesidir.
[84] A.g.e., 2006: 157–161, 178–186.
[85] Ergeç, 2003: 187-210.
[86] Alföldi-Rosenbaum, 1971: 10; Ergeç, 2003: 187-210; Çelgin, 1990: 150; Machatschek, 1967: 57-58.

ilgili farklı görüşler ileri sürülmektedir[87]. Dağlık Kilikia Bölgesi'nde yer alan Adrassos (Balabolu) Antik Kenti'nde bulunan arcosolium tipi mezarların Geç Hellenistik – Erken Doğu Roma Dönemleri arasında kullanıldığından söz edilmektedir[88]. Aynı bölgede Elaiussa Sebaste ve Korykos'ta açığa çıkarılan mezarların M.Ö. 1. – M.S. 1. yüzyılın ilk yarısına ait oldukları belirlenmiştir[89]. Pisidia Termessos'ta açığa çıkarılan benzer mezarlar ise M.S. 30 – 70'e ve M.S. 2. – 3. yüzyıllara somut biçimde yerleştirilmiştir[90] Doliche'de bulunan arcosoliumlu mezar odalarının Hellenistik Dönem'den itibaren Doğu Roma Dönemi'ne kadar uzun süre kullanıldığı tespit edilmiştir[91].

Görüldüğü üzere, oda mezarların yayılım alanlarının oldukça geniş olduğu, belgelenmiş örnekler ışığında anlaşılmaktadır. Arazi yapısının sahip olduğu özelliklerin de oda mezar kültürünün yayılmasındaki en temel etmen olduğu göz önünde bulundurlursa, Batı ve Güney Anadolu gibi karstik ve homojen kayaçlara sahip topoğrafyalarda ya da denizlere yakın olan yerleşim noktalarında bu mezar anlayışının daha yoğun bir şekilde uygulandığı, küçük ölçekte ise, kayalık ya da homojen özelliğe sahip ana kayaların bulunduğu yerleşim alanlarında bu mezar mimarisinin sevilerek yaşatılageldiği görülmektedir. Sonuç olarak; M.Ö. Erken III. Bin'de Mezopotomya'da ortaya çıkan, ardından Tunç Çağı içerisinde Kıbrıs'ta, Orta ve Batı Anadolu'da da inşa edilen oda mezarlar Geç Tunç Çağı'nda daha geniş coğrafyalarda yayılım göstererek ölü kültü içerisindeki bilindik konumuna ulaşmıştır. Dolayısıyla doğusundan batısına, Anadolu'nun her yerinde jeolojik yapının imkan tanıdığı tüm yörelerde, Anadolu insanı tarafından sevilerek bütün mimari varyasyonlarıyla az ya da çok nicelikte inşa edilmişlerdir.

---

[87] Dörner-Naumann, 1939: 17-29; Machatschek, 1967: 57–58, Mouterde, 1949: 50; Pagenstecher, 1919: 122.
[88] Alföldi-Rosenbaum, 1971: 10; 1980: 27.
[89] Machatschek, 1967: 49–61.
[90] Çelgin, 1990: 151.
[91] R. Ergeç, Doliche ve Zeugma'da açığa çıkarılmış arcosoliumlu oda mezarları Suriye'ye özellikle Palmyra'ya bağlamak istemektedir (Ergeç, 2003: 33), J. Wagner ise arcosoliumlu oda mezarlarının Kuzey Suriye'deki Palmyria etkisinde ortaya çıtığına, ancak Roma üslubunda biçimlendiğine işaret etmektedir (Wagner, 1975: 80).

3.5. Kibyra Yeraltı Oda Mezarları'na Dair Ön Analoji

Kibyra Antik Kenti konglomera ana kayadan oluşan sağlam bir arazi üzerine yerleştirilmiştir. Jeolojik yapı bu özelliğiyle, kentin mimari anlayışından ölü gömme geleneklerinin şekillenmesine kadar birçok alanda temel etken olma özelliğini üstlenmiştir. Kentin bulunduğu üç hakim tepenin sahip olduğu konglomera ana kayadaki dik uçurumlar ve derin vadiler oda mezar mimarisi için en elverişli bölgelerdir. Bu alanlarda oldukça fazla sayıda oda mezar (YOM-Yeraltı Oda Mezar) bulunmaktadır. Dolayısıyla kentin dört bir yanında eğimi fazla olan arazinin varlığına paralel olarak oda mezar sayılarında artış gözlemlenmektedir ve bu sebeple ekstramural (kent dışı) oda mezar definlerinin daha sık gerçekleştiği görülür. Roma'nın, kremasyon, inhumasyon ve ölü gömme islemlerinin sehir dısında yapılmasına yönelik kanunları*''hominem mortuum in urbe ne sepelito neve urito''* gibi yazılı ifadelerle ortaya konulmustur. Kent dısına gömmenin hijyenik nedenlerden çok dönemdeki inançların etkisiyle olduğu düsünülmektedir[92].

Oda mezarların yapım aşamasında dikkat edilen unsurların başta geleni ulaşımı kolay, kayaçların sağlam olduğu ve içerisine mezar odasının rahatça açılabileceği meyili fazla yamaçların tercih edilmesidir. Dik yarlarda açılmış oygu oda mezarları da adeta kaya mezarlarını andırmaktadır. Özellikle kentin Kuzey ve Güney Nekropolisleri'nde dik arazi yapısına bağlı olarak örnekleri görülebilmektedir. Yamaç eğiminin az olduğu satıhlarda ise mezar dromosları daha derin açılmak ve mezar odaları daha derine işlenmek suretiyle bu olumsuzluk pratik bir şekilde giderilmiştir. Mezarların tasarım aşamasında yön olgusu yani oryantasyon büyük oranda göz ardı edilmiş, konumlandırmalar doğrudan arazinin doğal fizyonomisine ve ulaşıma bağlı olarak gerçekleşmiştir.

Oda mezarlarının giriş kısımlarında genellikle kaba şekilde tıraşlanarak açılan bir dromos bulunmaktadır. Ancak arazinin dik eğimine bağlı olarak dromosu olmayan mezar örnekleri yer yer nekropolislerde varlığını göstermektedir. Dromoslar merdivenli olmanın yanı sıra basit rampalar şeklinde de açılabilmektedir. Meyili fazla ana kaya içerisine işlenen mezarların dromosları kısa iken, daha derinde inşa

[92] Karaöz, 2007: 49.

edilmiş mezarların dromosları haliyle daha uzun ve derindir. Bu durum doğrudan arazinin sahip olduğu meyil ile ilintilidir.

Bazı oda mezarların cephe işçiliği oldukça gösterişli bir mimariye sahiptir ve bunların en başında tonozlu-alınlıklı cephelere sahip örnekler gelmektedir. Cephenin iki yanındaki plaster iki paye ve hemen üstündeki iki üzengi üzerine oturtulmuş yarım daire tonoz ile ortaya çıkan alınlık adeta bir kutsal alanı andırmakta, mezarların hem estetiğini hem de görselliğini artırmaktadır. Yalnızca söve, eşik ve lento bloklarından oluşan daha sade işçilikli girişlere sahip mezar örnekleri de mevcuttur. Her iki türdeki oda mezarlarının kapı eşiklerinde dairesel bir mil yuvasında hareket ederek içeri açılan tek kanatlı blok kapılar tercih edilmiştir. Söz konusu mezar yapılarının cephe kısımlarında (alınlıklarda, lentolarda ve ya kapılar üzerinde) bulunan Yunanca yazıtlar kuşkusuz mezar sahipleri ve mezarı yaptıranlar adına önemli bilgilere ulaşmamızı sağlayan verilerdir Bu mezar örneklerinin dışında doğrudan bir dromos aracılığıyla kapı boşluğundan mezar odasına girilen basit işçilikli mezar modelleri de inşa edilmiştir. Bu tür mezarların girişi yalnızca basit ve kaba bir taş blokla kapatılmaktadır. Mezar dromoslarında ritüel amaçlı ana kayaya oyulmuş derin kap şeklindeki sunu çukurları ve mezar sövelerinin hemen yanı başından içeriye açılan sıvı libasyon deliklerinin varlığı önemli bir ölü gömme geleneğine işaret etmektedir.

Mezar odasına tek kanat içeri açılan ya da doğruca kapı girişine kapatılmış taş bir bloktan sonra birkaç basamak merdivenle veya doğrudan düzayak girilebilmektedir. Ancak bazı örneklerde kapı önlerinde farklı amaçlarla yapılmış küçük sahanlıklar yer almaktadır. Bu alanda mezarı ziyaret eden insanların kısa bir süre duraksamalarıyla ritüel sunularını gerçekleştirilmiş olabileceği akla gelmektedir. Ancak; söz konusu alanlarda doğal kontekst içerisinde sunu işlevli herhangi bir mimari detaya ya da sunu işlevli buluntuya rastlanmamıştır.

Mezarlar ihtiyaçlara paralel olarak tek ya da dehlizlerle birbirine bağlanmış vaziyette birkaç odalı olabilmektedir. Duvar fasatları, tabanlar ve tavanlar genellikle kaba şekilde tıraşlanmış pürüzlü dokulara sahipken, bazı odaların duvarları ve tavanları tuğlaların kullanılarak örüldüğü ikinci bir iç duvara sahiptir. Yeniden inşa edilen bu duvarların, yüzeyleri kireç harcının kullanıldığı özel plasterlerle

kapatılabilmektedir. Mezar odasının duvarlarından bir tanesinin yarım daire tonoz ile bütüncül olarak derinleştirilip özel bir ölü yatağı için dekore edilmesiyle farklı bir mimari iç tasarımının ortaya çıktığı mezar örnekleri de Kibyra Nekropolisleri'nde görülmektedir. Bu mezarlar mevcut halleriyle arcasoliumlu mezarlar olarak bilinmektedir. Oda merkezlerinde zemine açılmış hareket alanları ya da mezar hediyelerine ait çukurlar bulunabilmektedir. Duvarlarda ise büyük nişler şeklinde açılmış ölü yataklarının yanı sıra, hediyeler ile kremasyon kaplarını yerleştirmek amaçlı tasarlanmış küçük nişler de görülmektedir. Duvarlara dik ya da paralel olarak zeminde tümsek şeklinde bırakılmış farklı fonksiyonları üstlenen kline ve sekiler diğer mimari unsurlar arasındadır.

Her oda mezarda çoğunluğu inhumasyon olmak üzere uzun süreçler içerisinde birden fazla gerçekleşen defin söz konusudur. Daha geç dönemlerde mezarların tekrardan kullanılmasıyla ilişkili olarak dromoslarda ve oda zeminlerinde üzerleri tuğla kapaklarla kapatılmış basit sanduka mezarlar da yer almaktadır. Tüm bunların yanında mezar odalarına doğrudan yerleştirilmiş lahitler bu mezarların farklı yönlerine dikkat çekmektedir. Mezar hediyeleri ağırlıklı olarak unguentariumlar, kandiller, testiler, günlük kullanım kapları, sikkeler, terakotalar, farklı metallerden üretilmiş ziynet eşyaları ve takılar, el aletleri ile kozmetik kaplarından oluşmaktadır. Söz konusu mezar hediyelerinin doğruca ölülerin yanına, merkezdeki sunu çukurlarına ya da duvarlardaki küçük nişlere bırakıldığı bilinmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. KİBYRA YERALTI ODA MEZARLARI: TİPOLOJİ ve KRONOLOJİ

Kibyra oda mezarları barındırdığı mimari nitelik bakımından kendi içinde bir birliktelik göstermektedir. Ancak; mezarlar tekil olarak irdelendiğinde, kendilerine has yönleri dikkat çekmekte dolayısıyla plan detaylarında mezar kimliğini belirlemekte temel etmen olan önemli farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Söz konusu bu farklılıklar tipolojik tasniflemede temel kriterler olarak değerlendirilmiştir. Bu noktadan hareketle Kibyra'daki oda mezarları beş ayrı başlık altında gruplamak mümkündür.

4.1. Basit Oda Mezarlar

Kent Nekropolisleri'nde çoklu definler için tasarlanmış en yaygın oda mezar tipidir. Merdivenli ya da doğrudan rampalı bir dromos ile oldukça sade işçilikli bir dış cepheye sahiptirler. Tek kanat içeri açılan bir kapı ya da kapı boşluğuna kapatılmış basit nitelikli bir kapak taşı ile tek kısımdan oluşan çoğunlukla dördül planlı bir ana odayla mezarın esas hatları şekillenmektedir. Kapıdan hemen sonra mezar odasına inişi sağlayan birkaç basamaklı merdiven ile odanın orta kısmına açılmış sunu çanağı ya da hareket alanı olarak yorumlanabilecek çok derin olmayan çukurlar bulunabilmektedir. Mezar odalarının duvarlarına simetrik açılan derin kline nişler sayesinde oda hacmi genişletilmekte, zamanla ihtiyaç olması durumunda odanın zeminine ölü yatakları açılarak geç dönem definler yapılabilmektedir. III, V, VIII ve IX nolu oda mezarlar bu grup içerisinde yer almaktadır.

4.1.1. Oda Mezar (YOM) III

Kent merkezinin kuzey doğusunda bulunan nekropolis alanı bugünkü ismiyle ''Safranderesi'' olarak bilinmektedir. Arkeolojik araştırmalar doğrultusunda mevkiinin Kuzey Doğu Nekropolis ya da ''Safranderesi Nekropolisi'' olarak isimlendirilmesi özde eş anlamlı ifadelerdir (Lev. 2, Har. 2). Bu nekropoliste

günümüze kadar toplam üç adet mezar kurtarma kazıları sonucunda açığa çıkarılmıştır. III. numaralı oda mezar bu nekropolis içerisinde bulunan ve tek odalı mezarlar grubu içerisine giren bir oygu oda mezardır. Antik dönem soygunları ve ardından günümüz kaçak kazılarıyla talan edilen mezarın arkeolojik açıdan önemli veriler barındırması kayda değer niteliktedir.

Doğu-batı yönünde konumlanan mezar gayet sade, basit bir plana sahiptir (Lev. 3). Ön alanda ebatları 0,60 m. x 2.12 m. olan düz ayak bir dromos bulunmaktadır (Res. 1). Ana kayanın basit bir biçimde şekillendirilmesiyle oluşturulan mezarın girişi herhangi bir mimari düzenlemeye sahip değildir. Giriş kısmı kare formlu basit bir taş blokla kapatılmıştır. Kabaca tıraşlanarak formlandırılmış kapı boşluğundan hemen sonra ana odaya inişi sağlayan üç adet merdiven basamağı bulunmaktadır (Res. 2). Mezar odası 1.31 m. x 2.00 m. ölçüleriyle dördül planlıdır. Oldukça kaba tıraşlı duvarlara sahip olan ana mezar odasının kuzey ve batı duvarlarında ebatları ortalama 2.00 m. x 0. 60 m. olan iki adet kline-niş ve merkezde oda zeminine U şeklinde açılmış üç adet ölü yatağı vardır (Res.3-5). Bu ölü yataklarının ortalama ölçülerinin ise 1.50 m. x 0.50 m. olduğu görülmüştür. Bunların dışında mezar odası planı içerisinde mimari anlamda herhangi bir dekor ya da detay yoktur ve mezar bu haliyle oldukça basit bir yapı sergilemektedir.

Kazılar esnasında oda zemininde yoğun halde kırık cam ve seramik parçaları ile karşılaşılmış bunların dışında birkaç küçük kemik parçası ele geçmiştir. Mezar içerisinde konteksti korunabilmiş herhangi bir buluntuya rastlanamamıştır. Kuzey ve batıdaki niş klinelerde de hiç bir arkeolojik materyale ya da iskelete tesadüf edilmemesine rağmen ana odanın zemininde bulunan üç ölü yatağında özellikle talandan kısmen korunabilmiş güney ölü yatağında çok miktarda mezar hediyesiyle karşılaşılmıştır (Kat. No: 01-07, Lis. No: 01-17). Yine bu ölü yatağından ele geçen üç adet demir çivi de bu buluntular arasındadır. Bu çivilerin varlığından anlaşıldığı üzere ölü yatağına defni yapılan kişiler doğrudan zemine değil de mezara getirilme aşamasında üzerine yatırıldıkları basit ahşap sal ile beraber defnediliyor olmalıydılar. Ele geçen buluntulardan yola çıkarak mezarın, M.S. Geç 1. yüzyıl ile erken 2. yüzyıl arasında diğer bir ifadeyle, Flaviuslar Dönemi ile İmp. Hadrian Dönemi arasında

kalan Roma'nın barış ve refah dönemi içerisinde kullanım gördüğünü söylemek mümkündür. Çünkü; ana odanın merkez zeminine açılan ölü yataklarının mezarın en son defin gördüğü dönemlerde zorunlu ihtiyaçlar sonucunda kullanılmış olduğu göz önünde bulundurulursa çok olmamakla birlikte mezarın daha erken bir dönem içerisinde inşa edildiği fikri makul görünmektedir. Dolayısıyla, YOM III M.S. 1. yüzyıl içerisinde inşa edilerek ortalama bir asırlık period içerisinde kullanım gören bir oda mezar olarak yorumlanabilir.

4.1.2. Oda Mezar (YOM) V

Kentin güneybatı uç kanadında doğu-batı yönünde uzanarak ana kent merkezinin güney sınırlarını belirleyen derin kayalık vadi günümüzde Kavaklıdere olarak anılmaktadır. Bu oygu oda mezar Kibyra Stadionu'nun yaslandığı tepeliğin güney yamacında yani Güney (Kavaklıdere) Nekropolis'te konumlanır (Lev. 2, Har. 2). YOM IV ün hemen kuzeyinde konumlanan ve kuzey - güney doğrultuda tasarlanarak konglomera ana kayaya oyulmuş oda mezarda tespit edilen tahribatlardan ötürü bir kurtarma kazısı zorunlu hale gelmiştir. Alanda yapılan keşiflerde, mezarın tavan kısmının tamamen göçtüğü gözlemlenmiştir. Söz konusu göçme ana kayanın doğal aşınması sonucunda gerçekleşmiş, mezar odası konglomera ana kaya parçaları ve akıntı ile gelen toprakla tamamen dolmuştur.

Ebatları 1.35 m. x 1.85 m. olarak ölçülen, zemine oldukça sığ açılmış dromostan sonra yalnızca eşiği korunabilmiş mezar kapısına ulaşılır (Res. 6). Kapıya ait sövelerde taş blokların kullanılmadığı onun yerine kireç katkılı moloz duvarların kapı boşluğunun iki yanından yükseltilerek lentonun bu duvarlar üzerine bindirildiği görülmüştür. Kazı esnasında daha önce kırılmış olduğu tespit edilen kapı bloğu, YOM I ve II de kullanım gören kapı örnekleriyle birebir benzerlikler göstermektedir (Res. 7). Kapıya ait lento ise kazı çalışmaları esnasında mezar odasının içerisinde ele geçmiştir ve böylece büyük oranda mimari parçaları bir araya getirilebilen mezar girişinin rekonsitrüksionunu yapmak mümkün olabilmiştir (Res. 8). Yıkılmış durumdaki moloz örgülü ve üzeri sıvalı batı duvar sövesinin dış cephesinden mezar odasına ulaşan bir künkün buraya yerleştirilmesi sıvı libasyon amaçlı kullanılan basit

bir akaç sistemi şeklinde yorumlanmaktadır (Lev. 4). Kapı eşiğinin uzunluğu 1. 05 m. eni ise 0.50 m. olarak ölçülmüştür. Eşikte kapı milinin oturduğu mil yuvası da sağlam şekilde görülmektedir (Res. 9). Böylece eşik ve lento arasındaki mil yuvasında içeri doğru açılan bir kapı sisteminin tasarlandığı anlaşılmaktadır. Mezar cephesinin toplam yüksekliği 1. 19 m. genişliği ise 0. 98 m.dir.

Eşikten mezar odasına, ana kayanın tıraşlanmasıyla oluşturulmuş organik yapıdaki iki adet basamakla inilir, odanın yürüme zemini kapı eşiği seviyesinden 0. 70. m. aşağıdadır. Mezar, genişliği 3. 05 m., uzunluğu 3. 10 m. ve tavan yüksekliği 1. 80 m. olan tek bir ana odadan oluşmaktadır. Odanın doğu, batı ve kuzey duvarında ebatları 2.00 m. x 0.80 m. olan niş şeklinde oyulmuş üç adet kline yer almaktadır. Mezar odasının duvar yüzeyleri şekillendirildiği gibi kaba tıraşlı vaziyette bırakılmıştır (Res. 10). Batı nişin hemen önünde kuzey - güney doğrultusunda uzanan 0.35 m. x 1. 85 m. ebatlarında bir ölü yatağı ve hemen sağ yanında sunu işlevli olduğu düşünülen 0.65 m. x 0.68 m. ebatlarında büyükçe bir çukur bulunmaktadır (Res. 11.). Bahsedilen iki alanın da derinliği 0.40 m.dir. Mezar odasında tanımlaması yapılan mimari aksamlar dışında herhangi bir plan detayı bulunmamaktadır.

Gerek ölü yatakları gerek nişler içerisinde küçük kırıklar halinde ele geçen kemik parçaları haricinde herhangi bir iskelet buluntusuna rastlanılamaması, mezar kapısının ve kapı lentosunun oda içinde dağılmış halde bulunması mezarın göçmeden önce soyguna uğradığı düşüncesini desteklemektedir. Oda tavanının göçmesiyle ve antik dönem soygunuyla doğal kontekstini tamamen yitiren mezarın -0.70 m. seviyesinde, biri doğu diğeri batı nişte olmak üzere iki adet sağlam kandil bulunmuştur (Kat. No: 8,9; Lis. No: 18,19). Aynı zamanda kuzeyde bulunan nişin hemen ön kısmında, yine -70 cm. seviyesinde bir adet bronz yüzük (Lis. No: 21.), sunu çukuru içerisinde bir adet kandil (Kat No: 10, Lis. No: 20.) ve bir adet taş ağırlık birimiyle (Lis. No: 22.), bir adet cam unguentarium parçası ele geçmiştir. Ayrıca bu alan içerisinde az sayıda kemik, çivi ve seramik parçası da tespit edilmiştir.

Mezarın muhtelif yerlerinden açığa çıkartılan kandillerin işaret ettiği dönemler dikkate alındığında; V. Nolu Oda Mezar'ın M.S. geç 1. yüzyıl ile geç 2.

yüzyıl arasındaki bir süreçte çoklu ölü definlerine mekanlık eden bir aile mezarı olduğunu söylemek mümkündür.

4.1.3. Oda Mezar (YOM) VIII

Mezar, Kuzey Doğu (Safranderesi) Nekropolis'te arazi eğiminin fazlaca olduğu bir yamaç üzerinde konumlanmaktadır. Doğu-batı yönünde ana kayanın oyulmasıyla inşa edilen bu oda mezar oldukça sade ve basit bir plana sahiptir (Lev. 5.). Doğal nedenlerden ötürü mezar odasının tavan kısmı büyük oranda çökmüştür (Res. 12.). Bunun yanında mezarın giriş kısmını oluşturan doğal yapının da deformasyona uğramasıyla birlikte kapı girişinin yanında dromosun da tamamen yok olduğu görülmektedir. Ancak; mezara ait kapı zemininin çok az bir kısmı fikir verebilecek nitelikte korunabilmiştir. Söz konusu alanın büyük oranda yok olmasından ötürü mezarın giriş kısmı hakkında kesin bilgilere ulaşmak mümkün değildir fakat; mezarın çok kısa bir dromosa sahip olduğu topoğrafya meyilinden açık bir şekilde anlaşılmaktadır. Ayrıca kapı eşiğinde kısmen korunabilmiş olan kapak pervazı da mezar girişinin basit bir taş blokla kapatıldığına dair güçlü ipucu vermektedir. Neredeyse yarısı yok olan bu oda mezarın ana hat planını görebilmek mümkündür.

Mezar odasına inişi sağlayan giriş kısmında tek parçadan oluşan ve büyük oranda deformasyona uğramış bir adet merdiven basamağı bulunmaktadır (Res. 13.). Dördül plana sahip olan mezar odası batı duvara doğru genişleyen asimetrik bir tasar arz etmektedir. Burada kuzey-güney genişlik 2.50 m. civarındadır. Diğer duvarların uzunlukları ise yaklaşık 2.00 m. iken mezar odasının tavan yüksekliği ortalama 1.70 m. dir. Odaya ait bütün iç yüzeylerin oldukça bozuk ve pürüzlü bir dokuya sahip olduğu yani duvarların kaba tıraşlı olarak bırakıldığı görülmektedir. Mezar odasında sadece batı duvara açılmış, boyu 1.60 m., eni 0.90 m. ve derinliği 0.50 m. olan bir adet niş kline bulunmaktadır (Res. 14.). Bunun dışında mezarda başka hiç bir mimari aksam ya da detay yoktur.

Mezar odasının zeminine yakın bir kottan sağlam ele geçen bir kandil (Kat. No: 11; Lis. No: 23.) ve dağınık vaziyette bulunan az miktar kemik parçasının dışında herhangi bir arkeolojik bulgu elde edilememiştir. Gerek doğal yıkımlar

sonucu gerekse antik dönem soygunlarıyla birlikte orijin kontekstini tamamen yitiren YOM VIII. elde edilen bir tek veri doğrultusunda M.S. 2. yüzyıl içerisine tarihlendirilmektedir. Ancak mezarın bu yüzyıl içersinde uzun bir süreç boyunca kullanıldığını söylemek için yeterli veri yoktur. Çünkü; mezar içerisindeki tek defin alanı mezarın batı duvarına açılmış olan klinedir. Bu klinenin de bir tek şahsa veya evli bir çifte ait olabileceği fikri göz önünde bulundurulursa; batı klineye yapılan defin ya da definlerden sonra mezarın başka şahıslar için kullanıma açıldığını ifade etmek mevcut mimari yapı ve elde edilen bulgular doğrultusunda mümkün görünmemektedir. Ancak oda içerisinde geç dönemlerde gerçekleşen düzensiz definlerle birlikte mezar esas inşa amacından uzaklaştırılarak farklı definler içinde kullanım görmüş olabilir. Tüm olasılıklara rağmen mezarın verisel tarihi M.S. 2. yüzyıl içerinde kalmaktadır.

4.1.4. Oda Mezar (YOM) IX

IX numaralı oda mezar da Kuzey Doğu Nekropolis'dedir ve VIII numaralı oda mezarın kuzeydoğusuna düşmekte olup aynı yamaç üzerinde oldukça meyilli bir noktada konumlanmaktadır (Lev. 2, Har. 2). Mezar doğu-batı yönünde bir oryantasyona sahiptir. Kapı ile odanın birleştiği kısa dehlizin tavan kısmındaki tahribattan başka mezarın doğal dokusu son derece iyi korunmuş durumdadır. Söz konusu bu tavan tahribatından mezarın soyulduğu açıkça anlaşılmaktadır. Buna rağmen buluntular arkeolojik açıdan kayda değer zenginliktedir.

Mezarın ön alanında giriş trafiğini sağlayan bir dromos bulunmaktadır **(**Lev. 6,7; Res. 15 ve 16). Bu dromosun genişliği 1.40 m. olup uzunluğu 2.00 m. dir. Dromosun kuzey kesit yamacında doğal kayaca oyulmuş bir sunu çanağı dikkat çekmektedir (Res. 17). Bu çukurun çapı 0.25 m. derinliği ise 0.13 m. dir. Mezar odasına girişi sağlayan kapı oldukça nitelikli bir işçiliğe sahiptir. Söveleri ve eşiği sağlam durumda olan bu kapının lentosu kazı çalışmaları esnasında dromosta tespit edilmiştir. Daha sonra kapı lentosu küçük çaplı anastylosis çalışmasıyla özgün yerine konulabilmiştir. Böylece mezarın cephe rekonsitrüksionu da çizilmiştir (Lev. 6). Kapı boşluğunun yüksekliği 0.68 m. genişliği ise 0.50 m. dir. Sövelerin ve lentonun

cephe genişliği 0.30 m. olup derinlikleri 0.55 m. dir. Eşik ise 0.35 m. yüksekliğinde 1.25 m. uzunluğunda ve 0.65 m. genişliğindedir. Doğruca eşik üzerine oturan kapı sövelerini ve lentoyu dolanan yalın profil çizgileri adeta bir fasciayı andırmaktadır. Mezarın kapısına ise rastlanmamış, ancak kapının niteliği ve çalışma prensibi, eşik üzerinde bulunan izlerin verdiği ipuçlarıyla rahatlıkla anlaşılabilmektedir. Bu ipuçları ışığında kapının, eşik ile lento arasında hareket eden miller sayesinde içe doğru açılan tek kanatlı bir taş kapı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Res. 18). Kapı eşiğinden hemen sonra oda merdivenine ulaşan rampa yolun genişliği 0.86 m. boyu ise 0.63 m.dir. Bu rampanın hemen sonunda oda zeminine inişi sağlayan uzunluğu 1.15 m. genişliği 0.46 m. ve yüksekliği 0.13 m. olan bir adet merdiven basamağı bulunmaktadır (Res. 19).

Mezar, ölçüleri 2.00 m. x 2.00 m. olan tek bir oda etrafında şekillenip genişleyen zengin bir tasarıma sahiptir. Tıraşlanmış ana kaya dokusu oldukça sağlam ve düzgündür. Ana odanın kuzey ve güney duvarlarında birer adet niş bulunmaktadır (Res. 20). Kuzeydeki nişin boyu 1.95 m. derinliği 1.10 m. olup yüksekliği ise 0.90 m. dir. Güneydeki nişin ise boyu 2.15 m. olup derinliği ortalama 1.20 m. dir ve yüksekliği 1.00 m. dir. Ana odanın batı kısmında üzeri tonoz şeklinde ve oldukça derin boyutta açılmış ikinci bir alan bulunmaktadır. Bu odayı ana odaya bağlayan bir koridor ya da özel bir geçit bulunmadığı için ayrı bir oda olarak yorumlamak çok makul gözükmemektedir. Bu alanın ana odayla doğrudan organik bir bağ kurduğu göz önünde bulundurulursa buranın kimliğini bir galeri ya da üçüncü bir niş şeklinde tanımlamak yerinde olacaktır (Res. 21, 22) Bu alanın boyu 2.40 m. genişliği 1.40 m. ve yüksekliği 1.40 m. dir. Ayrıca bu galerinin batı duvarına son olarak düz tabanlı bir niş daha açılmıştır ve merkez zemininde kuzey-güney yönünde uzanan bir adet ölü yatağı bulunmaktadır. Bunların dışında ana odanın zemininde daha geç dönemlerde açıldığı düşünülen üç adet ölü yatağı mevcuttur. Ölü yataklarının tamamı doğu-batı yönünde uzanmakta olup ortalama 1.80 m. x 0.70m., derinlikleri ise 0.50 m. civarındadır. Ölü yataklarının kontekstleri de tamamen bozulmuş durumdadır. Ancak ele geçen kiremit parçalarından ölü yataklarının basit bir şekilde bu malzemelerle kapatıldığı anlaşılmaktadır.

Kazılar esnasında mezarın her üç duvarında bulunan bütün nişlerin soygun sırasında tamamen talan edilerek boşaltıldığı tespit edilmiştir. Ana odanın zemininde ve galeri zeminde bulunan ölü yataklarında yapılan kazılarda bol miktarda seramik ve muhtelif kemik parçalarına rastlanmıştır. Ne yazık ki mezarın defin kontekstine dair hiçbir orijinal doku korunamamıştır. Ancak talan esnasında mezarın içerisinde karşılaşılan bazı hediyelik eşyalar hemen mezarın dromos kısmına atılmıştır (Res. 23,24). Ele geçen bu buluntular mezarın tarihlenmesi ve defin kültü ile ilgili önemli ipuçları vermektedir (Kat. No: 12-20; Lis. No: 24-35). Mezara ait en erken buluntular kırmızı astarlı kaseler olup M.S. geç 1. yüzyıl ile erken 2. yüzyıla işaret etmektedirler. Ele geçen bir tek kandil örneği ile de (Kat. No: 9) mezarın desteklenebilen son tarihi ise M.S. geç 2. yüzyıla gitmektedir. Dolayısıyla mezarın yoğun olarak M.S. 2. yüzyıl içerisinde kullanım gördüğünü söylemek mümkündür. Fakat; mezarın yapım tarihine ve son kullanımına ilişkin fikirler mevcut bilgiler doğrultusunda tahminlerin ötesine geçememektedir.

4.2. Sıralı Oda Mezarlar

İlk grubu oluşturan tek odalı mezar tiplerinden farklı olarak odalar art arda sıralı bir biçimde tasarlanmıştır. Örnekler ışığında irdelendiğinde oda aralarında koridor ya da dehlizlerin olmadığı, yalnızca basit geçişlerle ya da kapılarla birbirine bağlanmış sıralı iki odaya sahip oldukları görülür. Bu özellikler dışında diğer oda mezarlarla büyük oranda aynı nitelikleri barındırdıkları açıktır. Dromoslar topoğrafya meyiline bağlı olarak farklı şekillerde açılabilmektedir. Mezar cepheleri mimari açıdan değişik tasarımları yansıtabilmekte, bunlar tonozlu cepheler ya da doğrudan kapı boşluğundan oluşan basit girişler şeklinde inşa edilebilmektedirler. Bu gruba ait oda mezarlar ise kentin Güney Nekropolisi'nde bulunan I ve VII numaralı oda mezar örnekleridir.

4.2.1. Oda Mezar (YOM) I

Güney Nekropolis içerisinde bulunan ve 2008 yılı kazı sezonunda Kibyra Kazı Ekibi tarafından gerçekleştirilen bir kurtarma kazısı sonucunda açığa çıkarılan mezar, Kibyra Antik Kenti Nekropolisleri'nde gerçekleşen ilk bilimsel kazılardan

birine mekanlık etme özelliğini taşımaktadır. Mezar antik dönemde yağmalandığı için maalesef doğal kontekstini yitirmiştir. Ancak; nitelikli mimari durum ve ele geçen malzeme aracılığı ile arkeolojik, kronolojik ve filolojik değerlendirmeler yapmak mümkün olmaktadır.

Sağlam olarak nitelendirebileceğimiz mezarın rölevesi şu şekildedir. Ön alanda doğu-batı yönünde uzanan derin dromos aracılığıyla mezarın giriş kısmında yarım daire tonoz şeklinde tasarlanan ve adeta bir anıt mezar atmosferi oluşturan görkemli cepheye-mezar girişine varılır (Lev: 8; Res. 25). Cephe, kapı boşluğunun iki yanından yükselip basit profilli iki üzengiyle sonlanan ve bunların en üst kısmına dört adet silme çizgisi barındıran tipik Roma tonozunun oturtulmasıyla oluşturulmuş anıtsal bir giriş özelliği yansıtmaktadır. Yapı bu özelliğiyle Roma Dönemi tapınak mezarlarını anımsatmaktadır. Tamamen yerel taş ocaklarından elde edilerek yapının cephe inşasında kullanılan (bej kalker) bloklardan kimisinin devşirme olduğu görülmektedir. Cephenin toplam yüksekliği 1.80 m. genişliği ise 1.50 m. dir. Kapı lentosu ile tonoz arasında yer alan alınlıkta mezar sahiplerine ve mezarı adayanlara ait bilgiler veren uzunca bir Yunanca yazıt bulunmaktadır **(**Res. 26). 12 satırdan oluşan yazıt şu şekildedir:

ΕΤΟΥΣ ΒΚΣ

ΜΝΟΣΑΡΤΕΜΕΙΣΙΟΥ ΑΥΡΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣΔΙΣ ΣΥΝΕΧΟΡΗΣΕΝΚΑΙΠΑΡ Ε

ΧΟΡΗΣΕΝΚΑΙΑΠΕΔΩΤ Ο ΑΥΡΕΡΜΕΙΔΙΣΕΠΑΑΓΑΘΟΥΚΑΙΠΥΣ

ΗΙΔΙΥΣΑΥΤΟΥΠΑΝΤΩΔΙΚΑΙΟΝ ΤΟΥΥΚΟΥΠΑΤΡΟ(Ρ)ΟΝΑΥΤΟΥ

ΟΥΔΕΝΠΡΟΕΣΗΛΟΤΡΕΙΟΜΕ ΝΟΝΚΑΤΑΜΗΔΕΝΑΤΡΩΠΟΝ

ΤΟΥΤΟΥ(Τ)ΑΝΤΕΙΓΡΑ

ΦΑΔΥΟΕΙΣΤΑΑΡΧΙΑΕΤΕΘΗ

‘’222 yılında (= M.S. 245/6), Artemision Ayı’nda Aurelius Thrasyboulos II., Epagathos oğlu Aurelius Hermes II. ve O’nun ailesinin mensuplarına, hiç kimseden

gasbetmeksizin babadan kalma bu mezarı hukuki olarak devir ve teslim etti. (Bu metinden) iki kopya kamusal arşivde saklanmaktadır''[93].

Kazılar esnasında mezar içerisinde tespit edilen mezar kapısının dış cephesinde kare panellere bölünerek oluşturulmuş ahşap mimariye ait imitasyon örgeler görülmektedir. Oldukça nitelikli işçiliğe sahip kapı tek kanatlıdır ve mil yuvasında içeri açılan bir prensiple çalışmaktadır (Res. 27). I, II ve V numaralı oda mezarların giriş kısmında kullanılan kapıların tümüyle aynı özellikler sergilediği görülmektedir (Res. 7, 27 ve 48). Kapı eşiğinden sonra gelen dar ve kısa ara geçiş alanıyla birlikte, arka arkaya sıralanmış iki büyük odadan meydana gelen mezarın ilk odasına girilmektedir. Mezar iç yüzeylerinin kaba tıraşlı bırakılmış olduğu ve doğal nedenlerden ötürü duvarlarda ve tonoz formlu tavanlarda yer yer dökülmelerin meydana geldiği görülmektedir (Res. 28). Ebatları 2.64 m. x 2.50 m. ve tavan yüksekliği ortalama 2.20 m. olan ilk odanın hemen güney duvar dibinde doğu-batı yönünde uzanan ve ebatları 0.50 m. x 1.80 m. olan bir ölü yatağı bulunmaktadır.

Arka odayı ön odaya bağlayan ara dehliz 1.16 m. x 2.54 m., arka oda ise 4. 10 m. x 2.04 m. ölçülerindedir (Res. 28 ve 29). İkinci odanın batı duvar dibinde birbirine paralel şekilde yan yana örülerek esas definlerin yapıldığı iki ölü sandukasından ilki 0.54 m. x 1.94 m., ikincisi ise 0.48 m. x 2.00 m. ölçülerindedir. Muhtemelen bir karı-kocaya ait olan bu iki sanduka da talandan payını alarak tamamen zarar görmüştür (Res. 30). Sandukaların duvar yüzeylerinin plakalarla kaplanarak yeniden dekore edildiği ve alışıldık bir biçimde üst kısımlarının da ince dikdörtgen formlu düz tuğlalarla kireç harcı kullanılarak kapatıldıkları görülmüştür.

Oldukça büyük bir hacme sahip bu oda mezar içerisinde ölü defnine ilişkin mimari detayların azlığı dikkat çekicidir. Buna istinaden, mezar odalarındaki uygun alanların farklı tarzdaki ya da daha geç dönemlerdeki gömütler için kullanılmış olmaları olasıdır. İlk oda içerisinde bulunan ve bütünüyle talan edilen ölü yatağı içinden dağınık halde kemik parçaları ve olasılıkla definler esnasında ritüel işlevli kullanılan bir adet bronz çıngırak ele geçmiştir. Ayrıca mezarın iç dolgusunun muhtelif yerlerinde yağmalanma esnasında gözden kaçmış az sayıda sağlam seramik buluntuyla karşılaşılmıştır (Kat. No: 21-23; Lis. No: 36-42). Epigrafik verilerin ve

[93] Metin içerisinde geçen tüm Yunanca yazıtlar kendisine teşekkürlerimi sunduğum Dr. Ludwig Maier tarafından tercüme edilmiştir.

Arkeolojik buluntuların değerlendirilmesiyle mezarın, M.S. erken 3. yüzyıl ile 6. yüzyılın ilk yarısı gibi oldukça geniş bir dönem içerisinde kullanım gördüğü anlaşılmaktadır. Mezarın İmparator Philippus I. Dönemi'nde sahibi tarafından yasal haklar çerçevesinde bir başkasına devredildiği cephe yazıtından net bir şekilde anlaşılmaktadır. Bu metinden hareketle mezarın daha erken bir dönem içerisinde inşa edilerek kullanım görmeye başladığı ve devam eden süreçte mezarın oldukça uzun bir süre ölü definlerine mekanlık ettiği söylenebilir. Kent içerisinde gerçekleştirilen kazılarla açığa çıkartılmış geç dönem yapıların varlığından ve elde edilen buluntulardan anlaşıldığı üzere kentin M.S. 6-7. yüzyılda terk edildiği bilinmektedir. Dolayısıyla; YOM I'in Roma Dönemi içlerinden Erken Doğu Roma ya da Hristiyanlık Dönemi'ne kadar ölü definlerine mekanlık ettiği ifade edilebilir.

4.2.2. Oda Mezar (YOM) VII

Söz konusu mezar VI numaralı oda mezarın kazı çalışmaları esnasında fark edilmiş ve bu mezarda da bir kurtarma kazısının yapılması uygun görülmüştür. Mezar, VI numaralı lahitli oda mezarın hemen sağ yanında yani doğu kısmındadır (Res. 31). Her iki mezarın arasında kalan duvar ortak olup organik bir yapı sergilemektedir. Ön taraftaki geniş tesviyeli alan iki mezar içinde ortak bir kullanım alanı- temenos niteliğindedir.

Mezar kot olarak oldukça derindedir ve kuzeydeki ikinci odanın batı kısmında bulunan ölü yatağı VII nolu oda mezarın altına kadar girmektedir (Levha 11). Dolayısıyla mezara inişi sağlayan dromos oldukça derin işlenmiştir. Dromosun uzunluğu toplamda 2.35 m., genişliği 0.77 m. ve derinliği ortalama 1.70 m. dir. Dromostan inişi sağlayan beş adet merdiven bulunmakta ve bunların ilk dördü yarım, sonuncusu ise tamdır (Res. 32). Merdivenlerin boyları ortalama 35 cm.'dir ve basamakların son bulduğu noktada uzunluğu 1.00 metreyi bulan düzayak bir sahanlık yer almaktadır. Mezara girişi sağlayan kapı boşluğunun genişliği 0.61 m. yüksekliği 1.08 m. ve derinliği 0.63 m.dir. Bu alanda kapı mimarisine yönelik özel bir çalışma yapılmamıştır. Girişin kaba tıraşı olduğu gibi bırakılmıştır. Anlaşıldığı üzere kapı

boşluğunu kapatmak için basit bir taş blok kullanılmış olması elzemdir. Ancak böyle bir mimari bulguya rastlanılmamıştır.

Kapının hemen ardından iki adet aşınmış merdiven basamağıyla yaklaşık 0.20 m. daha derinde bulunan ve ebatları 2.17 m. x 1.78 m. olan dördül tasarlı ilk odaya girilir. Tabanı da tavanı da kaba tıraşlı olarak işlenmiş bu odanın içerisinde herhangi bir mimari ayrıntı bulunmayıp oldukça yalın bir yapıya sahiptir (Res. 33.). Odanın tavan yüksekliği 1.63 m.dir. İkinci odanın girişi ise 0.30 m. lik bir kot farkı ile daha yukarıdadır. Bu iki oda arasında herhangi bir koridor alanı bulunmamakta yalnız basit bir kapı geçişi ile doğruca arka odaya girilmektedir. İkinci odanın ebatları yaklaşık 2.00 m. x 2.00 m.'dir. Bu haliyle tam bir kare forma sahiptir. Ancak bu odanın tavan yüksekliği daha alçak olup, yaklaşık 1.00 m. civarındadır. Odanın özellikle tavan kısmı kaba tıraşlı olup basık bir tonoz şeklini andırır. Bu odanın hemen batı duvar dibinde duvara paralel açılmış boyu 2.00 m. eni 1.00 m. ve derinliği 0.50 m. olan niş niteliğinde bir ölü yatağı bulunmaktadır (Res. 34.). Söz konusu niş, hemen batı üst yanı başındaki VI numaralı mezar odasının doğu kısmında bulunan 4 nolu büyük lahdin bastığı zeminin kısmen altına girmektedir. Dolayısıyla bu alan kot olarak daha düşük bir pozisyona sahiptir. Bu mezar odası içerisinde başka bir mimari tasarı bulunmamaktadır.

Mezarın ilk ve ikinci odasının farklı alanlarında dolgu toprak içerisinde oldukça iyi korunmuş hediyelik eşyalarla karşılaşılmıştır (Kat. No: 24-37; Lis. No: 45-59.). Ayrıca ikinci oda batı niş- ölü yatağı içerisinde büyük oranda sağlam korunmuş bir adet iskelet tespit edilmiş, ancak iskeletin bulunduğu bu alanda herhangi bir buluntuya rastlanılmamıştır. Mezarın erken dönemde soyguna uğradığı buluntuların her iki odanın muhtelif yerlerinde dağınık vaziyette bulunmasıyla desteklenmektedir. Elde edilen bulgular ışığında YOM VII'in Cladiuslar Dönemi'nden Antoninler Dönemi'ne kadar yüzyılı aşkın bir süreç boyunca kullanım gördüğü anlaşılmaktadır.

4.3. Çok Odalı Mezarlar

Yapısal olarak sıralı oda mezarlara benzeyen bu oda mezar tiplerinin art arda ikiden fazla mezar odasına sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca ana odalara koridorlar aracılığıyla organik şekilde bağlanan yan odalardan ötürü oda sayısı daha da artırılabilmektedir ve böylelikle mevcut plan dahilinde a-simetrik bir gelişim gösterebilirler. Esasen sıralı oda mezarların plansal anlamda daha zengin ve sürekli değişkenlik gösteren bir türevi olarak yorumlanabilir. Daha geç dönemlerde hayatını kaybeden insanları defnetmek amacıyla yeniden açılan küçük odalar, klineler ya da ölü sandukaları bu asimetrik mimari değişimin temel nedenidir. Şu ana kadar kazı ekibi tarafından yapılan çalışmaya tek örnek, IV numaralı oda mezarıdır. Bunun öncesinde 1987 yılında S. Selçuk Başer başkanlığında Burdur Arkeoloji Müzesi Ekibi tarafından Kuzey (İncirlidere) Nekropolis'de yapılan kurtarma kazılarıyla iki adet çok odalı mezarın açıldığını bilmekteyiz (Lev. 2; Har. 2). Teknik, mimari ve plansal anlamda diğer çok odalı oygu mezarlarla büsbütün aynı özellikleri gösteren bu iki çok odalı oygu mezar da kaçak kazılar sonucunda talan edilmiştir. Ancak kazı ekibi buluntu anlamında şaşırtıcı sonuçlara ulaşmıştır.

I. Nolu mezarın giriş kısmında bir dromosa sahip olduğu ancak yol çalışması esnasında tahribata uğradığı görülmüştür. Bir mil etrafında dönerek açılan kireç taşından imal edilmiş kapıya ait parçalara da bu alanda rastlanmıştır. Kapının hemen arkasındaki çöküntü kaldırıldığında bir basamak ve sağlı sollu içi iskelet dolu iki adet niş tespit edilmiştir. Bu nişlerin içleri doldurulduktan sonra tuğla bir duvar örülerek kapatılmıştır. Kapının önünde basamakta ve söz konusu nişlerde çok miktarda kandil bulunmuştur.

Mezar içerisindeki yıkıntı ve dolgu katmanı tamamen kaldırdıktan sonra mezarın güneye bir dehliz dahilinde 15.00 m. uzandığı, yaklaşık 1.90 m. genişliğinde ve 2.10 m. yüksekliğindeki bu koridorun iki yanında karşılıklı olarak 8 ve bir de koridorun sonunda olmak kaydı ile 9 adet nişin olduğu görülmüştür. Zeminden 0.90 m. yüksekliğindeki niş tabanları kline haline getirilmiş ve tamamı karışık halde olduğu halde cesetler bu klineler üzerine yatırılmıştır. Sadece soldaki üçlü niş klinelere dokunulmamıştır. Bu mezardan toplam 300 sağlam kandil, 25 civarında etütlük nitelikte kandil ve bir adet pişmiş toprak kap bulunmuştur. Ele geçen gümüş

sikkeler ise İmp. III. Gordianus (M.S. 238-244), İmp. Philippus (M.S. 244-249) ve İmp. Volisianus Dönemleri'ne (M.S. 253) aittir.

II. nolu oda mezarın da giriş kısmında herhangi bir mimari unsura rastlanmamış ve bu haliyle I nolu mezarın giriş kısmına benzediği anlaşılmıştır. Bu mezarın ilk bölümünde de yine bol miktarda kandil, meşale olarak kullanılmış bir adet amphora boynu bulunmuştur. Güneye doğru uzanan II nolu mezar da plan itibariyle I nolu mezar ile benzer özellikler sergilemektedir. Sağlı sollu on iki ve bir de karşıda olmak suretiyle koridora açılan toplam on üç adet niş olduğu görülmüştür. Niş tabanları yine bu mezarda da klineler haline getirilmiştir aynı şekilde tüm iskeletler karışık halde bulunmuştur. Mezar yaklaşık 20.00 m. uzunluğundadır ve yapı itibariyle I. nolu mezara nazaran daha kaba biçimli bir mezar olmakla birlikte kandiller aracılığıyla iki mezarın da eş zamanlı oldukları tespit edilmiştir.

Bu iki mezarın da dromoslarının açık olduğu, zaman zaman mezar kapılarının açılarak içeriye yeni ölülerin yerleştirildiği, nişlerin içinde ölülerin konulduğu klineler dolduğunda bunların derlenip toplanıp bir niş içine doldurularak önüne bir duvar örmek suretiyle nişlerin kapatıldığı ve boşalan nişlerin tekrar kullanıldığı anlaşılmıştır. M.S. II yüzyıl sonu ve III. yüzyıl başında yapıldığı sanılan bu mezarların iki yüzyıl boyunca farklı zamanlarda kullanıldığı anlaşılmıştır. Tabii olarak antik çağda defin merasimi dışında bu mezarların kötü amaçlı açılarak karıştırıldığı da bir gerçektir dolayısıyla ele geçen geç dönem kandillerin bu mezar soyguncularına ait olduğu düşünülmüştür. Mezarlar Geç Hellenistik Çağ ile Geç Bizans Çağı arasına tarihlenen oldukça geniş bir kandil repertuarı sunmuşlardır. Özellikle erken dönemlere ait kandillerin bu mezarlarda ikinci kez kullanıldıkları tahmin edilirken bazı kandillerin Ephesos'ta bulunan kandil örnekleriyle ciddi benzerlikler gösterdiğine işaret edilmiştir[94]*.*

Günümüze kadar kazısı yapılan çok odalı oygu mezarın sayısı bu iki oda mezar da dahil olmak üzere toplamda üçtür.

[94] Başer, 1990: 235-260.

4.3.1. Oda Mezar (YOM) IV

YOM IV olarak kodlanan mezar, kent stadionunun sphendone bölümünün yaslandığı tepenin güney yamacında, Güney Nekropolis'de bulunmaktadır. Stadiona uzaklığı yaklaşık 200. m. dir. Nekropolisler'de günümüze kadar yapılan kurtarma kazılarında buluntu bakımından en zengin verilere ulaşılan oda mezar olup şaşırtıcı derecede iyi korunmuş durumdadır.

Bu mezarın genel planı şöyledir; iki basamakla inilen dromos 2.40 m. x 0.84 m. ölçülerindedir ve doğrudan konglomera ana kayadan yapılandırılmıştır (Res. 35). Dromostan sonra ulaşılan mezar kapısı, 0.90 m. x 0.90 m. ebatlarıyla oldukça alçaktır. Lento, sadece sağ yanda bir söve üzerindedir; sol yanda ise doğrudan ana kaya üzerine bindirilmiştir (Lev. 12, 13). Kapıda bir eşik mevcut değildir. Düzgünce tıraşlanmış kapı blokları üzerinde girişin nasıl kapatıldığına dair bir iz yoktur (Res. 36). Bu durum daha sonraki dönemlerde gerçekleşen yoğun defin faaliyetleri esnasında girişin esas mimari niteliğini kaybettiğini dolayısıyla kapı boşluğunun örülerek kapatılmış olabileceğini düşündürür. Lento üzerindeki iki kenet yuvası, kapı bloklarının başka bir yapıdan devşirilmişliğini göstermektedir.

Oldukça sağlam konglomera ana kayanın kuzey – güney yönde oyulmasıyla açılan mezar art arda sıralanmış dördül formlu üç ana odaya sahiptir. Kuzeyden güneye toplam uzunluğu 11. 12 m. dir. Tek basamakla inilen ilk oda, 2.18 m. x 2.34 m. ölçülerindedir. Bu odada, biri batı diğeri doğu duvarına gömülü iki niş ve oda zeminine oyulmuş üç adet ölü yatağı bulunur (Res. 37). Birinci oda ile ikincisini alçak bir eşik ayırır. İkinci oda 2.08 m. x 2.00 m. ölçüleriyle kareye yakın bir tasarıda olup, batı duvarında bir adet niş ve aynı zamanda zeminde kuzey-güney doğrultulu üç adet ölü yatağı bulunmaktadır (Res. 38). Diğerlerinden farklı olarak bu odanın doğu bitişiğinde, kısa bir koridorla ulaşılan küçük bir oda daha açılmıştır. Bu küçük odanın kuzey ve güney duvarlarında iki adet niş bulunur (Res. 39). İkinci odadan üçüncü, yani son odaya 2.50 m. x 1.04 m. ebatlarında bir koridordan geçilerek ulaşılır. Koridorun doğu ve batı duvarlarında birer niş ve zemininde bir adet ölü yatağı bulunmaktadır (Res. 40). Son oda 2.05 m. x 1. 85 m. ebatlarıyla diğer odalardan biraz daha küçük yapılmıştır ve diğerlerinin aksine bu odanın zeminine ölü

yatağı açılmamış, her bir duvara birer olmak üzere toplam üç niş oyulmuştur (Res. 41).

Sayıları on adet olan duvara açılmış klineler 1. 60 m. ile 1.70 m. arasında değişen yüksekliklere ve 1.50 m.- 1.80 m. arasında farklı uzunluklara sahiptirler. Nişleri oluşturan duvar yüzeylerinin kiremit kırmızısı renk tonuna sahip sıva harcı ile yeniden dekore edildiği ayrıca niş pencerelerinin de blok taş veya tuğlalarla örülerek kapatıldığı görülmektedir (Res. 42) Ayrıca bu sıvaların mezarın muhtelif alanlarında kısmen korunabildiği gözlemlenmiştir. Zeminde de toplam olarak yedi adet ölü yatağı vardır. Bunların tamamı kuzey – güney doğrultusunda uzanmakta olup ortalama 1.70 x 1.90 m. ebatlarında ve 40 cm. derinliğindedirler. İn-situ durumda korunabilmiş ölü yataklarının özel, kare formlu, ince tuğla kapaklarla kapatıldığı belgelenmiştir.

Mezar içerisinde ilk karşılaşılan durum duvarlardaki on adet nişin tamamının yağmalanarak bomboş hale getirilmişliğidir. I. odada, zeminde 1 ve 3 numaralı ölü yatakları tuğla kapamalarıyla birlikte in-situ olarak bulunmuştur (Lev. 13; Res. 43,44; 45,46). II. oda zemininde yer alan 9 (Res. 47), 10 (Res. 48) ve 11 (Res. 49), II. ve III. nolu odalar arasındaki koridor zeminindeki 14 numaralı (Res. 50) ölü yataklarında ise tuğla kapakları tahrip edilmesine rağmen in-situ gömüler ve bunlara ait buluntulara rastlanmıştır.

I. odada 3, II. odada 5 ve koridor zemininde 2 olmak üzere toplamda 10 adet ceset in-situ olarak ortaya çıkarılmıştır. I. Oda 1. No.lu ölü yatağında olasılıkla karı-koca olan biri kadın diğeri erkek iki gömü kuzey – güney doğrultusunda yan yana yatırılmış olarak bulunmuştur (Res. 43 ve 44). II. Oda, 11 No.lu ölü yatağında ise yine iki bireyin bu kez ayak uçları karşılıklı olarak yatırıldığı görülmüştür (Res. 49). Sadece 3 No.lu sandukaya tek ceset defni yapılmıştır (Res. 45 ve 46). Bunun dışında tüm ölü yataklarında birden fazla gömü yapıldığı anlaşılmıştır. 3. No.lu ölü yatağı dışında tüm ölü yataklarında üst seviyelerdeki gömülerin kaldırılmasının ardından yeni gömülerle karşılaşılmıştır yani daha geç dönemler içerisinde ölü yataklarında yeni definler gerçekleşmiştir. Gömülerin tamamında hediyeler ya iki bacak arasına ya da ayaklara yakın bir yere toplu olarak konulmuştur. Mezar hediyeleri genellikle bir adet kandil, bir kase, bir testi, bir strigilis ve bir deniz kabuğundan oluşmaktadır

ancak mezar içerisinde farklı alanlarda çok çeşitli hediyelik eşya tespit edilmiştir (Kat. No: 38-80; Lis. No: 60-122).

Özellikle mezar zemininde karşılaşılan geç dönem in-sitü gömütler aracılığıyla kronolojik bağlamda ölü kültü anlayışı üzerine değerli bilgilere ulaşılmıştır. Bu oda mezarın çok farklı zamanlar içerisinde birden fazla ölü defnine ev sahipliği yaptığı açıktır. Bilhassa mezarın ilk üç odasında zeminlere yapılan definler bu konuyu yeterli açıklığa kavuşturmaktadır. Orijin kontekstinde belgelenen buluntular ışığında 1,3,9,10 ve 13 numaralı ölü yataklarının genel olarak M.S. 2. yüzyılın ilk yarısında kullanım gördüğü kanaatine varılmaktadır (Lis. No: 71-78; 79-90; 96-101; 102-105; 113,114). 3 numaralı ölü yatağı dışında, ne kadar süre olduğu tam olarak bilinmemekle birlikte tüm ölü yataklarının söz konusu tarihten daha önceki bir zaman diliminde kullanılmaya başlandığı dikkate alındığında daha erken bir defin dönemi gündeme gelmektedir. 11 ve 14 numaralı ölü yataklarının yönlendirdiği tarih ise buluntular ışında M.S. 2. yüzyılın 2. yarısıdır (Lis. No: 106-110; 115-120) II. ve III. Odada yer alan bu ölü yataklarına yapılan definlerin daha geç dönemde gerçekleştiği buluntu örnekleriyle açıklanmaktadır. Kronolojik gelişim ve tüm oda zeminlerinde bulunan ölü yataklarının plan dizilimi bağlamında bariz bir paralellik vardır yani, definler sırayla girişten daha içeriye doğru gerçekleşmiştir. Dolayısıyla; analojisi yapılan bu ölü yataklarının en son kullanım döneminin M.S. 2. yüzyılın ikinci yarısı olduğu kuşkusuzdur. Doğal kontekst bazında, ortalama yarım yüzyıllık bir dönem içerisinde gerçekleşen söz konusu ölü defninin sayısı ondur. Bu küçük istatistik bile mezarın popülasyon anlamında geniş bir aileye ait olduğuna dikkat çekmektedir.

Mezar genelinde en geç tarihe sevkedici unsurlar ise kline-nişlerdeki ölü definlerine ait olan ve talan esnasında dışarı atılarak kazılar esnasında mezar içerisindeki dolgu toprağın farklı alanlarından elde edilen bulgulardır. Doğu ve kuzey koridordan (Lis. No: 111 ve 112), özellikle I. odanın dolgu toprağı içerisinden ele geçen buluntular (Lis. No: 60-70) doğrultusunda mezarın en geç kullanım tarihinin M.S. 2. yüzyılın sonları olduğu tespit edilmiştir. Yani nişlerin mezarın son dönemine kadar sürekli olarak kullanım gördüğü ve bir defin sirkülasyonu yaşadığı anlaşılmaktadır. Yalnız hiçbir duvar nişinde doğal bir kalıntıya rastlanmamıştır.

Mimari anlamda en geç definlerin zemine yapılacağı makul bir durumdur. Doğal kontekste sahip ölü yataklarının işaret ettiği tarih M.S. 2. yüzyılın ilk yarısı ise mezarın esas yapım aşamasının daha erken bir dönem olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Ancak; bu tarih için net bir sayısal ifade kullanmak zordur. Bu noktadan hareketle mezarın ana bünyesinin M.S. 1. yüzyıl içerisinde inşa edildiğini, ikinci etapta mezar hacminin genişletildiğini ve ardından gelen süreçte ise son definlerin yapıldığını mevcut bilgilere istinaden söylemek mümkündür. Dolayısıyla YOM IV ün M.S. 1. yüzyıl içlerinden 2. yüzyılın sonlarına kadar ölü definlerine ev sahipliği yaptığı anlaşılmaktadır.

4.4. Arcasoliumlu Oda Mezarlar

Kent nekropolislerinde nadir rastlanabilecek ünik mezar modellerinin dahil olduğu grup olarak karşımıza çıkmaktadır ve bu gruba ait tek bir örnek belgelenmiştir. Basit, bir tek odalı plan tasarımlarıyla tek odalı mezar modellerini anımsatırlar. Mezarın dış ön alanı diğer mezarlardan farklı değildir öyle ki; mezarın içine girilmediği sürece dışarıdan planı ile ilgili doğru bir öngörüde bulunmak zordur. Odaların ana hatları kaba tıraşla belirlendikten sonra mezar odasının yüzeylerine yeni baştan tuğla ile bir iç duvar örülür ve mimariye kagir bir görünüm kazandırılıp bu iç duvarın yüzeyi tekrardan kireç harcı ile sıvanarak çok daha dekoratif hale getirilir. Bu tür mezarlar mevcut halleriyle ilk bakışta örgü oda mezarlara andırmaktadır ancak; mezar esas itibariyle anatomik yapısına ana kayanın oyulmasıyla kavuşmuştur bu nedenle özünde bir oygu oda mezardır. Mezar odasına ait duvarların biri ya da bir kaçında görülebilen ve yarım daire tonozların derinleştirilmesiyle meydana getirilen özel-kutsal ölü yataklarından (arcasolium) ötürü diğer mezar örneklerinden tipolojik olarak ayrılırlar. Arcosolium tipi kaya-oda mezarları (arcasolia)[95], kemerli, nişli ve tekneli mezarlardır. Kline Yunanca'da sedir ya da yatak anlamına gelir ve mezarda ölünün sedirde uyuyacağı ya da bu sedire uzanarak ölü kültünün adetlerine göre yakınları tarafından verilen cenaze yemeğini yiyeceği inancından kaynaklanır. Arcasolium da bu klineler için özel bir tasarıma sahip kutsal defin alanı olarak yorumlanabilir. Mezarın iç tasarım detaylarında

[95] Çelgin, 1994: 159; Yılmaz, 2007: 177; Freely, 2003: 223.

çoğunlukla diğer oda mezar grubu örneklerinde görülebilen tipik mimari özellikler görülmektedir.

4.4.1. Oda Mezar (YOM) II

Güney Nekropolis'te bulunan mezar sahip olduğu konum itibariyle karşı batı yamaçtaki YOM I'in komşusudur (Lev. 2; Har. 2) YOM II de diğer örnekler gibi kaçak kazılar sonucunda tahrip edilmiş bir mezardır. Mezar kuzey-güney yönde açılmıştır ve ön kısmında ebatları 1.00 m. x 4.00 m. olan derin bir dromos bulunmaktadır (Lev. 14). Bu dromos aracılığı ile yerel ocaklardan kesilmiş kalker taşı bloklarla inşa edilen sade işçilikli mezar girişine varılır (Res.51.). Mezar cephesinin arka üst kısmındaki ana kaya çöküntüye uğradığı için cephenin üst yapısına ait herhangi somut bir bilgiye sahip değiliz (Res. 52.). Bunun yanı sıra mevcut söveler, lento, kapı bloğu ve nitelikli işçiliğin varlığı mezar üst yapısının tonozlu bir mimariye sahip olabileceğini ve sonraki dönemlerde tamamen söküldüğünü düşündürmektedir. Mevcut cephe gayet sade olup iki söve ile bir adet yazıtlı lentodan oluşmaktadır. Ancak her iki sövenin de cephesi daha geç dönemde örülmüş kagir bir duvarla kapatılmıştır. Menteşe millerinin zorla kırılarak mezar içerisine itilen yani in-situ olarak korunamayan mezar kapısı adeta aynı usta elinden çıkmışcasına, I. Nolu oda mezarın kapısı ile büyük benzerlik göstermektedir (Bkz. Res. 28). Aynı şekilde bu da içe açılan tek kanatlı bir kapı bloğu olup üzerinde mezarı adayanlar ve mezar sahipleri ile ilgili olan uzunca bir Yunanca yazıt bulundurmaktadır. Kapı üzerinde bulunan bu yazıtın kapı lentosundan başlamak suretiyle kapı üzerinde de devam ettiği görülmektedir (Lev. 15; Res. 53.). Yazıt şu şekildedir:

ΒΛΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣΜΑΘΗ ΜΑΤΙΚΟΣΚΑΙΑΡΤΕΜΕΙΣ

ΑΡΤΕΜΩΝΟΣΛΟΥΚΙΟΥ ΗΓΥΝΗΑΥΤΟΥΤΟΜΝΕΜΕΙΟΝ

ΖΩΝΤΕΣΕΑΥΤΟΙΣΚΑΙΤΟΙΣ ΙΔΙΟΙΣΤΕΚΝΟΙΣΖΩΣΙΕΙΔΕ

ΤΙΣΕΤΕΡΤΘΣΕΙΣΒΙΑΣΕΤΑΙ

ΗΚΥΚΑΩ ΤΟΥΟΙ ΚΟΥΟΥΡ ΖΕΙΔΩ ΣΕΙΤΗ

ΚΙΒΥΡΑΤΩΝ ΒΟΥΛΗΔΗΝΑ ΒΙΑΔΙΣΧΙΛΙΑΤΗΣΕΠΙΓΡΑ

ΦΗΣΤΟ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΝ ΑΠΟΚΕΙΤΑΙΕΙΣΤΑΑΡΧΕΙΑ

ΕΤΟΥΣ ΓΚΡ

"Bilim adamı Claudius Alexandros ve Lucius oğlu Artemon kızı Artemis henüz hayattayken bu mezarı kendileri ve henüz hayatta olan çoçukları için yaptırdılar. Eğer biri başka birini buraya defin ederse ya da eğer o mezar odasının üstünü ya da çevresini kazarsa, Kibyralılar'ın meclisine (ceza olarak) 2000 denarius ödeyecektir. Yazıtın bir kopyası kamusal arşivde saklanmaktadır. Yıl 123 (= M.S. 146/7)".

Kapı eşiğinin hemen dibinden başlayan üç adet merdiven basamağından inilerek 2.62 m. x 2.93 m. ebatlarındaki ana odaya girilir (Lev. 14). Tonozlu bir örtüye sahip odanın tüm iç fasatı tuğlayla örülerek kireç sıva ile kaplanmış ve son olarak kırmızı aşı boyasıyla süslenmiştir. Böylelikle bir iç duvar oluşturularak daha estetik ve ana kaya deformasyonlarına karşı güçlendirilmiş bir mezar odası meydana getirilmiştir. Oda içerisinde ilk dikkati çeken mimari detay, kuzey duvarda ve 1.25 m. x 2.17 m. ölçüleriyle odanın dördül planına uyum sağlayarak mezarın odak noktasını oluşturan esas defin alanı arcasoliumdur. Yarım daire tonoz şeklinde tasarlanıp odanın hacmini kuzey yönde derinlemesine genişleten bu kutsal gömüt alanı, doğu-batı yönde uzanarak farklı işlevsellikte kullanılan bir seki aracılığıyla ana odadan kısmen soyutlanmıştır (Res. 54). Böylece arcasolium zemininde bir ölü yatağı oluşturulmuştur. Zemini kaba tıraşlı olarak bırakılan mezar odasının her iki yan duvarında birer küçük hediyelik niş yer almakta (Res. 55) ve bunlara ek olarak mezar odasının güney batı köşe dibinde kuzey-güney yönlü uzanan bir kline bulunmaktadır. Bu kline üzerine bir ceset bırakıldığına dair herhangi bir buluntu ya da iz yoktur. Ancak mezar içerisinde gerçekleştirilen küçük çaplı ritüel ayinlerde, mezar hediyelerinin bırakılmasında ya da farklı amaçlar doğrultusunda kullanıldığı da düşünülebilir.

Antonius Pius Dönemi'nde önemli bir şahsın henüz hayatta iken kendisi ve ailesi için yaptırdığı bu mezarın kaçak kazılarla tahrip edilmesinden ötürü, oda

içerisinden az sayıda seramik ve kemik parçalarıyla, tavandan düşen tuğla ve sıva parçaları haricinde ne yazık ki herhangi bir buluntu ele geçmemiştir. Mezar dromosunun batı kesit dibinde ve dromos yönüne paralel şekilde zemine oyulmuş 0.50 m. x 2.00 m. ölçülerinde bir ölü yatağı bulunmaktadır. Böylelikle ana odaya yapılan esas definlerden sonraki süreçte yani daha geç dönemlerde mezar girişine de defin yapıldığı anlaşılmıştır (Res. 56 ve 57.). Basit şekilde açılan mezar sandukasının üzerinde herhangi bir kapağa rastlanılmamıştır. Bir kadına ait olduğu anlaşılan bu orijin kontekstli ölü yatağı içerisinde dağılmış haldeki kemiklerin yanı sıra mezar hediyeleriyle karşılaşılmıştır (Kat. No: 80 ve 81; Lis. No: 123-125) buluntular arasında yer alan demir çivi ise defin esnasında bir ahşap salın kullanıldığına işaret etmektedir (Res. 58). Dromostan açığa çıkartılan bu geç dönem mezar sayesinde mezarın en son kullanım dönemine ilişkin sağlıklı verilere ulaşmak mümkün olmuştur. Söz konusu geç dönem mezara ait buluntular ışığında mezarın aşağı yukarı yine aynı yarı yüzyıl içerisinde kullanımını tamamladığı anlaşılmaktadır.

4.5. Lahitli Oda Mezarlar

Kent nekropolislerinde karşılaşılabilecek en nadir oda mezar tiplerindendir. İsmini mezar odasına yerleştirilen lahitlerden alır. Anadolu'da lahitli oda mezar geleneğinde inşa edilmiş oda mezar sayısının diğer türlere nispeten son derece düşük olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Kommagene (Doliche Kent Nekropolisi)[96] ve Pamfilya (Perge örme tekniğinde)[97] Bölgesi'nde bu gruba ait mezarların varlığı bilinmekte ve mevcut örnekler irdelendiğinde, mezarlar içerisinde bulunan lahitlerin arcasoliumlar içerisine yerleştirildiği görülmektedir[98]. Şu an bilinen tek bir örnekle plan olarak büyük oranda tek odalı mezar tiplerine benzedikleri söylenebilir. Ancak; daha sonra belgelenmesi muhtemel farklı planlara sahip lahitli oda mezar modellerinin bu görüşü değiştirebileceği açık bir gerçektir.

[96] Ergeç, 1995a: 151-153, Liste IX/2; 1995b: 343-355.
[97] Özdizbay, 2001: 22-73.
[98] Kibyra'daki VI. numaralı oda mezarda lahitler arcasolium içlerine değil de doğrudan ana odanın duvarlarına paralel bir şekilde boşluğa bırakılmakta ve bu yönüyle lahitli arcasolium mezarlardan ayrılmaktadır.

Ana kayaya açılan mezar odasının şekillendirme işlemi tamamen bittikten sonra mezarın giriş kısmına düzayak bir rampa yapılır ve mezar odasına yerleştirilecek olan tüm lahitler açılan bu rampa aracılığıyla kaydırılarak planda belirlenen yerlerine bırakılır. Bu işlem tamamlandıktan sonra giriş rampası tekrar kapı eşiği kotuna kadar kireç katkılı moloz duvar örülerek yükseltilir. Dolayısıyla girişlerde doğal merdiven basamaklarına rastlanmaz ve eşik ile mezar odasının zemin kodu arasındaki yükselti farkı fazlacadır. Bu alan üzerine anıtsal ya da basit nitelikli mezarın kalıcı cephesi inşa edilir. Buradan hareketle, öncelikle mezar içerisine bırakılan lahitlere daha erken zaman diliminde definlerin yapıldığını sonraki etapta lahitlerin mezar odası içerisine alındığını söylemek mümkündür. Çünkü; hacmen dar olan mezar odası içerisinde oldukça ağır olan lahit kapağını defin amacıyla kaldırmak teknik açıdan mümkün değildir. Mezarın iç kısmında kline ya da niş bulunmayabilir. Oldukça yalın bir tasara sahip olan planın şekillenmesinde belirleyici olan temel unsur lahitlerin konumudur. Ayrıca mezar odasının dış kısmına açılan düzgün teraslar oda mezardaki definlerle kan bağı bulunan kişilere ait lahitlerin yerleştirilmesiyle küçük bir aile nekropolisine ya da temenosa dönüşebilmektedir. Kibyra ‘da bu güne dek belgelenen tek lahitli oda mezar modeli YOM VI’dır.

4.5.1. Oda Mezar (YOM) VI

Bu grubun tek örneği olan mezar stadionun güneybatı kısmındaki büyük tepeliğin güney yamacında konumlanır (Lev. 2; Har. 2). Hemen doğu kısmında giriş alanını paylaştığı sıralı oda mezarlar grubunda olan VII nolu oda mezar bulunmaktadır. Her iki mezara ait giriş kısmının, sınırları belirlenmiş ortak bir zemin içinde bulunması ve bu alan içerisine bir de lahit yerleştirilmesi buranın küçük ölçekte bir temenos olduğunu göstermektedir. Benzer bir örneğini Tripolis’te[99] görmek mümkündür. Kuzey-güney doğrultulu mezarın tavan kısmı büyük oranda çökmüş ve mezarın giriş kısmı kapı eşiği dışında tamamen yok olmuştur. Mezar mimari açıdan oldukça basittir. Ancak; konsept olarak diğer örneklerden farklı özellikler sergilemektedir (Lev. 15).

[99] Erdoğan, 2010: II, 328-347, Res. 10.

Mezarın güney kısmı yani temenos alanı özenle tesviye edilmiş zeminiyle oldukça basit bir teras niteliğindedir. Bu temenos alanının zemini mezar kapısı eşiğine ait kot ile eş değerdedir dolayısıyla; mezar için ayrı bir dromos tasarlanmaya lüzum kalmamıştır (Res. 59). Söz konusu temenosun hemen batı kısmına nitelikli taş bloklardan yapılmış, dikdörtgen formlu, doğu-batı doğrultudaki basit stylobatın üzerine konuşlandırılmış bir Roma lahdi dikkat çekmektedir. Oldukça sade profil özelliklerine sahip bu lahdin antik dönemlerde patlatılarak soyguna uğradığı gözlemlenmiştir (Res. 60). Özellikle tekne kısmının geniş yüzünde büyük tahribat görülmektedir ama buna rağmen kapağı hala yerinde durmaktadır. Aynı geniş yüzde üç satırdan oluşan ve lahit mezarın sahibine atfen yazılmış tek satırlık Yunanca yazıt dikkat çekmektedir. Tahribattan kısmen kurtulabilmiş olan yazıt şu şekildedir:

ΕΤΟΥΣ ΛΣ ΤΙΒ ΚΛ ΑΥΡ ΚΑΡΠΙΜΟΣΕΡ ΜΟΥ ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΕΝ ΖΩΝ ΑΥΤΩ ΚΑΙ…..

"230 yılında (= M.S. 253/4) Hermes oğlu Tiberius Claudius Karpimos, (bu mezarı) hayattayken kendisi ve eşi için yaptırdı ... kamusal arşivde" ...

Bu lahitin mezar odası içerisinde bulunan lahitlerin yerleştirilmesinden sonraki bir dönemde buraya koyulduğu ve oda mezar içerisinde bulunan diğer lahit sahipleri ile bu mezarın sahibi arasında yakın bir kan bağı bulunduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Mezarın giriş kısmının tavanında gerçekleşen tahribata rağmen, in-situ vaziyette bulunan söve altı zemin bloklarının üzerinde görülen işçilik izlerinden hareketle, mezarın anıtsal nitelikli bir cepheye sahip olduğunu söylemek mümkündür. Kapı kısmında in-sitü vaziyette duran eşik ve söve altı bloklarından başka alanda giriş mimarisine ilişkin herhangi bir unsurun tespit edilemeyişi, mezarın işlevini yitirmesiyle birlikte ilgili mimari parçaların buradan taşındığına işaret etmektedir (Res. 61). Eşik üzerindeki izlerden ve mil yuvasından anlaşıldığı üzere, içeri açılan tek kanatlı bir kapı olduğunu söyleyebilmek mümkündür (Res. 3). Bu mezarda diğerlerinden farklı olarak kapı eşiğinden hemen sonra odaya inişi kolaylaştıran doğal merdiven basamakları bulunmamaktadır (Res. 62). Zaten mezar odasında bulunan lahit mezarlardan ötürü bu oda mezara diğer örneklerdeki kadar

defin amaçlı sık giriş-çıkış yapıldığını söylemek çok makul değildir. Gerekli durumlarda ahşaptan portatif bir merdivenin kullanılmış olabileceği öngörülebilir.

Kapı eşiği mezar odası zemininden yaklaşık 0.90 m. yukarıda kalmaktadır. Mezar odası dikdörtgen bir forma sahip ve ebatları ortalama 3.00 m. x 4.00 m. dir. Odanın içerisinde batı, kuzey ve doğu duvarlara paralel, U şeklinde yerleştirilmiş üç adet Roma lahdi bulunmaktadır (Res. 63). Lahitlerin her biri ortalama 2.00 m. boyunda ve 0. 80 m. genişliğindedirler. Oda planı lahitlerin varlığı dikkate alınarak tasarlandığı için, iç planı ve detayları belirleyen lahitlerin konumudur. Bu yüzden oda içerisinde ölü yatağı ya da kline olmadığı ve oldukça yalın bir mezar odasının dizayn edildiği görülmektedir. Öyle ki; içerde ne bir sunu çukuru ne de duvarlarda hediyelik niş yoktur. Odanın doğu duvarına paralel yerleştirilmiş dört numaralı büyük lahtin kuzey dar yüzünde altı satırdan oluşan Yunanca yazıt tespit edilmiştir. Yazıt şu şekildedir:

ΤΛΗΤΑΣΤΛ . . ΙΑΤΟΥ ΣΕΖ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΣ

ΝΑΝΑ Η ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ ΓΥΝΑΙΚΙ ΦΙΛΟΣ ΦΡΙΑΣ ΕΝΕΚΕΝ ΚΑΙ Ε ΑΥΤΩ ΖΩΝ

''Sextus'un meşru kölesi Telepas oğlu Telepas, (bu mezarı) tatlı karısı Nana için sevgisinden ötürü ve kendisi için hayattayken (yaptırdı)''.

Antik dönem soygunu esnasında her üç lahit de ciddi anlamda tahribata uğramıştır ancak bu talana rağmen mezar buluntu açısından zengin sayılabilir (Kat. No: 83-89; Lis. No: 127-139). Yukarıdaki metnin üzerinde yer aldığı dört numaralı lahitin epigrafik açıdan ve mevcut buluntuların kronolojik bağlamda değerlendirilmesiyle ulaşılan tarihsel aralık M.S. geç 1. - erken 2. yüzyıl ile İmparator Gallienus Dönemi, yani M.S. 3. yüzyılın ortalarıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ

Ölü gömme gelenekleri içerisinde M.Ö. Erken III. Bin gibi iddialı bir tarihle çok köklü bir geçmişe sahip olan oda mezarlar, coğrafya, ırk, din ve dil gibi beşeri unsurlar bazında çok çeşitlilik gösteren toplumlar tarafından ciddi anlamda önemsenmiş ve ölü kültü içerisindeki özel yerini koruyarak varlığını Geç Antik Çağ'a kadar kesintisiz bir şekilde devam ettirmiştir. Erken Tunç Çağı'nda Sümerler ile birlikte Mezopotamya'da ortaya çıktığı bilinen oda mezarlar aynı dönem içerisinde Kıbrıs, Hellenistan, Batı ve Orta Anadolu'da da insanlar tarafından tercih edilen bir mezar türü haline gelmiştir. Özellikle Demir Çağı içerisinde Batı (İonya) ve Doğu (Urartu) Anadolu'da daha yoğun bir şekilde kullanılmak suretiyle neredeyse Küçük Asya'nın tüm yörelerinde popüler bir ölü evi düşüncesine dönüşen oda mezar anlayışı Arkaik ve Klasik Dönem'le birlikte Ege Adaları'na (Rodos, Thera ve Girit) ulaşmış, Hellenistik ve Roma Dönemi boyunca Anadolu'daki birçok antik kentin nekropolisinde muteber varlığını korumuştur.

İonya, Karya, Likya, Pisidya, Frigya, Pamfilya, Kilikya, Kommagene, Urartu, Pontos ve Paflagonya gibi mevcut ölçekleriyle Anadolu'nun neredeyse tamamını oluşturan bu antik bölgelerin hepsinde farklı dönemlerde olabilmek kaydı ile var olan oda mezar geleneği ve ilgili örnekleri, gerek bilimsel kazılarla gerek yüzey araştırmalarıyla bilim insanlarınca belgelenmiştir. Özellikle; Karya, Likya, Pisidya ve Frigya gibi oda mezar anlayışının daha güçlü bir şekilde ortaya çıktığı birbirine komşu bu bölgelerin tam odak noktasında konumlanan ve oda mezar mimarisi için elverişli jeolojik yapıya fazlasıyla sahip olan Kibyra, ölü kültü anlayışı içerisinde filizlenen bu özgün mimari oluşuma kayıtsız kalmamıştır. Kibyra topraklarında da fazlasıyla önemsenen bu ölü kültü anlayışı ve beraberinde gelen birçok ritüel oluşum, M.Ö. Erken III. Bin'de Mezopotamya'da ortaya çıkan bu köklü mezar geleneğiyle ancak M.S. 1. yüzyıl içerisinde tanışma fırsatını bulmuştur. Bununla birlikte; yakın komşu coğrafyaların birçoğunda özellikle Pamfilya ve Frigya'da oda mezar mimarisine ait daha erken dönem örneklerin varlığı da belgelenmiştir. Kibyra'nın bu mezar mimarisine ortalama üç yüzyıl kadar geç kalmışlığının sona ermesi, Roma'nın her anlamdaki bütüncül kültürü ile birlikte farklı bölgelerin ve toplumların

dolayısıyla farklı anlayışların kaynaşmasıyla oluşan doğal bir sosyolojik etkileşimin sonucu olarak yorumlanabilir. Belirtmek gerekir ki; çalışma içeriğini oluşturan oda mezar örneklerine dair bilimsel analizler sonucunda, Kibyra ölü gömme geleneklerinin oda mezar anlayışla tanıştığı dönemin M.S. geç 1. yüzyıl olduğu görülmektedir. Kent nekropolislerinde daha erken bir dönemde inşa edilerek kullanım görmüş bir oda mezar henüz tespit edilememiştir.

Kibyra Kent Nekropolisleri'nin mevcudiyetini oluşturan anıt mezarlar, podyumlu mezarlar ve lahit mezarlar içerisinde oda mezarların da çok önemli bir yere sahip olduğu kuşkusuzdur. Elbette bu durumun gerçekleşmesindeki en büyük etken, kentin lokalize edildiği topoğrafyayı oluşturan fizyolojik yapının sahip olduğu homojen kayaçlardır. Oda mezarların oldukça pratik, dayanıklı, korunaklı ve genişletilebilir bir mimariyi barındırmaları, buna istinaden uzun süre kullanılabilme işlevselliğine sahip olmaları diğer ana etkenler olarak sayılabilirken bunların doğal bir sonucu olarak, geniş nüfusa sahip Kibyralı aileler tarafından ağırlıklı olarak tercih edildiği de ifade edilebilir. Öyle ki; mevcut mezarlarda rastlanan ölü definlerine ait sayısal veriler ve diğer bulgular bu durumu fazlasıyla destekleyici niteliktedir.

Özellikle I ve II nolu oda mezarların giriş kısımlarında ve VI nolu oda mezarın temenosuna ve ana oda içerisine yerleştirilen lahitlerin üzerinde tespit edilmiş yazıtlardan oda mezarların sosyal anlamda işlevselliğine ve önemine ilişkin önemli veriler elde edilmiştir. Kibyra'daki oda mezarlar halkın sadece belirli bir kitlesi tarafından tercih edilen ya da kullanılan bir mezar türü olmayıp çok farklı sosyal sınıflara ölü mekanlığı eden bir mezar türü niteliğindedir. Öyle ki aynı nitelikteki aynı mezar türüne bir bilim adamı-soylu ya da parayla satılabilen bir köle de defnedilebilmekteydi. İnsanların henüz hayattayken eşi, diğer aile bireyleri ya da kendi şahısları için bu mezarları inşa ettirdikleri ve aynı oda mezara ilgili aile bireyleriyle herhangi bir şekilde kan bağı bulunmayan sahısların defninin yasaklandığı ve bu hükümlerin çıkartılan kanunlarla güvence altına alındığı da anlaşılmaktadır. Ayrıca mezarların yabancılar tarafından zorlanması ya da yağmalanması durumunda faillerin kent meclisine belirli bir miktar para cezası ödemek durumunda oldukları ve yine aynı yazılı metinlerin bir kopyasının kentin kamusal arşivinde saklandığı da ifade edilmektedir. Oda mezarların istenilen

durumlarda kişilerin istekleri yönünde para karşılığı başkalarına satıldığı ya da devredildiği de diğer epigrafik veriler arasındadır.

Anadolu ve komşu coğrafyalarda örnekleri belgelenmiş oda mezarların, geçen uzun zaman dilimleri nihayetinde dahi iptidai olarak sahip oldukları mimari özelliklerin büyük kısmını muhafaza ederek değişime kapalı bir durum sergiledikleri ve ana hatlarıyla aynı mimari nitelikleri korudukları anlaşılmaktadır. Ancak; özellikle Hellenistik ve Roma Dönemi ile birlikte birçok kent Nekropolisi'nde oda mezarların farklı mimari varyasyonlarının bir arada kullanım gördüğü açıktır. Bu süreçteki gelişime paralel olarak Kibyra Kent Nekropolisleri'nde de oda mezarların farklı modellerinin inşa edildiği ve mimari açıdan tam olarak beş ayrı oda mezar türünün bu ölü evi anlayışı içerisinde tasarlandığı görülmektedir. Bu bağlamda, çoğunluğu M.S. 2-3. yüzyıl içerisinde inşa edilen Kibyra oda mezarlarının da söz konusu mimari reformdan uzak izole bir durum içinde olmadığını ve bu oda mezarları meydana getiren beşeri mentalitenin tipolojik açıdan oldukça geniş bir perspektife ve zengin bir mimari kültüre sahip olduğunu ifade edebiliriz.

Roma İmparatorluk Dönemi ile birlikte mimari hayatın içerisine giren birçok görsel ve statiksel unsurun tüm yapılaşmalarda olduğu gibi oda mezar mimarisinde de etkili bir rol üstlendiği açıktır. Mezar dromoslarıyla ilgili olarak gözle görülür bir değişimin olduğunu söylemek mümkün değildir. Tunç Çağın'dan bu yana bilinen ana kayanın basit rampalar ya da merdivenli inişler şeklinde açılmasıyla meydana getirilen dromoslar dönemsel mimari değişime kayıtsız kalarak bilinen niteliklerini muhafaza etmişlerdir. Ancak; doğal ana kayaya açılan bir boşluktan ibaret kapı girişlerini kapatmakta kullanılan basit taş bloklara çok daha modern bir alternatif olarak mezarların giriş kısmına inşa edilen yenilikçi ve donanımlı anıtsal cepheler, oda mezarların Roma ile birlikte tanıştığı mimari unsurların başta gelenidir. Mil yatakları arasında çalışan ahşap mimariye ait imitasyon örgelerle estetiğe kavuşturulmuş taştan kapı blokları, kimi örneklerin faskiyalı olduğu söveler ile lentolar, basit profilli üzengiler ve bunların üzerine yarım daire şeklinde oturtulmuş derin alınlıklara sahip Roma tonozları bu yenilikçi mezar cephelerini meydana getiren komplike elemanlardır. I. numaralı oda mezarın yanında II. ve VI. numaralı oda mezarlara ait cephelerin de bu mimari konsept içerisinde inşa edildiklerine dair

önemli ipuçları olduğunu ifade etmiştik. Özellikle YOM I, II ve V kazılarında ele geçen kapı blokları böyle bir mimari anlayışın söz konusu dönem içerisinde nekropolislerdeki oda mezarlarda yaygın bir biçimde uygulandığını göstermektedir. İlgili bulgulara ve verilere istinaden, kent içerisinde oda mezar inşa zanaatında faaliyet gösteren vasıflı ustaların ve bunların çalıştığı donanımlı taş atölyelerinin olduğu kestirilebilmektedir. Öyle ki; biri Güney diğeri Kuzey Nekropolis'te olmak üzere, henüz kazısı yapılmamış anıtsal cepheli iki adet oygu oda mezarın varlığı da yine bu savı destekler niteliktedir (Res. 64 ve 65).

Antik dönem boyunca var olan, ölümden sonra devam eden bilinmezliklerle dolu öbür yaşam inancından mütevellit, oda mezarlar ölen insanlar için birer kalıcı yurt-ev şeklinde düşünülmüş ve bu inanç sistemi içerisinde ölenlerle geride kalanlar arasında içeriğinde ilginç manaların bulunduğu, güçlü ruhani ve ritüel münasebetler meydana gelmiştir. İnsanlar ölen yakınlarının memnuniyetini kazanmak için, inşa etmiş oldukları oda mezarları mevcut şartlar içerisinde birer ev formuna dönüştürmeye çalışmış ve bu fikir içerisinde tasarlanan oda planlarıyla onların daha rahat bir yaşama sahip olacaklarına kanaat getirmişlerdir. Dolayısıyla mezar odalarının ve bağlı detayların gösterdiği plansal niteliğin oluşmasındaki temel neden öteki dünyaya ait yurt-ev inancıdır.

''Romalılar ölümden sonra bir hayatın olduğuna ve kişinin bu hayatın daha soluk bir benzeri olan gölgeler içinde yaşamını sürdürdüğüne inanmışlardır. Ölüm ve ölen kişi Roma Uygarlığı'nın her döneminde saygı görmüş ve ölüye gerekli saygıyı göstermek için çeşitli törenler yerine getirilmiştir. Ancak antik dönemde çok büyük bir coğrafyayı kaplayan Roma Uygarlığı'nın her yöresinde aynı adetlerin sıkı sıkıya uygulandığını düşünmek doğru olmayacaktır[100]*. Yunanlar gibi Romalılar da ölü ve yaşayan arasındaki sınırların oldukça geçirgen olduğuna inanmışlardır. Onlara göre Hades'e gitmiş olan bir ruh bir amaçla (örneğin intikam için) dünyaya gelebiliyordu. Ruhların çeşitli vesilelerle huzura erdirilmeleri önemliydi çünkü Romalılar ölünün gittiğine ama aralarından ayrılmadıklarına inanmaktaydılar* [101]*. İster yakılmış ister bütün beden halinde gömülmüş olsun ölülerin gömüldükten sonra*

[100] Toynbee , 1971: 39.
[101] Kyle, 1998: 34.

da farklı bir biçimde hayat sürdükleri inancı antik çağ boyunca hakimdi. Mezar sunuları ile mezarlarda görülen bazı delikler ve borular, yasayanlarla ölülerin aynı yemeği paylaşmaları adetiyle birleştirilince, mezar içinde aktif bir ölüm sonrası hayatın varlığına dair Roma inancını desteklemektedir[102]*. İnhumasyon ya da kremasyon mezarlarında ölünün dogrudan üzerine dısarıdan yiyecek ve içecek dökülmesini (profusio) saglayacak boru ve deliklerin varlıgı ise Roma Dünyası'nın pek çok yerinde görülebilen bir durumdu*[103]*''.*

Yukarıdaki alıntılarda da vurgulandığı üzere Roma toplumu için de ölmüşlerin memnuniyeti son derece önemliydi. Bu inanç biçiminin beraberinde gelen kutsal amacın gerçekleşmesi için tasarlanmış mimari detayların Kibyra oda mezarlarında da yer bulduğu belgelenmiştir. YOM VIII in dromosunda bu konuyla ilintili fonksiyonelliğe sahip bir adet küçük sunu çanağı (Res. 16 ve 17) ve V. nolu oda mezarın da cephesinde yani yıkılmış batı söve kısmında doğrudan mezar odasıyla bağlantısı olan künkten sıvı libasyon deliği (Lev. 14, Res. 8) bu amaçlar doğrultusunda ayrıntıda düşünülmüş ritüel içerikli mimari unsurlardır. Bu noktadan hareketle ölen kişi ya da kişilere gerekli saygının gösterildiği ve bu saygının ifade edilmesine yönelik çeşitli ruhani törenlerin yapıldığı, dolayısıyla ölü kültü içerisinde yapılan bu ayinlerin veya libasyonların mezar odasına girilmeksizin dromoslarda da gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.

Zengin plan tasarımlarına sahip Kibyra oda mezarlarının bilinen oda mezar mimarisine ait özelliklerin neredeyse tamamını barındırdığı görülmektedir. Odaya inişi sağlayan doğal merdiven basamakları, kabaca tıraşlanmış mezar odaları, duvarlara açılan derin arcasoliumlar veya niş klineler, hediyelik nişler, sekiler, oda zeminlerindeki sunu çukurları ve geç dönemlerde zemine açılan ölü yatakları Kibyra oda mezarlarındaki temel mimari unsurlar olduğu gibi diğer bölgelerde örneği belgelenmiş oda mezarlar için de bilinen müşterek özelliklerdir. Ancak; M.S. 1-2. yüzyıl ile birlikte Roma ölü kültünde popüler hale gelen lahitlerin, plansal herhangi bir yenilik ya da farklılık göstermeyen son derece yalın işçilikli mezar odalarına

[102] Karaöz, 2007, 51.
[103] Tonybee, 1971: 61.

muhafaza amaçlı yerleştirilmeleri Kibyra oda mezarlarının farklı yönlerine dikkat çekmektedir.

Farklı dönemlerde kullanılarak çoklu definlere sahne olan mezar odası duvarlarında açılmış niş klinelerin esas defin alanları olduğu, definden sonra ise ön kısımlarının farklı malzemelerle örülerek kapatıldığı bilinmektedir. Bunun yanı sıra söz konusu nişler dolduklarında iskeletlerin tamamen toparlanıp başka bir niş alanı içerisine topluca yerleştirildikleri de belgelenmiştir[104]. Muhtemelen bu durum kimlikleri unutulmuş ölülere karşı duyulan saygının zaman içerisinde azaldığına ya da sonraki dönemlerde mezarları kullanmış kan bağı olmayan başka insanların ölülere karşı beklenen hassasiyeti göstermediklerine işaret etmektedir. Nitekim, Kibyra'da günümüze dek yapılan oda mezar kurtarma kazılarında herşeyiyle korunmuş bir duvar nişine rastlanmamış olması bu konuyla ilgili bilgilerimizi ve duvar nişlerin orijinal kontekstlerine dair saptamalarımızı kısıtlı hale getirmektedir.

Ölü kültüne ait elde edilen doğal bulguların ve beraberinde gelen somut bilgilerin çoğunluğu geç dönemlerde mezar zeminlerine açılan ölü yataklarında korunabilmiş definlere aittir. Özellikle IV. numaralı oda mezarda karşılaşılan in-sitü ölü yatakları bu bilgilerin edinilmesindeki en sağlıklı bilimsel verileri sunmuştur. Ölü yataklarının oryantasyonunda belirleyici niteliğe sahip özel bir neden olmadığını, sadece mezar içerisindeki ulaşım güzergahından ve odaların değişmez planından kaynaklanan bir zorunluluğun olduğunu söyleyebiliriz. Yatakların definden sonra ince, kare formlu tuğlalarla ya da doğrudan toprakla doldurularak kapatıldığı belgelenmiştir. Cesetlerin yatırılmasında yön tayininin çeşitlilik göstermesi ölü yataklarındaki oryantasyonun çok önemli olmadığının bir başka göstergesidir (Res. 43-50). Ölü yatakları içerisine birden fazla defin de yapılabilmektedir. Ancak; söz konusu çoklu definlerin yakın kan bağına sahip yetişkin insanlar arasında daha çok gerçekleşen istisnai bir durum olduğu gözlemlenmiştir. Öncesinde bilinen odur ki; *''Mezar kültüne özgü kurallar arasında, aile mezarına bir yabancının gömülme yasağı vardır. Bunu yapan kişi lanetlenmekte, bir tapınağa ya da şehre ceza ödemekle yükümlüdür''*[105].

[104] Başer, 1990: 235-260.
[105] Akçay, 2008: 36.

Defni yapılan naaşların basit ahşap bir sal ile birlikte yatağa bırakıldığı da mezar içerisinde ele geçen çiviler ve ahşap parçaları aracılığıyla anlaşılmaktadır. İn-sitü cesetlerin iki bacağı ya da ayak uçlarında ele geçen hediyelik buluntular Kibyra oda mezarlarının ölü hediyeleri konusunda oldukça çeşitli ve zengin bir repertuara sahip olduklarını göstermektedir''[106]. Kent içerisinde gerçekleşen yüzey araştırmalarında ve bilimsel kazılarda Kibyra'nın antik dönemde önemli bir seramik üretim merkezi olduğu, buna paralel olarak mezar içerisinden ele geçen buluntuların büyük çoğunluğunu oluşturan hediyelik kapların da Kibyra üretimi yerel seramikler olduğu amorf malzemelerin varlığıyla bir kez daha doğrulanmıştır''. Mezar hediyeleri çok çeşitlilik göstermekle birlikte alışıldık hediyelik eşyaların bilindik amaçlarıyla mezar içlerine bırakılması da ölü kültüne ait diğer gözlemlerdir. Bunlar ağırlıklı olarak; *ölümden sonraki hayatı aydınlatmak amacıyla ölü hediyesi olarak mezarlara bırakılan* kandiller[107], *Hellenistik, Roma ve Geç Antik Dönem'in önemli seramik gruplarından birini oluşturan, parfüm ya da çesitli yağları muhafaza etmekte ve ya kutsal alanlara sunu olarak bırakılmakla birlikte mezarlara hediye olarak da konulan* unguentariumlar[108], *mitolojiye göre Styx Irmağı'nda ruhları Hades'e götüren Kayıkçı Charon'un teknesinde kendisine gerekli ödemeyi yapabilmesi için ölülerin ağzına ya da yanına konulmuş* bronz sikkeler[109],günlük kullanım kapları, terakotalar, takı aksesuarları ve çeşitli ziynet eşyalarından oluşmaktadır.

Kibyra oda mezarlarının inşa edildiği dönemlerin yoğun olarak M.S. 1-2. yüzyıl olduğu gerek epigrafik gerek arkeolojik veriler doğrultusunda kanıtlanmıştır. Kimi oda mezarların yaklaşık dört asır gibi uzun bir süreç boyunca kullanıldıklarını göstermekle kalmayan bilimsel veriler aynı zamanda kıymetli eserleri de bünyesinde barındıran Kibyra oda mezarlarının çoğunlukla M.S. 3. yüzyıl içerisinde gerçekleşen ilk dönem soygunlarıyla talan edildiğine işaret emektedir. Bu durum aynı yüzyıl içerisinde bölgeyi büyük oranda istila eden Gotlar'ın yağmacı akınlarına bağlı gerçekleşmiş olabilir. Öyle ki; M.S. 3. yüzyıl içerisine yerleştirebileceğimiz doğal

[106] Detaylı bilgi için bkz. Kat., Bul. Lis., Gra.
[107] Tuluk, 1996: 9.
[108] Anderson-Stojanoviç,1987: 105.
[109] Tonybee, 1971: 43.

kontekste sahip bir oda mezarın varlığı henüz bilinmemektedir. Ancak; oda mezar defninin yavaş yavaş terk edilmeye başlandığı bu söz konusu dönemde ve ardından gelen iki yüz yıllık süreçte oda mezarlara nadiren ölü definlerinin yapıldığı ve bu geleneğin eski önemini yitirmekle devam ettirildiği özellikle I. nolu oda mezardan elde edilen somut bulgular ve mevcut veriler doğrultusunda anlaşılmaktadır. İlerleyen dönemlerde gerçekleşen bilimsel kazılarda antik dönem ve günümüz yağmalarından korunabilmiş farklı bilgiler sunacak mezar örneklerinin açığa çıkarılması zengin Kibyra Nekropolisleri adına şaşırtıcı olmayan bir sonuç olarak yorumlanacaktır.

Farklı zamanlarda kazısı yapılmış mevcut on bir adet oda mezar içerisinde karşılaşılan en geç tarihli arkeolojik buluntuların son kullanım konusunda işaret ettikleri dönem M.S. erken 6. yüzyıldır. Nitekim Geç Antik Çağ içerisinde küçülerek agoranın etrafında surlarla oluşturulmuş korunaklı bir alan içerisine çekilen kentte gerçekleştirilen alan kazılarıyla gün yüzüne çıkartılmış basit çatma kapaklı kiremit mezarların M.S. 6-7 yüzyıllara ait oldukları saptanmıştır. Dolayısıyla bu tespitlerin bir tesadüf olmadığı, oda mezarların bu tarihle beraber kullanım dışı kaldıkları ve yerini yeni bir ölü gömme adetine bıraktığı anlaşılmaktadır. Bu durum M.S. 391 yılında İmparator I. Theodosius tarafından Roma'nın resmi dini olarak kabul edilen Hristiyanlık'ın ilerleyen dönemlerde bölgede tutunmasıyla açıklığa kavuşmaktadır.

Oda mezar geleneğinin Doğu Roma'da da bir süre daha kullanıldığı fakat dinsel farklılıklardan dolayı bu adetin yerini başka ölü gömme biçimlerine bıraktığı, anıtsallık, gösteriş ve fantezilerin terk edildiği, antik geleneklerin yavaş yavaş unutulmaya yüz tuttuğu, İslam akınlarından ve hakimiyetinden sonra da büsbütün unutulduğu, tarih ve sanat tarihi verilerinin yardımıyla bilinmektedir[110].

Erken Hristiyanlık Dönemi ile beraber Kibyra'yı büyük oranda terk eden Kabalia Halkı, kentin hemen kuzeyindeki tepelik arazinin eteğinde konumlanan ve günümüzde Yusufça olarak bilinen kasaba sınırlarında varlığını devam ettirmiştir. Öyle ki; M.S. 6. yüzyıla ait bir kilisenin kalıntısı bu durumu daha anlaşılır kılmaktadır.

[110] Ergeç, 1995: 110.

BİBLİOGRAFYA

AKARCA, A., **"Mylasa'da Hellenistik Bir Mezar",** Belleten, s. 374, Ankara,1952.

AKÇAY, T., **''Eskiçağda Ölü Kültü ve Ölü Gömme Adetleri"**, Arkeoidea Dergisi, Yıl:2, Sayı:6, Nisan 2008, s.36.

AKMAN, A ve TOSUN, A., **"Attaleia Nekropolü (Eski Doğu Garajı - Halk Pazarı Mevkii) Kurtarma Kazısı 2010 Yılı Çalışmaları"** 20. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu 25-29 Nisan 2011 Bodrum, s. 47-70, Ankara, 2010.

AKŞİT, O., **Roma İmparatorluk Tarihi,** s. 52, İstanbul, 1965.

AKŞİT, O., **Hellenistik ve Roma Devri'nde Likya,** s. 121, İstanbul, 1971.

ALFÖLDİ-ROSENBAUM, E., **"Anamur Nekropolü (The Necropolis of Anemorium)",** TTK VI/12 (Türk Tarih Kurumu Yayınları), s. 10, Ankara, 1971.

ALFÖLDİ-ROSENBAUM, E., **"The Necropolis of Adrassus (Balabolu) in Rough Cilicia Isauria. Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch–Historische Klasse",** Asiae Minoris 10, s. 27, Wien, 1980.

ANDERSON-STOJANOVİÇ, V. R., **"The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria"**, *AJA* 91, Jan., 1987, 105-122.

ARSLAN, M., **Mithradates VI Eupator,** İstanbul, 2007.

ASGARİ, N., **"Uşak Selçikler ve Çevresinden Roma Çağı Lahitleri ve Mermer Ocakları",** TAD XXV–2, s. 11-49, Ankara, 1981.

BAŞER, S.S. **"1988–89 Yılları Kibyra Kurtarma Kazıları",** I. Müze Kurtarma Kazıları Semineri, s. 235–260, Ankara, 1990.

BAYBURTLUOĞLU, C., **Likya,** s. 187, Antalya, 2004.

BİNGÖL, O., **Seleukeia Sidera,** s. 467-469, Ankara, 1994.

BOYSAL, Y., **"Milli Eğitim Bakanlığı Müsgebi Kazısı 1963 Kısa Raporu",** TAD XIII-2, s.81-83, Ankara, 1964.

BOYSAL, Y., **"Karia Bölgesi'nde Yeni Araştırmalar",** Anadolu/Anatolia 11, s. 1-30, Ankara, 1967a.

BOYSAL, Y., **"Müskebi Mevkii Dromoslu Oda Mezarları Kazı Kısa Raporu",** Belleten XXXI, s. 67-76, Ankara, 1967b.

BOYSAL,Y ve KADIOĞLU, M., **''1997 Yılı Stratonikeia Nekropol Çalışmaları",** KST 20/2 (Kazı Sonuçları Toplantıları) Ayrı basım, Ankara, 1999.

BÜYÜKYÖRÜK, F. ve TİBET, C., **"1998-1999 Antalya Doğu Garajı Kurtarma Kazıları",** Adalya IV, s. 115-127, Antalya, 1999-2000.

CİNİSLİ, D., **Sikkeler Işığında Phrigia Bölgesi'ndeki Irmak Tanrıları,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 12, İstanbul Üniversitesi S.B.E., İstanbul, 2001.

ÇELGİN, A.V., **Termessos Kenti Nekropolleri,** (İstanbul Üniversitesi S.B.E.) Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 150, İstanbul, 1990.

ÇEVİK, N., **Urartu Kaya Mezarları,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, (Atatürk Üniversitesi S.B.E.), Erzurum, 1992.

ÇEVİK, N., **Urartu Kaya Mezarları ve Ölü Gömme Gelenekleri,** s. 8, Ankara, 2000.

DEMİRER, Ü., **"1996 Yılı Patara Oygu Mezarları Kurtarma Kazısı",** MKKS (Müze Kurtarma Kazıları Semineri), VIII. s. 25, Ankara, 1997

DEMİRER, Ü., **Kibyra Metal Buluntuları**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, (Akdeniz Üniversitesi, S.B.E), Antalya, 2013.

DİLER, A., **"Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri Pedasa, Mylasa Damlıboğaz ve Kedreai (Sedir Adası) Yüzey Araştırması-2003",** AST 22/II (Araştırma Sonuçları Toplantıları), s. 137- 146, Konya, 2004.

DİLER, A., **"Bodrum Yarımadası Leleg Yerleşimleri, Mylasa/ Damlıboğaz ve Çevresi Yüzey Araştırması- 2002",** AST 21/II (Araştırma Sonuçları Toplantıları), s. 143-154, Ankara, 2003.

DİLER, A., **"Damlıbogaz / Hydai Araştırmaları 2000",** AST 19/1 (Araştırma Sonuçları Toplantıları), s. 226-227, Ankara, 2001.

DÖRNER, F ve NAUMAN, R., **"Forschungen in Kommagene"**, Istanbuler Forschungen 10, s. 17-29, Berlin, 1939.

EFE, T., **"Batı Anadolu Tunç Çağı Uygarlığı'nın Doğuşu",** Arkeo-Atlas II, s. 53-74, İstanbul, 2003.

EKİNCİ, H.A. ve ÖZÜDOĞRU, Ş..**"Kibyra Kazı Çalışmaları 2006",** ANMED 5 (Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri), 22-28, Antalya, 2007.

ENDOĞRU, M. ve ÜNAN,S,. **"Samsun İli, İlkadım İlçesi, Dikilitaş Sokak Yeraltı Mezar Odaları Kurtarma Kazısı"** 19. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu 29.04- 01.05.2010 Ordu, s. 203-216, Ankara, 2011.

ERDOĞAN A., **"Tripolis 2008 - 2009 Yılı Kazıları",** KST (Kazı Sonuçları Toplantısı) 32/3, s. 24-28, Ankara, 2011.

ERGEÇ, R.,**" Nekropolen und Gräber in Der Südlichen Kommagene",** AMS 47 (Asia Minor Studien), s. 187-210, Bonn, 2003.

ERGEÇ, R., **Kommagene Bölgesi Ölü Gömme Adetleri,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, (Selçuk Üniversitesi S.B.E) s. 111-190, Konya, 1995a.

ERGEÇ, R.,**" Dülük Nekropolü 1992-1993 Kazıları",** VI. MKKS (Müze Kurtarma Kazıları Semineri) 24-26 Nisan 1995 Didim, s. 343-355, Ankara, 1995b.

FİLGES, A., "**Blaundos",** Istanbuler Forschungen, Band 48, s. 222 – 261, Berlin, 2006.

HALL, A.S., **"R.E.C.A.M. Notes and Studies No.9. The Milyadeis and Their Territory",** AnatSt XXXVI (Anatolien Studies), s. 137-157, London, 1986.

HALL, A.S. ve MİLNER, N.P., **An Epigrafical Survey in Kibyra - Olbasa Region,** The British Instıtute of Archaeology at Ankara Monograph 24, s. 13, Oxford, 1998.

IŞIK, F., **"Zum Produktionsbeginn von Halbfabrikaten Kleinasiatischer**

Girlandensarkophage", AA (Archäologischer Anzeiger), **s.** 121-145, Berlin, 1992.

IŞIK, F.-İŞKAN ve H.- ÇEVİK, N., **"Miliarium Lyciae",** Likya IV-1998/1999, s. 47-48, Antalya, 1999.

İŞKAN, H. ve ÇEVİK, N., "**Patara Nekropolü Kazıları",** KST (Kazı Sonuçları Toplantıları) 20/II, 25-29 Mayıs Tarsus 1998, s. 159, Ankara, 1999.

KARAÖZ, S.A., **Karia Bölgesi Ölü Gömme Adetleri,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, **(**Ankara Üniversitesi S.B.E), s. 49, Ankara, 2007.

KOCH, G., **Roma İmparatorluk Dönemi Lahitleri** (Çev. Z. Z. İlkgelen), İstanbul, 2001.

KÖROĞLU, K., **"Doğu Anadolu Kaya Mezar Gelenekleri",** Arkeo Atlas Dergisi, Sayı:4, s. 12, İstanbul, 2005.

KURTZ, D.C. ve BOARDMAN, J., **Greek Burial Customs**, s. 193, 1971.

Kyle, G. D., **Spectacle of Death in Ancient Rome,** s. 34, Routledge, London- New York, 1998

MACHATSCHEK, A., **"Die Nekropolen und Grabmäler im Gebiet von Elauissa Sebaste und Korykos im Rauhen Kilikien"**, Asiae Minoris 96/2, s. 49-61, Wien, 1967.

MAGİE, D., **''Roman Rule in Asia Minor''**, Vol. 1, s. 281, 516, Vol -2, 1122, 1965.

METİN, H.. **''Kibyra Kandilleri''** Yayınlanmamış Doktora Tezi, (Atatürk Üniversitesi S.B.E), Erzurum, 2012.

MOUTERDE, R., **A Travers l'Apaméne,** Melanges d l'Université Saint Joseph 28/4, 1949/50.

ÖKSE, A.T., **"Gre Virike: Fırat Kenarı'nda Bir M.Ö. 3. Bin Kutsal Alanı",** Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 19/2, s. 53-74, Ankara, 2002.

ÖZDİZBAY, A., **Perge Batı Nekropolisi M2 Mezar Yapısı,** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 22-73, (İstanbul Üniversitesi S.B.E.), İstanbul, 2001.

ÖZGÜÇ, T., **"1969 Altıntepe II",** TTK, Belleten XXXIII/131, s. 26, Ankara, 1969.)

ÖZSAİT, M. ve ÖZSAİT, N., **"2009 Yılı Isparta ve Burdur Yüzey Araştırmaları"** AST 28/2 (Araştırma Sonuçları Toplantıları), s. 41-56, Ankara, 2010.

UHRİ, A., **Batı Anadolu Erken Tunç Çağı Ölü Gömme Gelenekleri,** Yayınlanmamış Doktora Tezi, (Ege Üniversitesi S.B.E.), İzmir, 2006.

PAGENSTECHER, R., **Nekropolis. Giesecke & Devrient Verlag,** Leipzig, 1919.

PATON, W.R., **"Excavations in Caria",** JHS (The Journal of Hellenic Studies) 8, s. 64- 82, 1887.

STRABON, **Antik Anadolu Coğrafyası** (Geographika: XII-XIV) (Çev. A. Pekman), İstanbul, 2000.

SUMMERER, L. "**2009 Yılı Pompeiopolis ve Çevresinde Yapılan Yüzey Araştırmaları",** AST 28/2, İstanbul, 2010.

ŞAHİN,H. ve KILINÇ, Z., **"Malatya - Samanköy Kaya Mezar Odası Temizlik Çalışması''** 19. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu 29.04-01.05.2010 Ordu, s. 29-46, Ankara, 2011.

ŞAHOĞLU,V. ve VURAL,H. ve KARATURGUT, E., **"Çeşme-Boyalık Erken Tunç Çağı Mezarlığı",** AST 26/1 (Araştırma Sonuçları Toplantıları), s. 235-252, Ankara, 2008.

TEKOCAK, M., **"Kelenderis Batı Nekropolü'nden Bir Mezarın Buluntuları Üzerine Değerlendirmeler",** Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 27, Konya, 2012.

TIRPAN, A. ve SÖĞÜT,B., **" 2002 Yılı Lagina Kazıları"**, KST 25/2 (Kazı Sonuçları Toplantıları), Ankara, 2003.

TOSUN, A. ve YALÇINSOY,H., **"Doğu Garajı -Halk Pazarı Mevkii- Attaleia Doğu Nekropolü Kurtarma Kazısı 2008 Yılı Çalışmaları",** 18. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu 27 - 30 Nisan 2009 Sivas, s. 135-158, Ankara, 2011.

TOSUN, A. ve AKMAN, A., "**Doğu Garajı-Halk Pazarı Mevkii (Attaleia Nekropolü) Kurtarma Kazısı 2009 Yılı Çalışmaları"** 19. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu 29.04- 01.05.2010 Ordu, s. 97-116, Ankara, 2010.

TONYBEE, J.M.C., **Death and Burial in The Roman World,** s. 39, Cornell University Press, Ithaca New York, 1971

Vesberg, O – Vestholm, A. **‘’The Swedish Cyprus Expedition’’** IV: 3, s. 18, Stockholm, 1956

WAGNER, J., **“Die Römer am Euphrat, Kommagene”**, Antike Welt VI, s. 68-82, Berlin, 1975.

WALDBAUM, J.C., **“Philistine Tombs at Tellfara and Their Aegean Prototypes”,** AJA 70 (American Journal of Archaeology), s. 331-340, America, 1966.

YILMAZ,S ve YILMAZ, K., **“Honaz Emirazizli Kaya Mezarı”,** 18. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu 27 - 30 Nisan 2009 Sivas, s. 175-192, Ankara, 2010.

ZEYREK, T.H. ve NADİR, A., **Besni; Parala Octacuscum-Bahasna, Anadolu’nun Güneydoğusu’nda Antik Bir Kent ve Yakın Çevresinin Arkeolojik Açıdan Genel Değerlendirmesi,** İstanbul, 2006.

ZEYREK, T.H., **“Yukarı Söğütlü Nekropolleri’nden Kaya Mezarları”** Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 6/2, s. 117-144, Gaziantep, 2007.

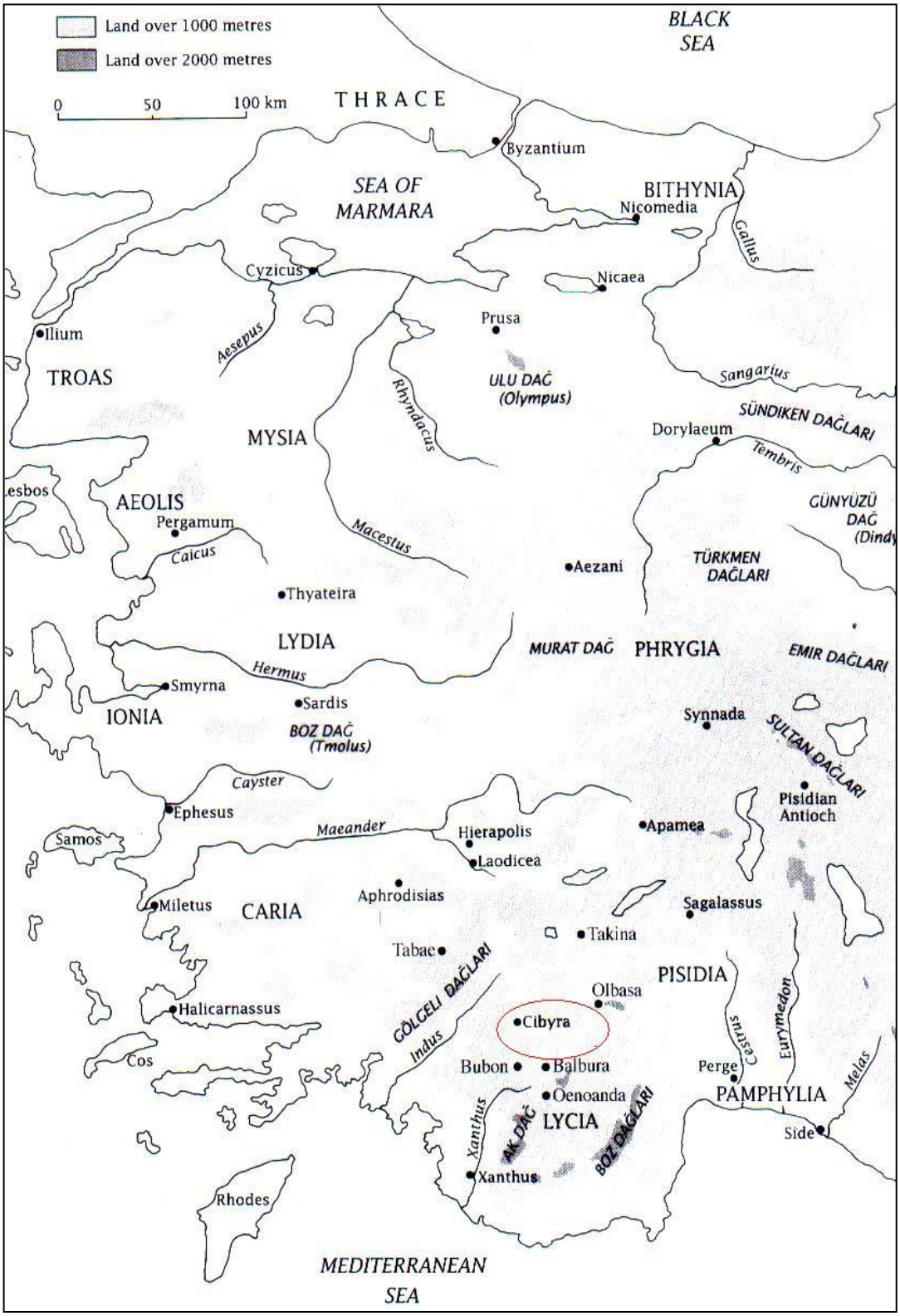
ZOROĞLU, L., **Kelenderis I. Kaynaklar , Kalıntılar, Buluntular,** s. 33-38, Ankara, 1994.

ZOROĞLU, L., **“1996 Yılı Kelenderis Kazısı Raporu”,** KST 19/2 (Kazı Sonuçları Toplantıları), s. 483-491, Ankara, 1998.

ZOROĞLU, L. ve TEKOCAK, M,. **“Kelenderis 2009 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları”** KST 33/4 (Kazı Sonuçları Toplantıları), **s.** 260-273, İstanbul, 2010.

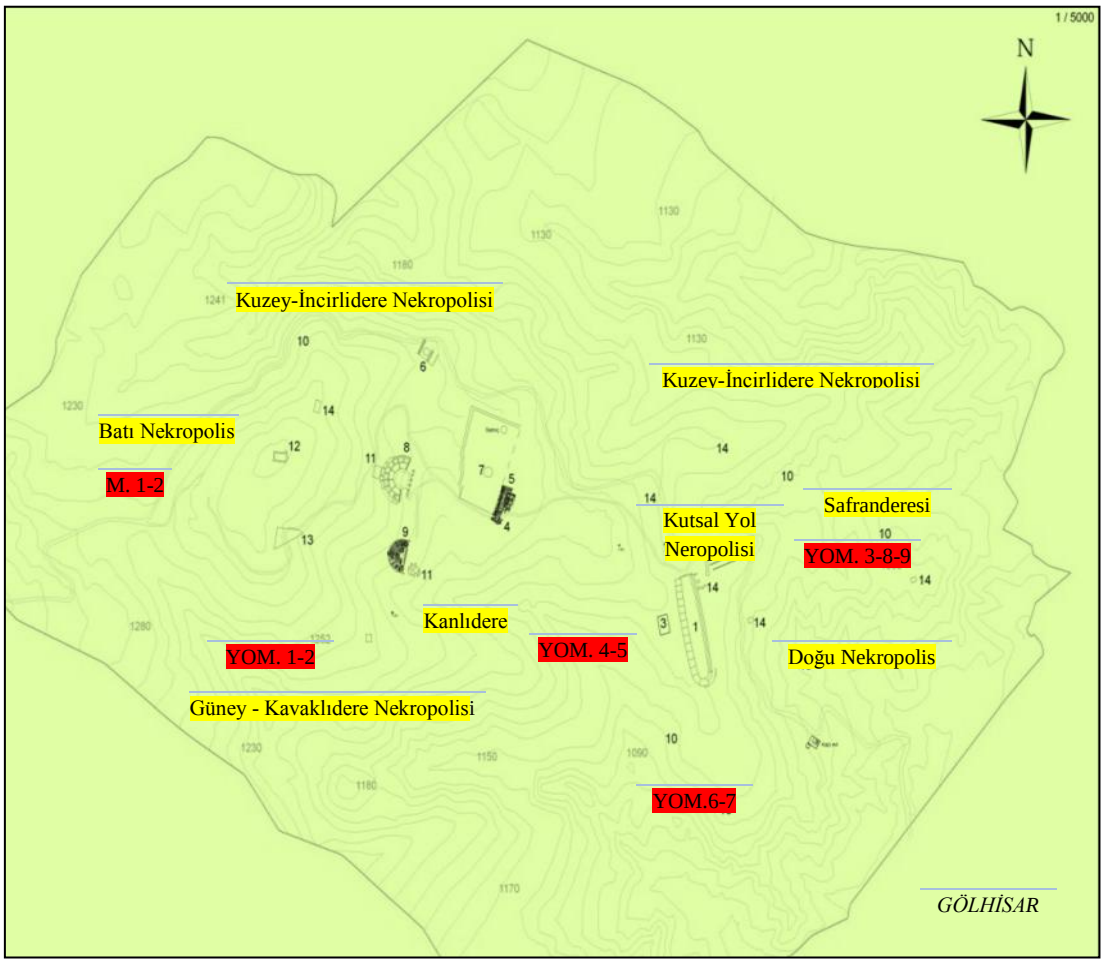
LEVHALAR

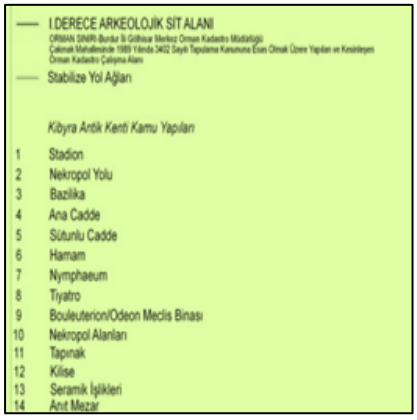
LEVHA I

Harita 1. Kibyra'nın Coğrafi Konumu.

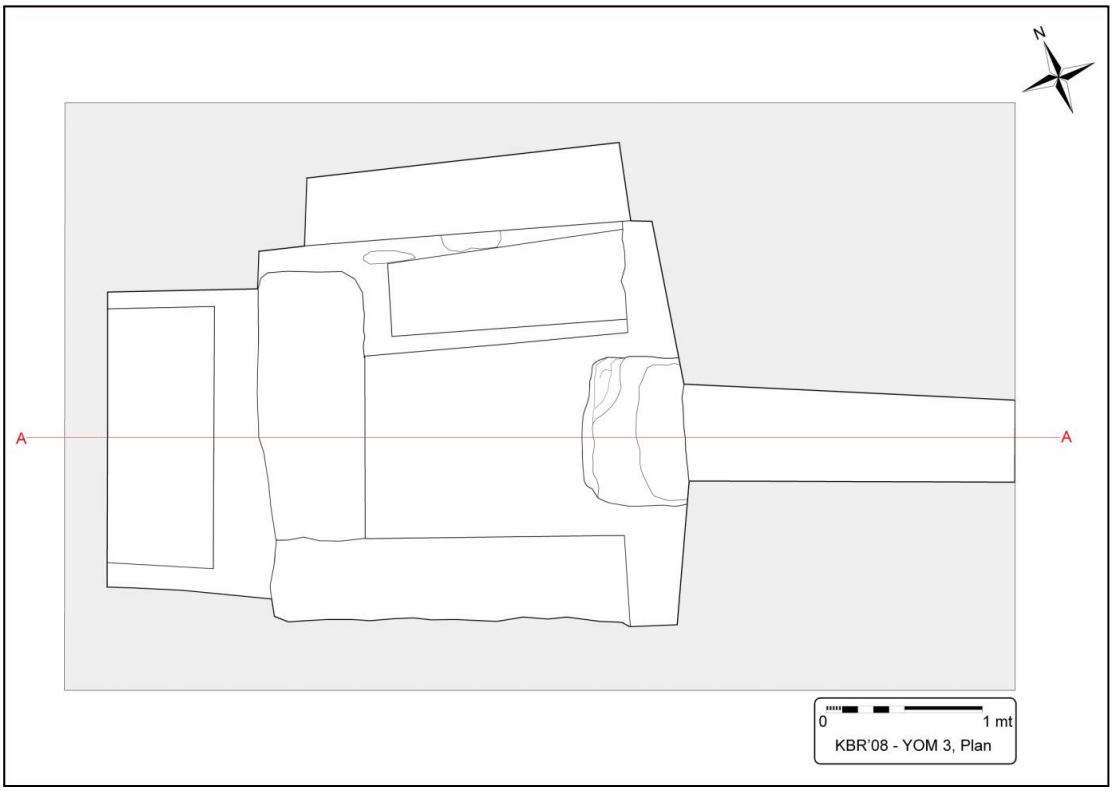
LEVHA II

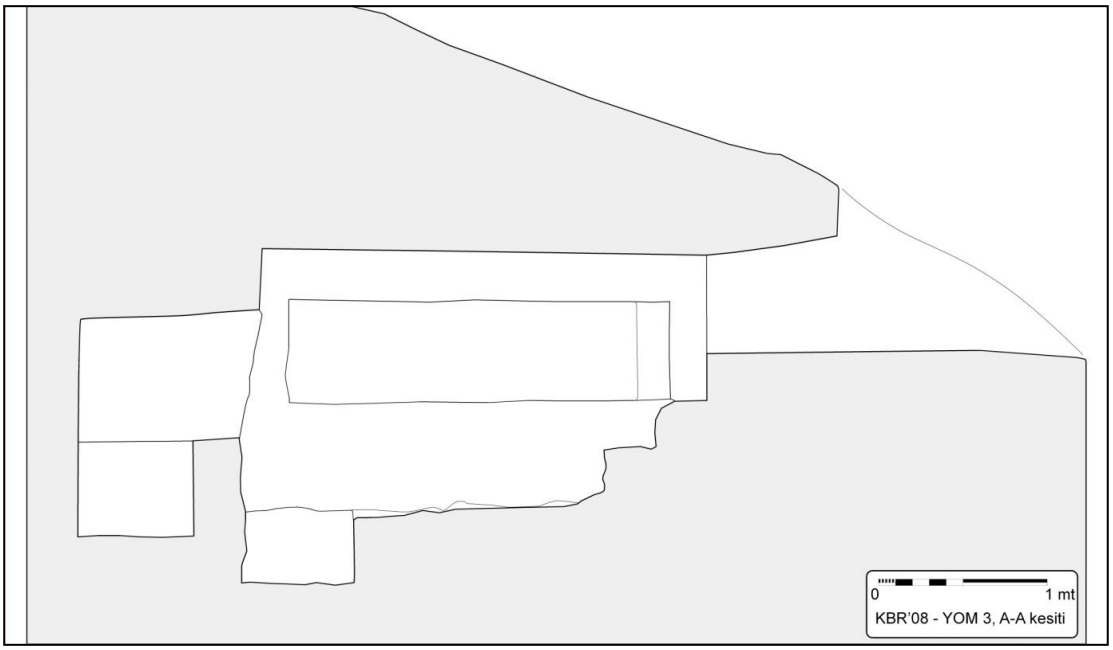

Harita 2. Kibyra Kent Merkezi ve Nekropolisleri Lokalizasyonu.

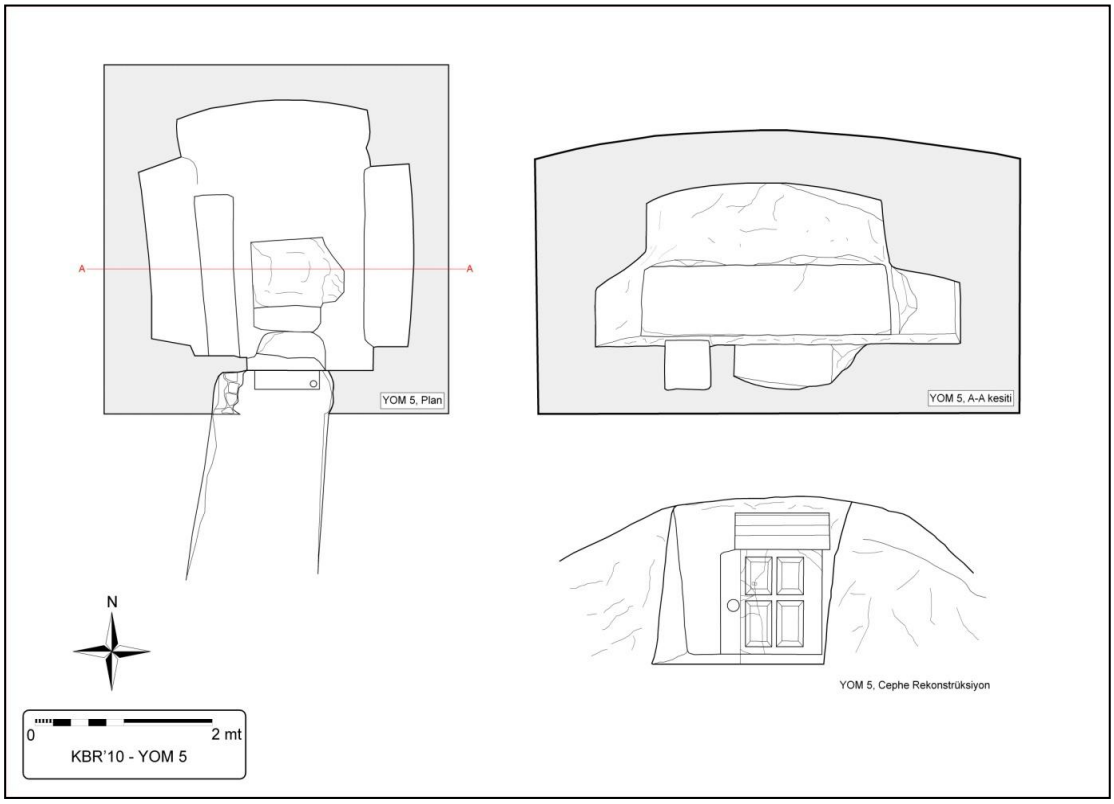
LEVHA III

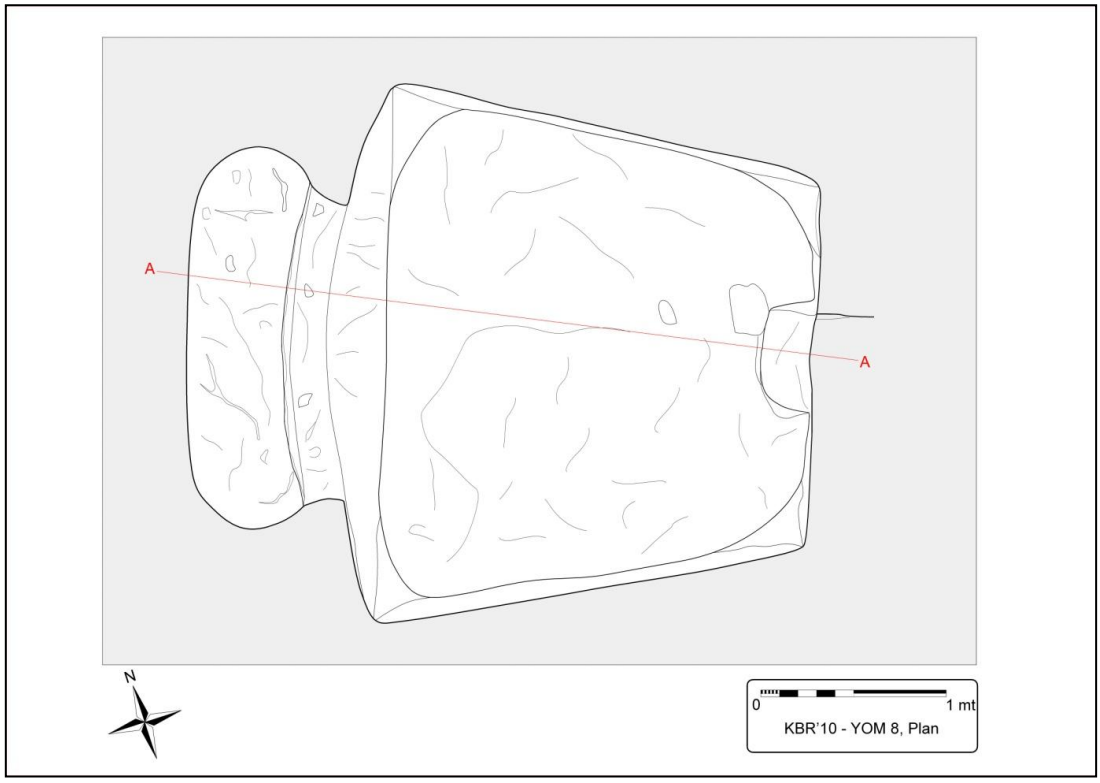
YOM III. Plan ve Kesit.

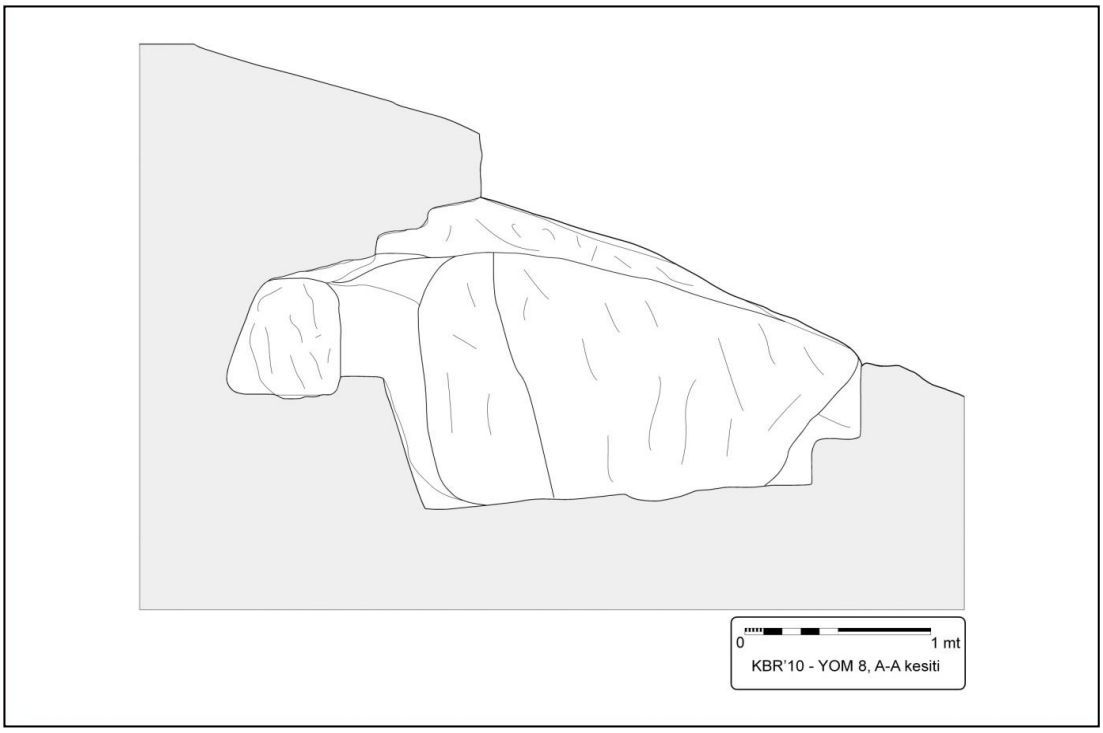
LEVHA IV

YOM V. Plan, Kesit ve Cephe Rekonsitrüksionu.

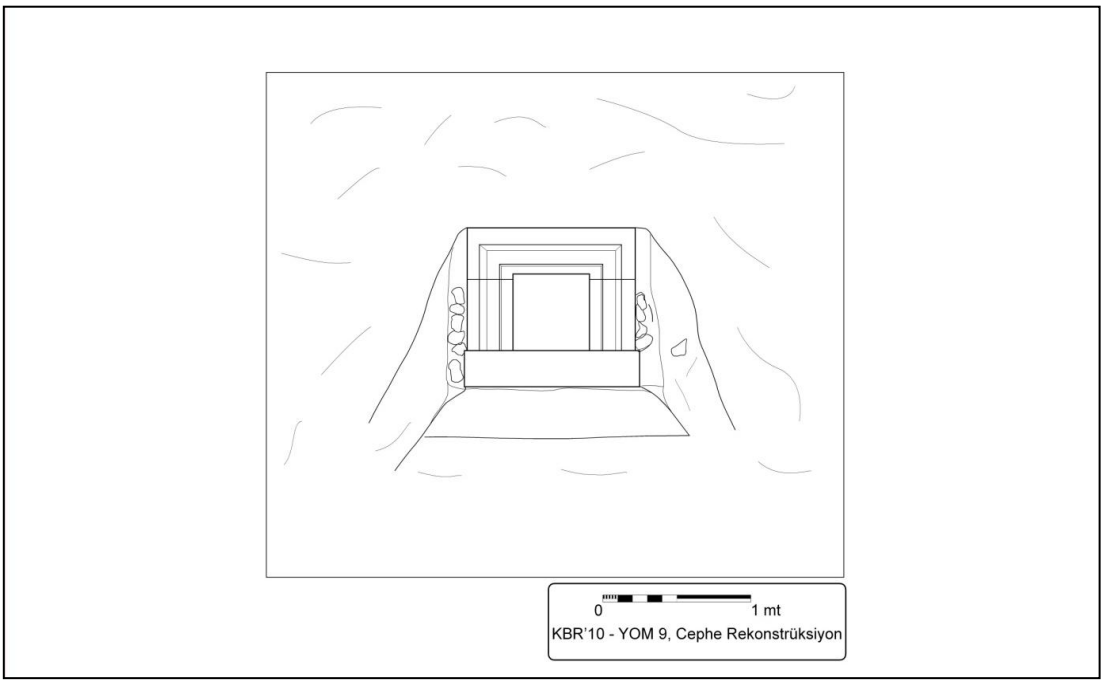
LEVHA V

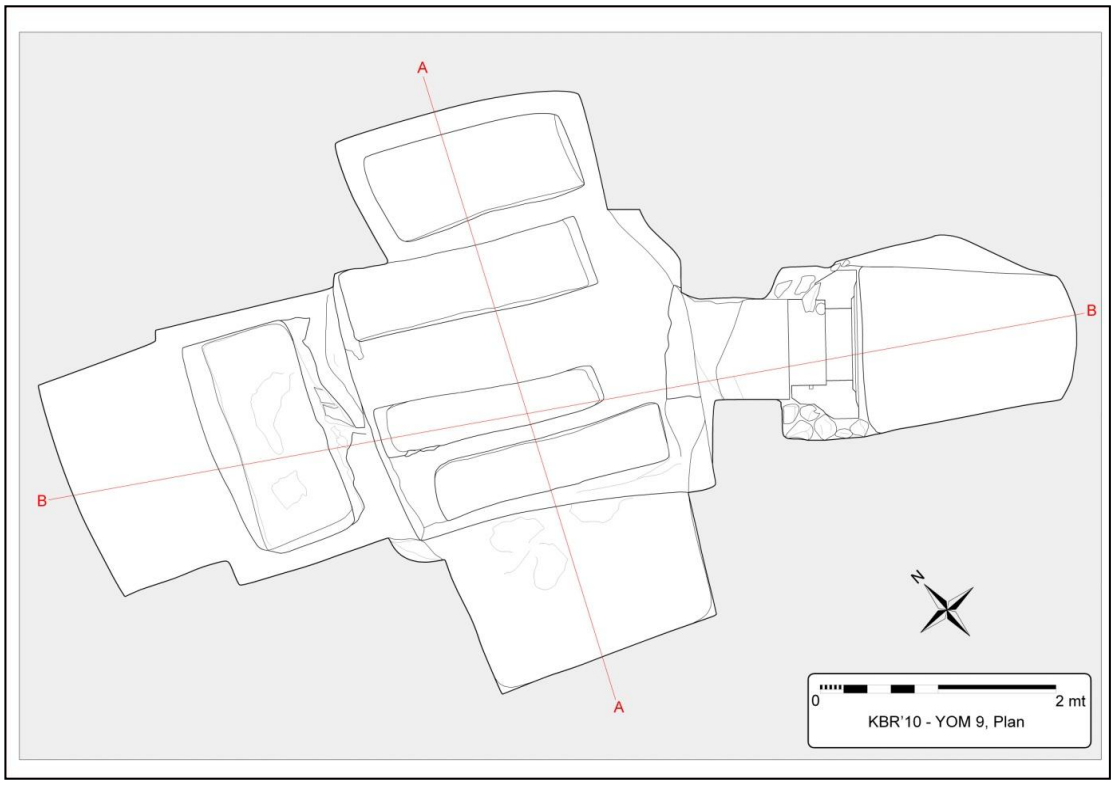

YOM VIII. Plan ve A-A Kesiti.

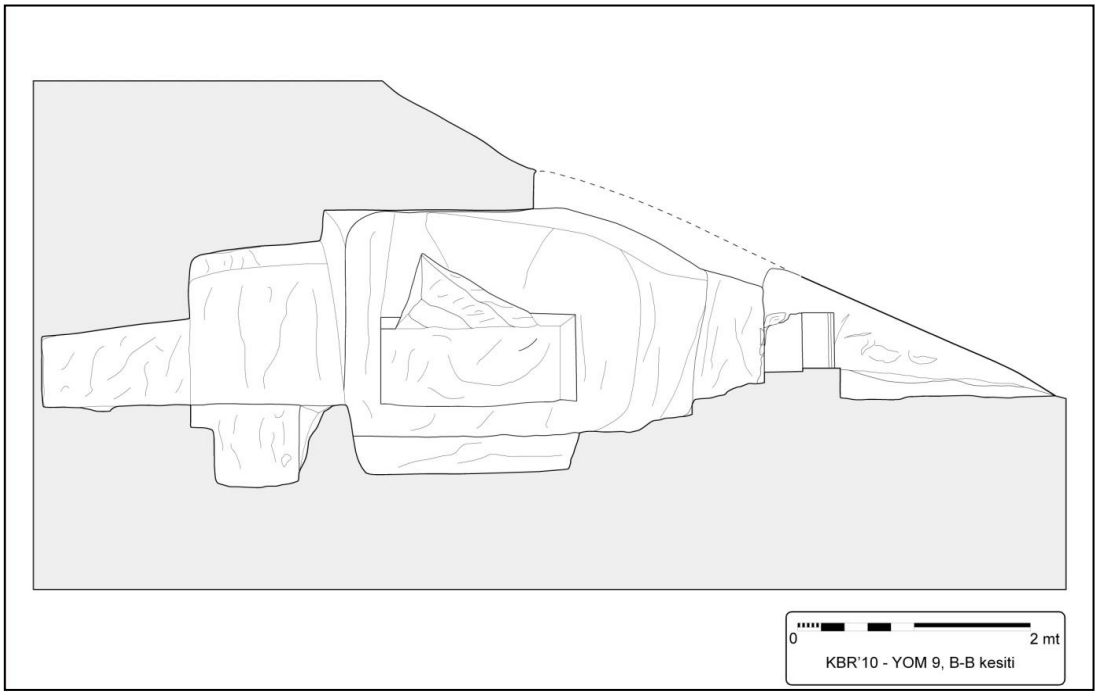
LEVHA VI

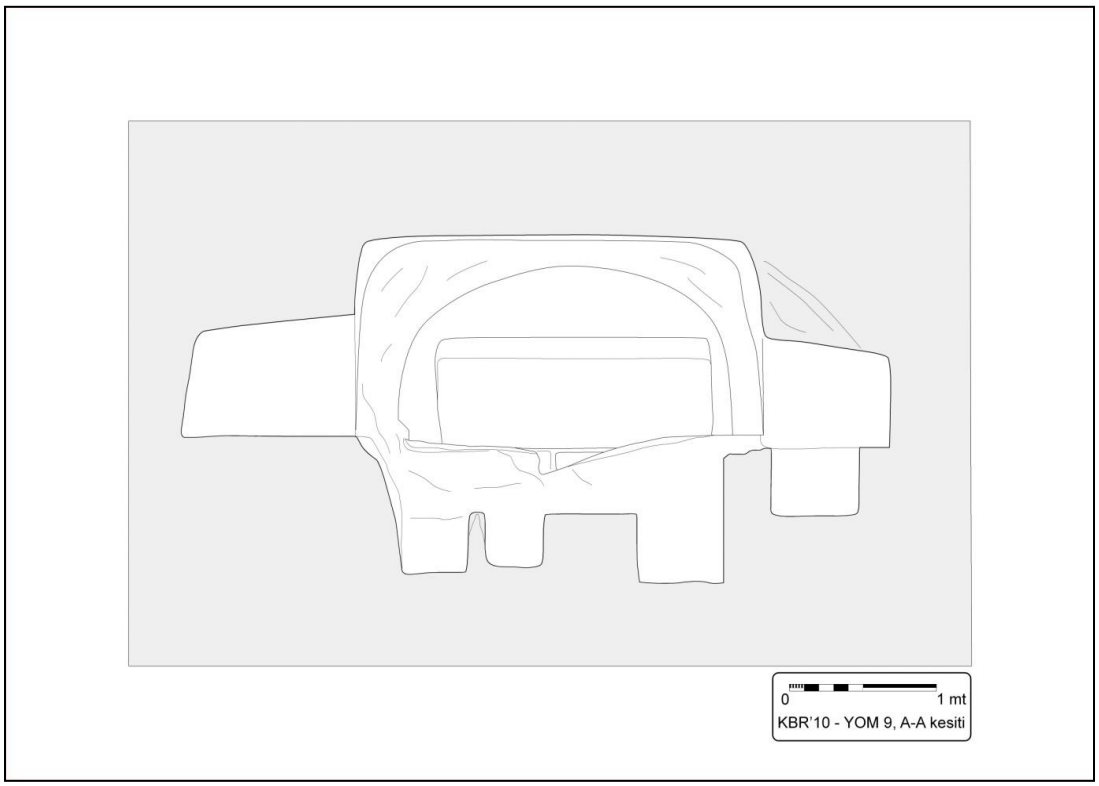

YOM IX. Cephe Rekonsitrüksionu ve Planı.

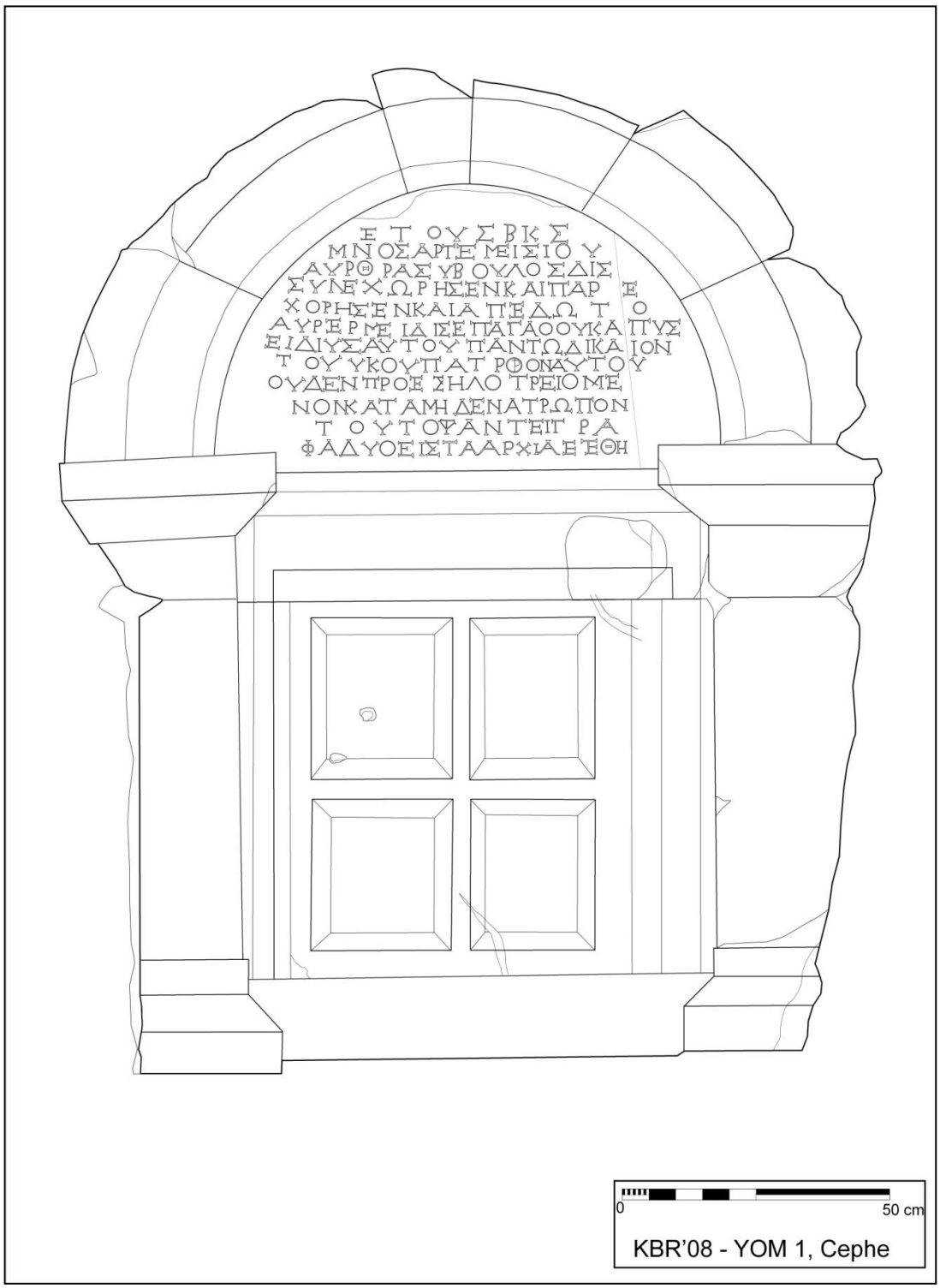
LEVHA VII

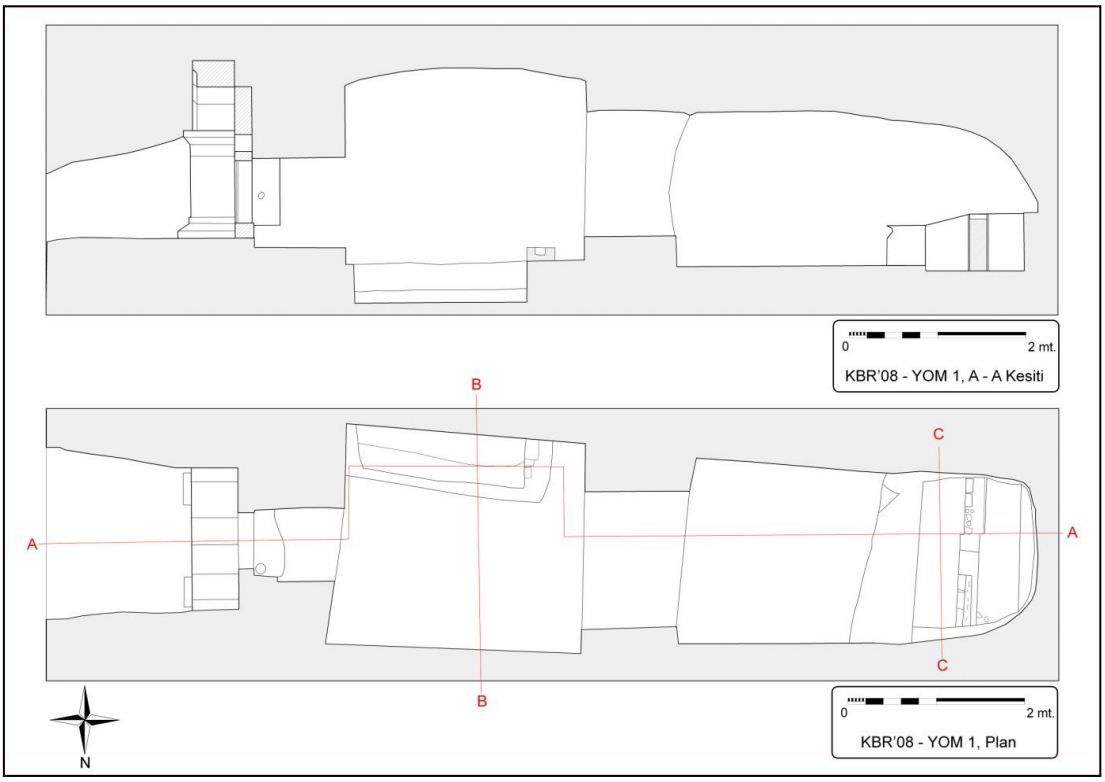
YOM IX. B-B ve A-A Kesiti.

LEVHA VIII

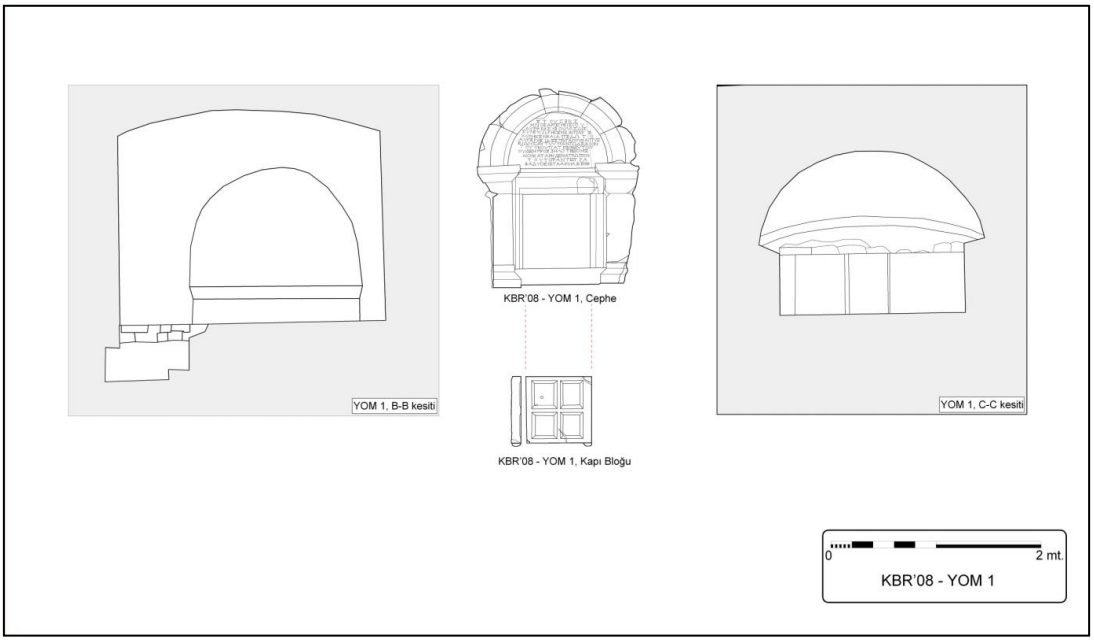

YOM I. Cephe, Kapı Rekonsitrüksionu İle.

LEVHA IX

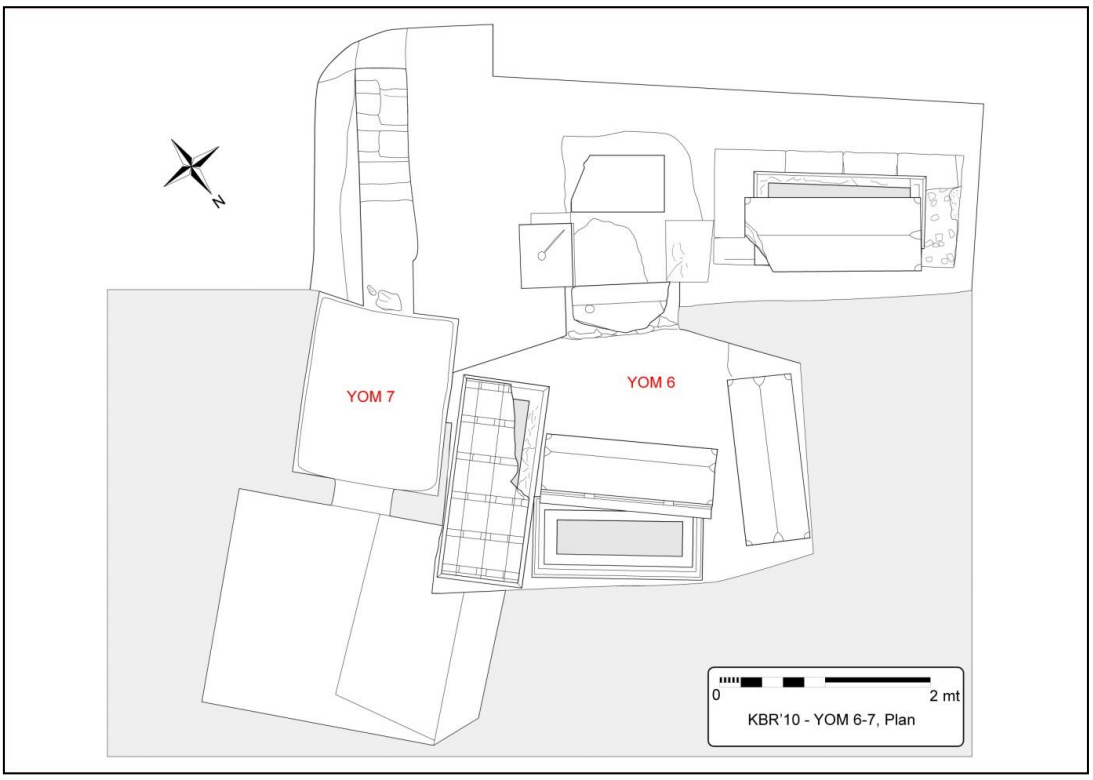

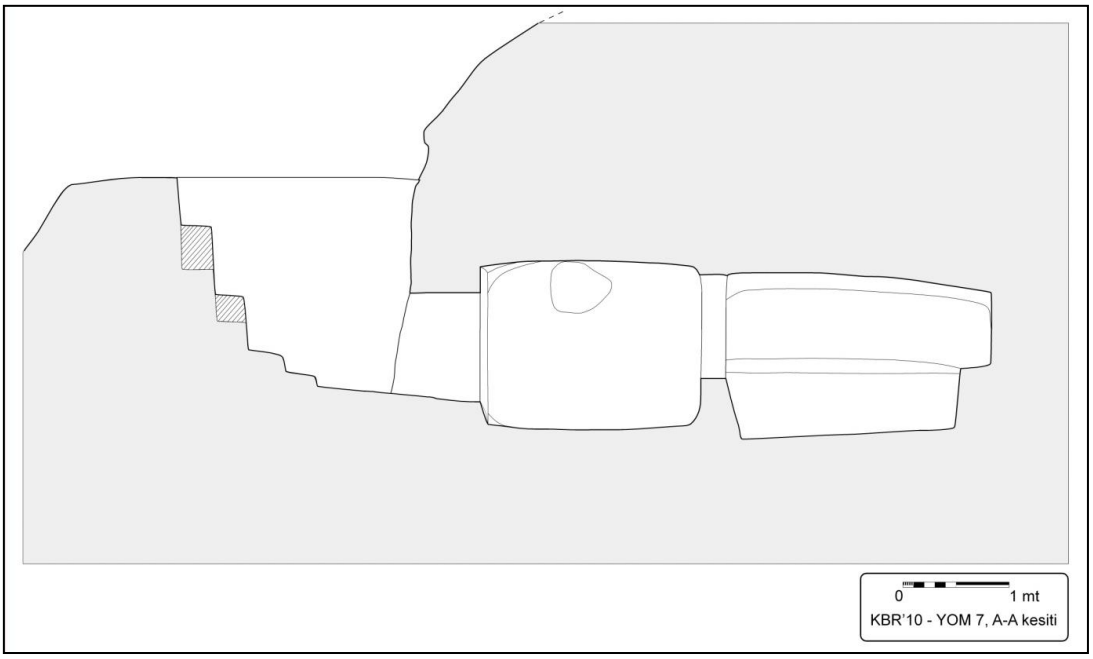
YOM I. Plan ve A-A Kesiti.

YOM I. B-B Kesiti, Kapı Bloğu ve C-C Kesiti.

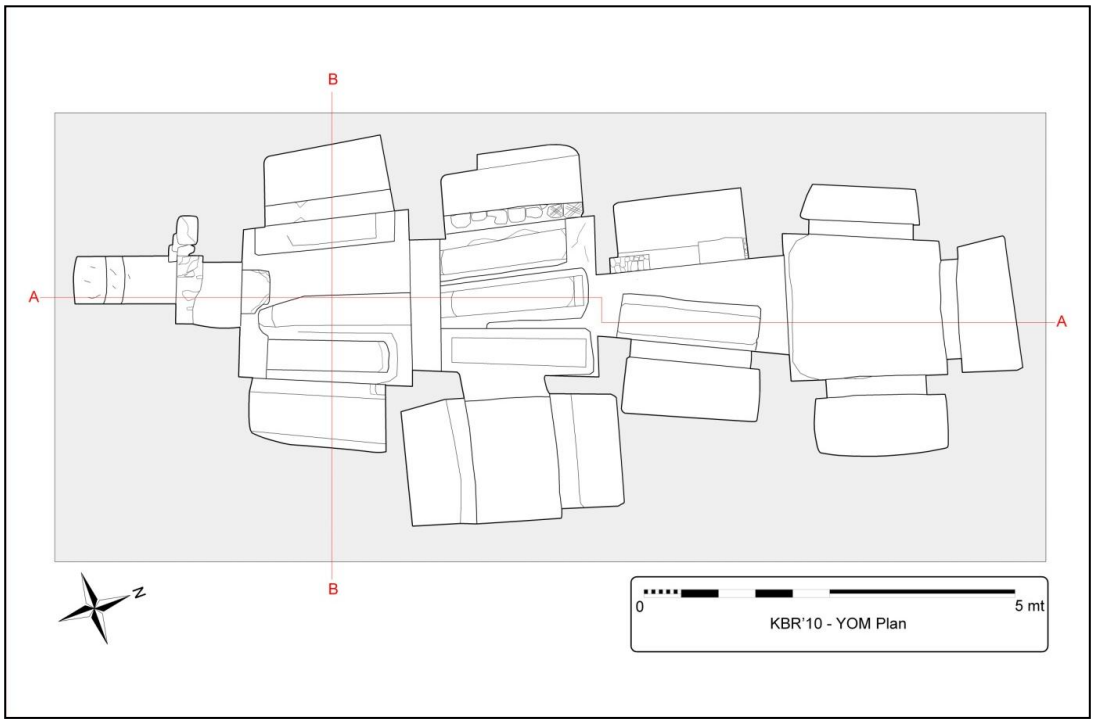
LEVHA XI

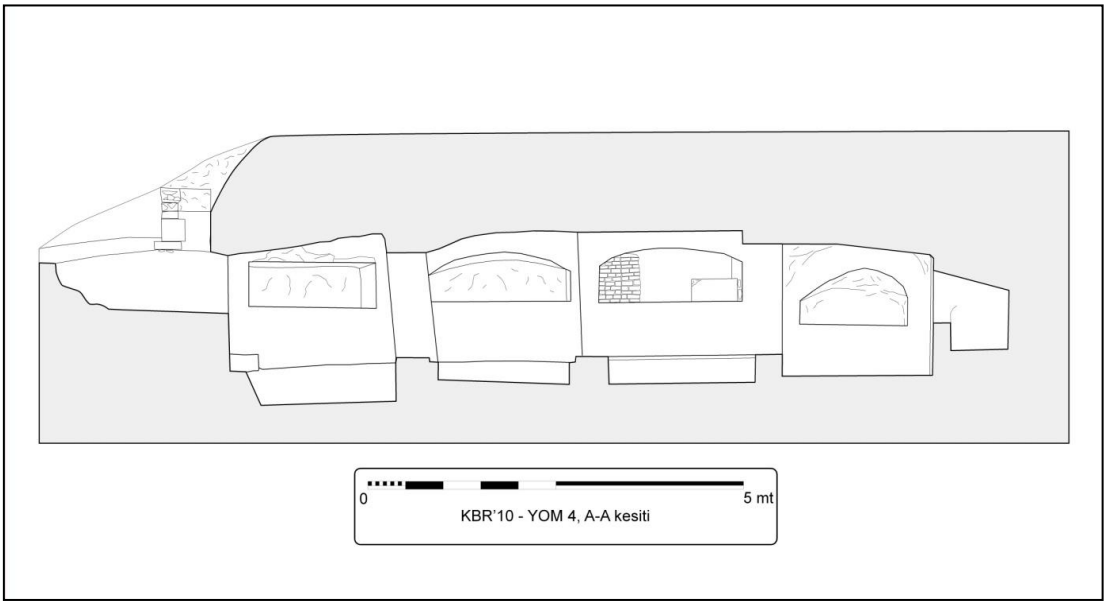

YOM VII. Plan ve Kesiti.

LEVHA XII

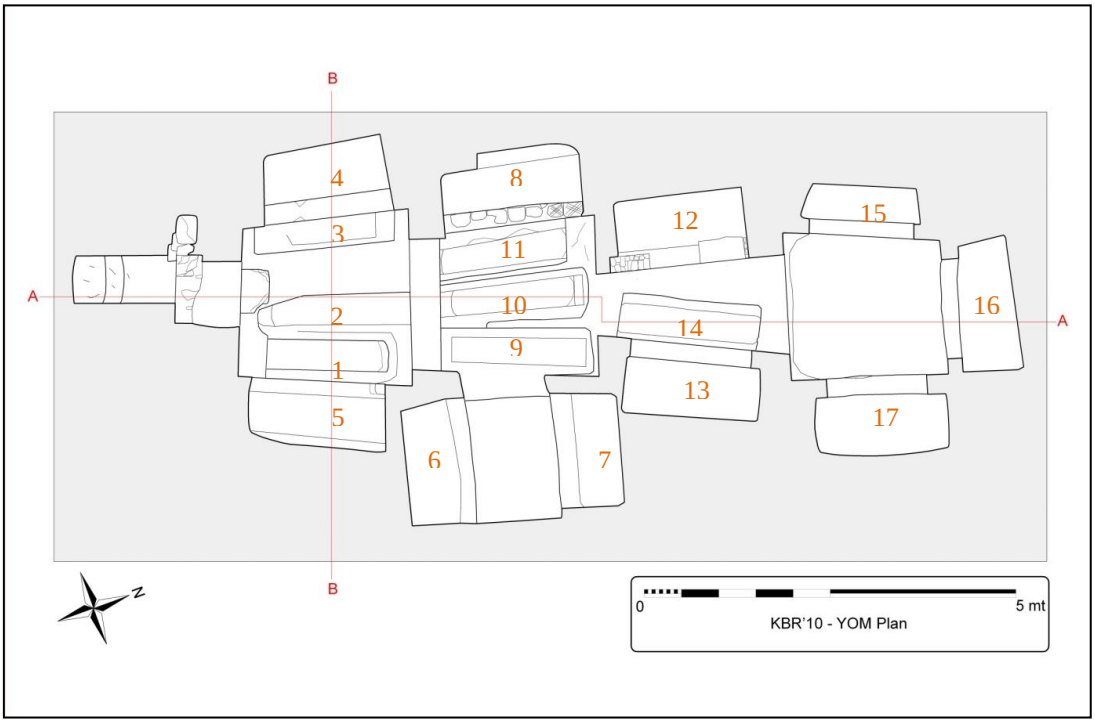

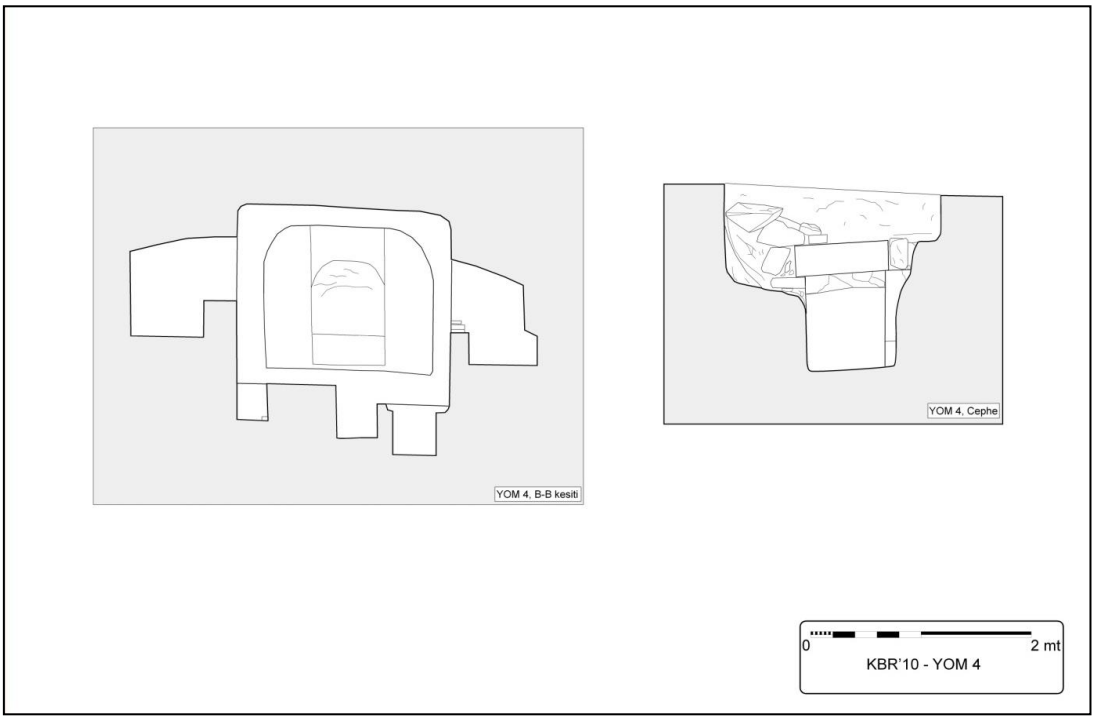
YOM IV. Plan.

YOM IV. A-A Kesiti.

LEVHA XIII

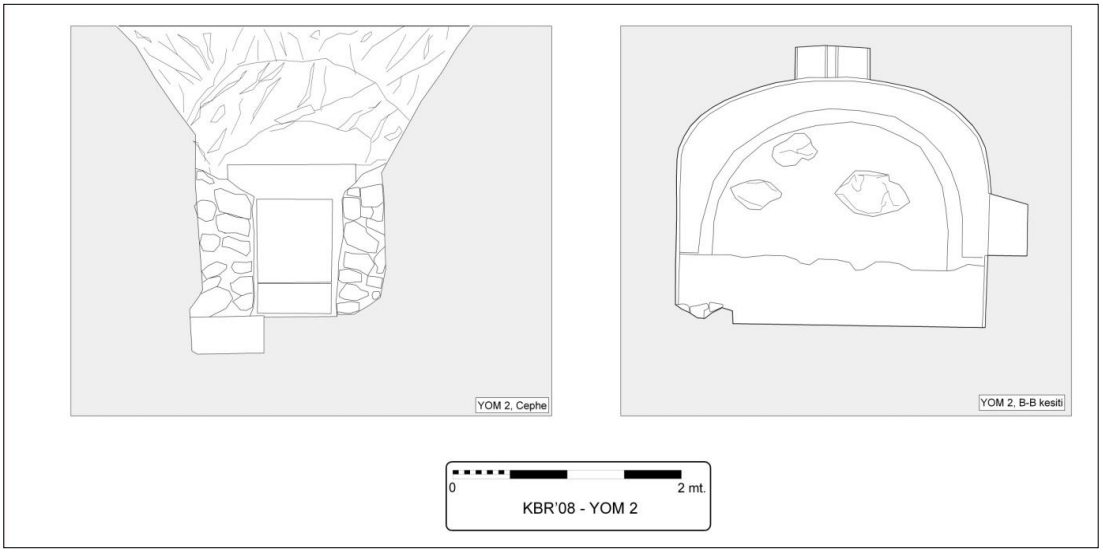

YOM IV. Ölü Yatakları Kod Planı, B-B Kesiti ve Cephe.

LEVHA XIV

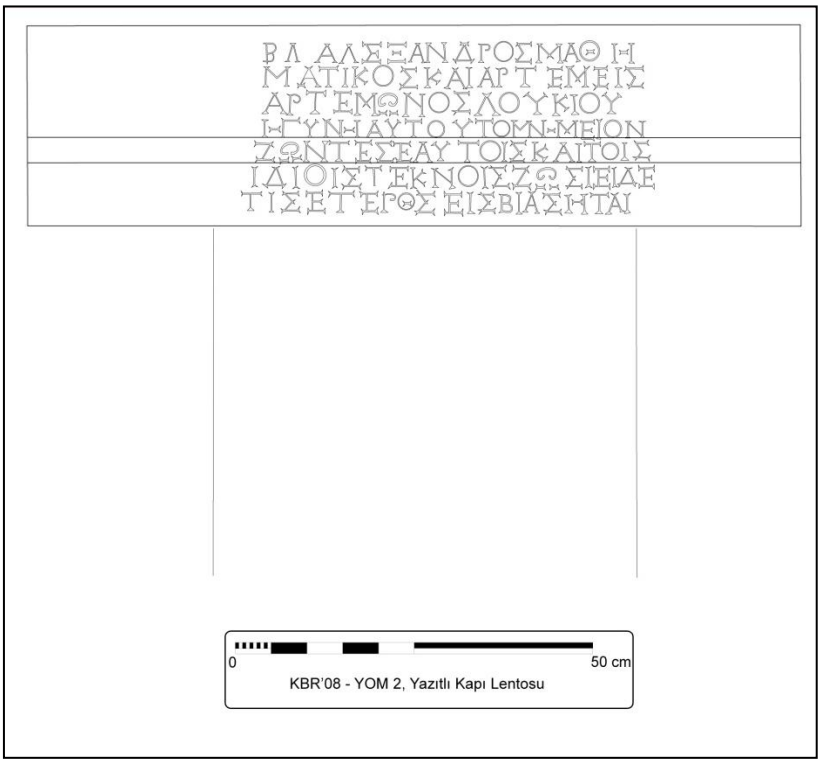

YOM II. Plan ve A-A Kesiti.

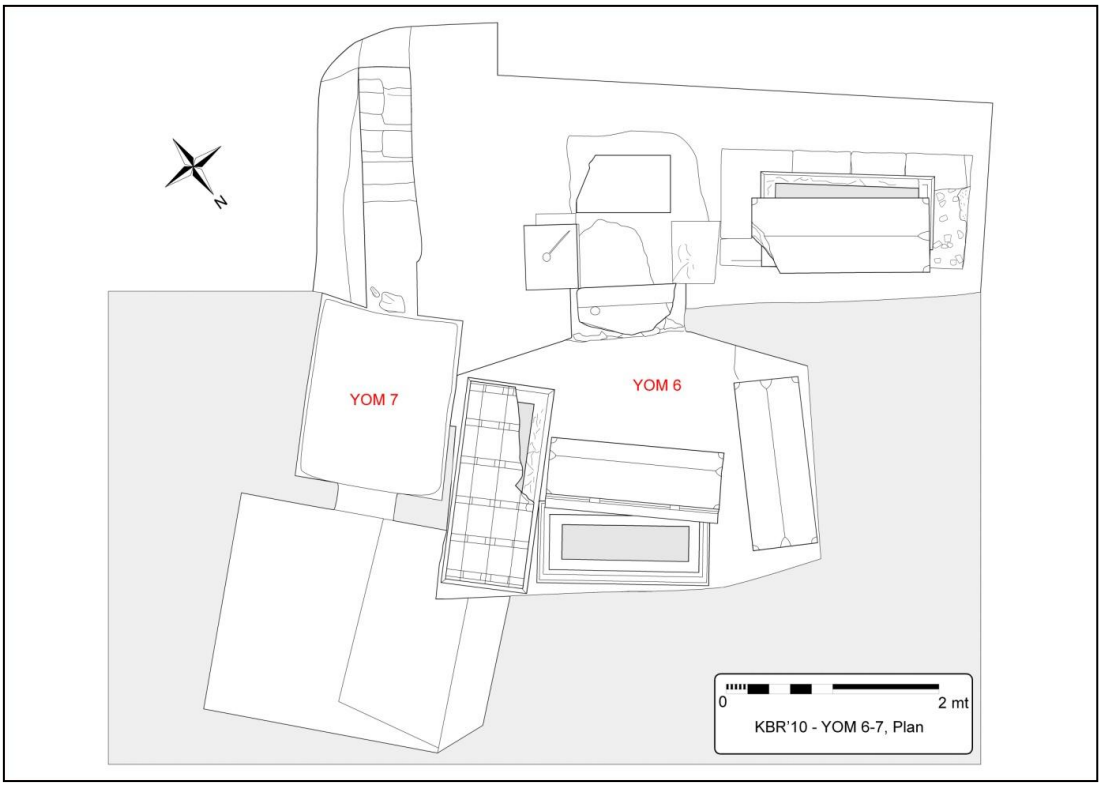
YOM II. Cephe ve B-B Kesiti.

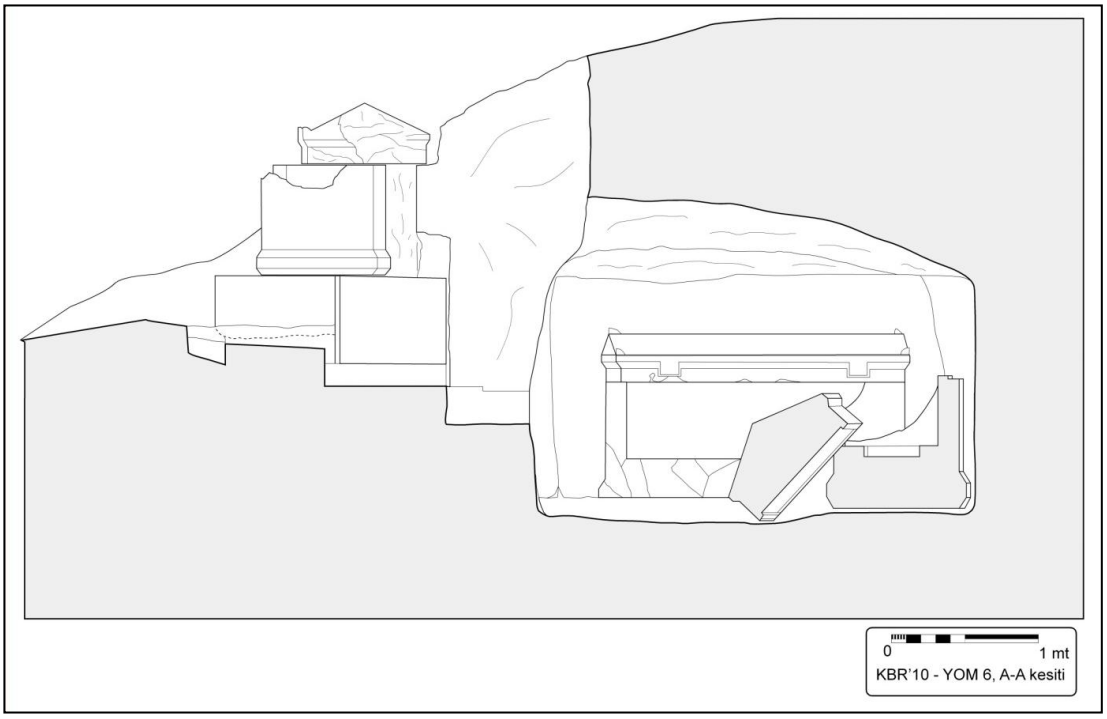
LEVHA XV

YOM II. Yazıtlı Kapı Lentosu.

LEVHA XVI

YOM VI. Plan ve A-A Kesiti.

RESİMLER

RESİMLER

Res. 1. YOM III Dromos.

Res. 2. YOM III Merdivenler.

Res. 3. YOM III. Kuzey Kline.

Res. 4 YOM III Batı Kline.

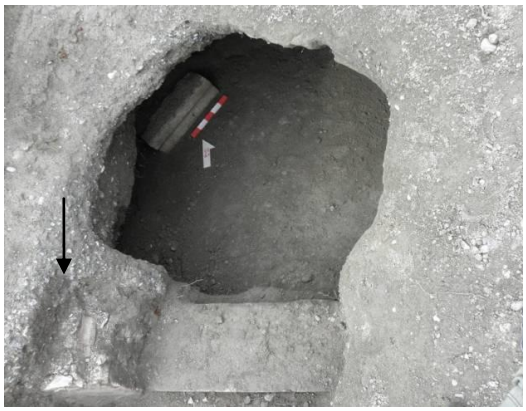
Res. 5 YOM III. Ölü Yatakları.

Res. 6. YOM V Dromos.

Res. 7. YOM V Kapı Bloğu.

Res. 8. YOM V Libasyon Kanalı.

Res. 9. YOM V Kapı Eşiği.

Res. 10. YOM V Ana Oda.

Res. 11. YOM V Ölü Yatağı.

Res. 12. YOM VIII Ana Oda ve Eşik.

Res. 13. YOM VIII Merdiven.

Res. 14. YOM VIII Kline.

Res. 15. YOM IX Giriş.

Res. 16. YOM IX Dromos.

Res. 17. YOM IX Libasyon Çanağı.

Res. 18. YOM IX Kapı Eşiği.

Res. 19. YOM IX Rampa.

Res. 20. YOM IX Batı Galeri.

Res. 21. YOM IX Ölü Yatakları.

Res. 22. YOM IX Ana Oda.

Res. 23. YOM IX Dromos Buluntuları.

Res. 24. YOM IX Dromos Buluntuları.

Res. 25. YOM I Dromos ve Cephe.

Res. 26. YOM I Yazıtlı Alınlık.

Res. 27. YOM I Kapı Bloğu.

Res. 28. YOM I Ön Oda.

Res. 29. YOM I Arka Oda.

Res. 30. YOM I Ölü Yatakları.

Res. 31. YOM VI ve VII Temenosu.

Res. 32. YOM VII Dromos.

Res. 33. YOM VI Ön Oda.

Res. 34. YOM VI Arka Oda Kline.

Res. 35. YOM IV Cephe.

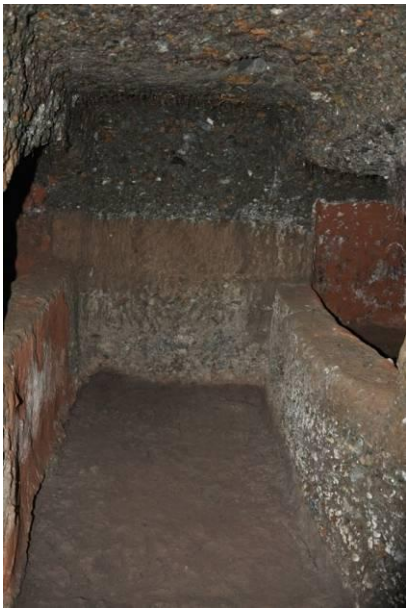
Res. 36. YOM IV Dromos.

Res. 37. YOM IV 1. Oda.

Res. 38. YOM IV 2. Oda.

Res. 39. YOM IV Doğu Koridor.

Res. 40. YOM IV Kuzey Koridor.

Res. 41. YOM IV 3. Oda.

Res. 42. YOM IV Kline Tasarımı.

Res. 43. YOM IV 1. Nolu Ölü Yatağı.

Res. 44 YOM IV 1. Nolu Ölü Yatağı.

Res. 45. YOM IV 3. Nolu Ölü Yatağı.

Res. 46. YOM IV 3. Nolu Ölü Yatağı.

Res. 47. YOM IV 9. Nolu Ölü Yatağı.

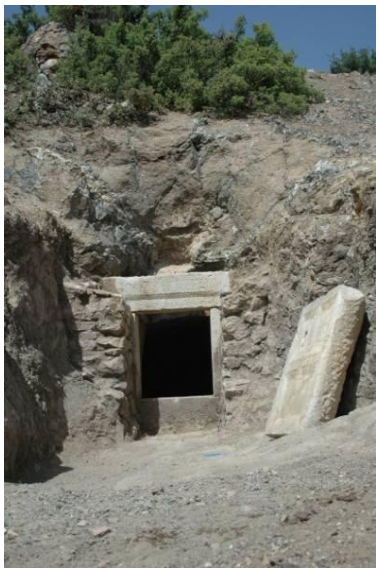
Res. 48. YOM IV 10. Nolu Ölü Yatağı.

Res. 49. YOM IV 11. Nolu Ölü Yatağı.

Res. 50. YOM IV 14. Nolu Ölü Yatağı.

Res. 51. YOM II Dromos.

Res. 52. YOM II Giriş.

Res. 53. YOM II Kapı Bloğu.

Res. 54. YOM II Arcasolium.

Res. 55. YOM II Batı Niş.

Res. 56. YOM II Dromos Ölü Yatağı.

Res. 57. YOM II Dromos Ölü Yatağı.

Res. 58. YOM II Dromos Ölü Yatağı.

Res. 59. YOM VI ve VII Temenos.

Res. 60. YOM VI Dış Lahit.

Res. 61. YOM VI Kapı Eşiği.

Res. 62. YOM VI Kapatılan Rampa.

Res. 63. YOM VI Ana Oda.

Res. 64. Doğu Nek. Anıtsal Oda Mezar.

Res. 65. Güney Nek. Anıtsal Oda Mezar.

KATALOG

KATALOG

Katalog No: 01.

Envanter No: KBR'08 – 09.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Yeri ve Seviyesi: YOM III, Kuzey Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 75-125.

Ölçüleri: Yük.: 2,8 cm **G.Ç.:** 6,6 cm **Uz.:** 8,8 cm **K.Ç.:** 3 cm.

Tanımı: Yuvarlak burunlu, siyah firnisli kandil. Diskusunda Leda ve kuğu sahnesi betimlenmiştir. Leda'nın ayaklarının arkasında doldurma motifi olarak krater bezenmiştir.

Referans: Metin 2012; 372, Kat No: 195.

Katalog No: 02.

Envanter No: KBR'08 – 10.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Yeri ve Seviyesi: YOM III, Güney Ölü Yatağı.

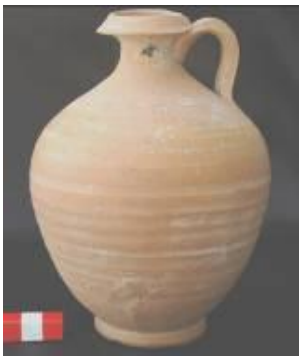
Dönemi: M.S. 75-100.

Ölçüleri: Yük.: 2,7 cm **G.Ç.:** 5,7 cm **Uz.:** 9,2 cm.

Tanımı: Yuvarlak burunlu, omzunda bitkisel bezeme olan sarmaşık yaprak motifleri bulunmaktadır.

Referans: Metin 2012; 314, Kat No: 89.

Katalog No: 03.

Kazı Envanter No: KBR’08 – 03.

Eserin Adı: Testi

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM III, Güney Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 75-125.

Ölçüleri: Yük.: 15,7 cm **A.Ç.:** 3,5 cm **K. Ç.:** 5,4 cm

Tanımı:, Dışa sarkık dudaklı, kısa boyunlu ve alçak halka kaideli testi. Dudakta başlayan dikey kulp omuzda sonlanır. Gövdede çark izleri görülmektedir.

Katalog No: 04.

Kazı Envanter No: KBR’08 – 11.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM III, Güney Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 75-125.

Ölçüleri: Yük.; 5,4 cm. **A.Ç.;** 7,8 cm. **K.Ç.;** 5,4 cm.

Tanımı: İç bükey ağız, alçak halka kaideli kase.Gövde yarıya yakın bir yerden sır yaparak ağza doğru iç bükey bir form izler.Yüzeyde daldırma tekniği ile yapılan gri firnis ve çark izleri görülmektedir.

Katalog No: 05.

Kazı Envanter No: KBR’08 – 12.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM III, Güney Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 75-125.

Ölçüleri: Yük.; 5 cm **A.Ç.;** 9,2 cm **K.Ç.;** 4 cm.

Tanımı: İç bükey ağızlı, alçak halka kaideli kase. Gövdeyi ikiye ayıran bir ara profile sahiptir. Daldırma tekniği ile yapılan kırmızı astar profilin alt kısmına altına kadar devam etmekte olup gövdede çark izleri görülmektedir.

Katalog No: 06

Kazı Envanter No: KBR’08 - 13

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM III, Güney Ölü Yatağı

Dönemi: M.S. 75-125.

Ölçüleri: Yük.; 6,5 cm **A.Ç.;** 9,4cm **K.Ç.;** 3,7 cm

Tanımı: İç bükey ağızlı, alçak halka kaideli, ve gövdede dış profil yapan kıvrımı olan kase. Kabın gövdesinde çark izleri ve ağız kısmında ise çark hatası görülmektedir. İçte ve dışta daldırma tekniğiyle yapılmış kırmızı astar bulunmaktadır

Katalog No: 07.

Kazı Envanter No: KBR'08 – 05.

Eserin Adı: Unguenterium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM III, Güney Ölü Yatağı, -40 cm.

Eserin Devri: M.S. 75-125.

Ölçüleri: Yük.: 25,3cm. **A.Ç.:** 2,5 cm. **K. Ç.:** 4,4cm.

Tanımı: Dışa taşkın dudak, uzun boyun, iğ formunda gövde, içe bombeli kaideye sahip unguanterium. Boyun, gövde ve kaidede çark izleri görülmektedir. Kırmızı astara sahiptir.

Katalog No: 08.

Kazı Envanter No: KBR'10 – 27.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM V, Sunu Çukuru, - 80 cm.

Dönemi: M.S. 150-175.

Ölçüleri: Yük: 3.7 cm. **Gen:** 4.9 cm. **Uz:** 8.4 cm. **DÇ:** 3.2 cm.

Hamur: 2/5 YR 5/8 Red **Astar:** Korunamamış

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, kesik konik haznelidir. Düz diskus çember biçimiyle sınırlandırılmıştır. Diskus ve burun geniş bir kanal ile birbirine bağlanır. Geniş az eğimli omuzlu, omuzdan tabana inen ortası delik dışa taşkın yivli kulbu bulunmaktadır

Referans: Metin 2012; 376, Kat. No: 202.

Katalog No: 09.

Kazı Envanter No: KBR'10 – 25.

Eserin Adı: Kandil.

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM V, Doğu Niş Önü, - 45 cm.

Dönemi: M.S. 75-150.

Ölçüleri: Yük: 4 cm. **Gen:** 6.6 cm. **Uz:** 8.5 cm. **DÇ:** 4 cm.

Hamur: 5 YR 7/8 Reddish Yellow. **Astar:** 2.5 YR 5/8 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi 4/3 dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İç bükey diskus yarım çemberle sınırlandırılmıştır. Burun kısmı eksik olup yarıdan itibaren kırıktır.

Referans: Metin 2012; 358, Kat. No: 170.

Katalog No: 10.

Kazı Envanter No: KBR'10 – 21.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM V, Batı Niş, - 70 cm.

Dönemi: M.S. 75-150.

Ölçüleri: Yük: 4.3 cm. **Gen:** 6.6 cm. **Uz:** 8.4 cm. **DÇ:** 3.4 cm.

Hamur: 5 YR 7/6 Reddish Yellow. **Astar :** 2.5 YR 5/6 Light Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, kesik konik haznelidir. İç bükey diskus çember biçimiyle sınırlandırılmıştır. Diskus: Ortada başı sola dönük yıkanan Venüs

(Aphrodite) betimlenmiştir. Diskus halkasının etrafında ortası dikdörtgen panellerle kesilmiş İon kimationuna yer verilmiştir.

Referans: Metin 2012; 376, Kat. No: 202.

Katalog No: 11.

Kazı Envanter No: KBR'10 – 19.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VIII, Mezar İçi Orta Alan

Dönemi: M.S. 2.Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 4 cm. **Gen.:** 5.7 cm. **Uz.:** 8.3 cm. **DÇ.:** 4.1 cm.

Hamur: 7.5 YR 8/6 Reddish Yellow. **Astar:** 10 R 4/8 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, basık hazneli kandil. İç bükey diskus çember biçimiyle sınırlı. Geniş eğimli omuz ve omuzdan tabana inen kulbu vardır. Diskusun Ortasında yağ deliği ve çevresinde belli aralıklarla oluşturulmuş nokta kabartmalar ve burunda kullanımdan kaynaklı yanık izleri bulunur.

Referans: Metin 2012; 704, Kat. No: 807.

Katalog No: 12.

Etüd No: KBR'10 – 16.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IX, 1. Oda 3. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Yük.: 4.1 cm. **Gen.:** 6.9 cm. **Uz.:** 8.8 cm. **D.Ç.:** 4.5 cm.

Hamur: 5 YR 6/6 Reddish Yellow**. Astar:** 2.5 YR 5/6 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İç bükey diskus çember biçimiyle sınırlanmıştır. Geniş az eğime sahip omuz ve omuzdan tabana inen dışa taşkın yivli bir kulbu bulunmaktadır. Diskusta İki gladyatörün mücadele sahnesi vardır.

Referans: Metin 2012; 381, Kat. No: 211.

Katalog No: 13.

Envanter No: KBR'10 – 20.

Eserin Adı: Testi

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IX, Güney Söve Önü,

-60, -70 cm

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 9.1 cm. **A.Ç.:** 7.1 cm. **K.Ç.:** 3.9 cm. **Derinlik:** 8.7 cm.

Astar: 10R 4/6, 3/6 Dark Red.

Tanımı: Dışa doğru açık ve geniş ağzı olan, torba gövdeli, düz kaideli ve tek kulplu testi. Ağızda başlayan kulp gövde ortasında sonlanmaktadır. Kabın astarında daldırma tekniği uygulanmıştır.

Katalog No: 14.

Envanter No: KBR’10 – 21.

Eserin Adı: Kâse

Eserin Yapıldığı Madde: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IX; Güney söve önü, -60, -70 cm.

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 5,8 cm. **A.Ç.:** 10 cm. **K.Ç.:** 3,7 cm. **Derinlik:** 5,2 cm.

Astar: 10R 5/8, 4/8 Red **.**

Tanımı: İçe dönük ağız, keskin profilli gövde ve yüksek kaideye sahip kase. Ağzın altında ve dış yüzeyde içbükey yivler bulunmaktadır. Kaidenin dışında dışbükey profil bulunmaktadır. Astar yarı gövdeye kadar daldırma tekniği ile verilmiştir. Ağzı kısmı eksik ve kırıklıdır.

Katalog No: 15.

Etüd No: KBR’10 – 13.

Eserin Adı: Kâse

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IX, Dromos Dolgu.

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl

Ölçüleri: Yük.: 5,3 cm. **A.Ç.:** 9,2 cm. **K.Ç.:** 3,7 cm. **Derinlik:** 4,3 cm.

Astar: 2,5 YR 5/8, 4/8 Red.

Tanımı: Keskin bir profil oluşturan ağza sahiptir. Gövde geçişi belirgindir. İç ve dış yüzeyinde yivler görülen kap alçak kaidelidir. Astar yarı gövdeye kadar daldırma tekniği ile verilmiştir.

Katalog No: 16.

Etüd No: KBR’10 – 14.

Eserin Adı: Kâse

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IX, Eşik Önü, -60,-70 cm.

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 5,3 cm. **A.Ç.:** 15.3 cm. **K.Ç.:** 5.3 cm. **Derinlik:** 4.8 cm.

Astar: 2.5 YR 3/2 Dusky Red, 2.5/2 Very Dusky Red.

Tanımı: İçe dönük oldukça geniş ağızlı ve derinliği fazla olmayan alçak kaideli geniş kase. Kabın yüzeyinde ağız altından kaideye kadar devam eden belirgin yivler görülmektedir. Astar daldırma tekniği ile verilmiştir.

Katalog No: 17.

Envanter No: KBR’10 – 22.

Eserin Adı: Küçük Kâse

Eserin Yapıldığı Madde: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IX, Dromos, -85 cm.

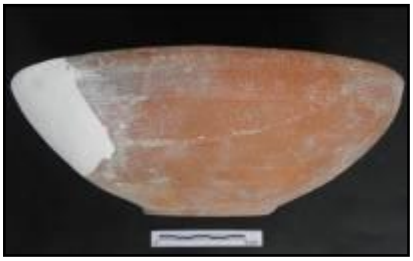
Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 4 cm **A.Ç.:** 10 cm **K.Ç.:** 4,2 cm **Derinlik:** 3,5 cm

Astar: 2,5 YR 4/3, 3/3 Dark Reddish Brown.

Tanımı: Dışa açık ağzı olan, düz kaideye sahip küçük kâse. Dış yüzeyde ağzın hemen altında yivler görülmektedir. Astar daldırma tekniğiyle verilmiştir.

Katalog No: 18

Etüd No: KBR’10 – 11

Eserin Adı: Kâse

Eserin Yapıldığı Madde: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IX, Dromos Dolgu, - 70, -85 cm.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 6 cm. **A.Ç.:** 17 cm . **K.Ç.:** 5,7 cm. **Derinlik:** 5,2 cm.

Astar: 2.5 YR 4/4, 3/4 Dark Reddish Brown.

Tanımı: Dışa açık ağızlı, düz kaideli, derinliği az olan kâse. Ağız kenarlarında ve dış yüzeyde yivler görülmektedir. Astar daldırma tekniğiyle verilmiştir. Ağızdan gövdeye uzanan kırık kısım tümlenmiştir.

Katalog No: 19.

Etüd No: KBR’10 – 12.

Eserin Adı: Kâse

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IX, Dromos Dolgu, -70,-85 cm.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 5,4 cm. **A.Ç.:** 15,8 cm. **K.Ç.:** 5,3 cm. **Derinlik:** 5,1 cm.

Astar: 2,5 YR 4/4, 3/4 Dark Reddish Brown.

Tanımı: Dışa açık ağızlı, düz kaideli, derinliği az olan kâse. Ağız kenarlarında ve dış yüzeyde yivler görülmektedir. Astar daldırma tekniğiyle verilmiştir. Ağızdan gövdeye uzanan kırık kısım tümlenmiştir.

Katalog No: 20.

Etüd No: KBR’10 – 15.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IX, Eşik önü, -60,-70 cm.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 3.3 cm. **A.Ç.:** 8.35 cm. **K.Ç:** 3.5 cm.

Astar: Astar daldırma tekniğiyle verilmiştir.

Tanımı: Açık ağızlı, düz kaideli, derinliği az olan kase. Astar daldırma tekniğiyle verilmiştir. Kaideye yakın yerdeki kırık kısım tamamlanarak, tümlenmiştir. Ağız da küçük bir eksik vardır.

Katalog No: 21.

Envanter No: KBR’08 – 06.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM I, Ön Oda, Dolgu.

Dönemi: M.S. 475-550.

Ölçüleri: Yük.: 2.7 cm. **A.Ç.:** 3,2 cm. **K. Ç.:** 2,9 cm.

Tanımı: Kalıp ile yapılmış, yuvarlak burunlu kandil, diskusunda gladyatör betimlemesini dış bükey çemberler sınırlar. Çember etrafı bitkisel bezemeyle süslenmiştir. Dikey kulp üzerinde yivler vardır. Burun kısmında kullanımdan kaynaklı yanık izleri vardır.

Referans: Metin 2012; 403, Kat. No: 252.

Katalog No: 22.

Envanter No: KBR’08 – 07.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM I, Ön Oda, Ölü Yatağı, -50 cm

Dönemi: M.S. 5. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 2,9 cm. **G.Ç.:** 5,9 cm. **Uz.:** 7,5 cm.

Tanımı: Kırmızı astarlı yuvarlak burunlu, dik kulplu kandil. Kandilin omzunda sarmaşık yaprak motifi, diskusunda rulet bezemesi vardır. Burun kısmında kullanımdan kaynaklı yanık izleri vardır.

Referans: Metin 2012; 408, Kat. No: 262.

Katalog No: 23.

Envanter No: KBR’08 – 01.

Eserin Adı: Kupa

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM I, Ön Oda, Zemin

Dönemi: M.S. 5. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 5,2 cm. **A.Ç.:** 3,2 cm. **K. Ç.:** 2,9 cm.

Tanımı: Dışa açık ağızlı, torba gövdeli, düz tabanlı minyatür kupa. Boyunda başlayan dikey kulp gövdenin en geniş yerinde sonlanır. Kırmızı astarlı gövde üzerinde karnın altında başlayan yivler kaideye kadar devam eder. Ağız kısmındaki eksik parça tamamlanarak tümlenmiştir.

Katalog No: 24.

Envanter No: KBR'10 – 10.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 1. Oda, -345 cm.

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 3,7 cm. **Gen.:** 6,6 cm. **Uz.:** 9,1 cm. **D.Ç.:** 4,1 cm.

Hamur: 5 YR 6/6 Reddish Yellow **Astar:** 2,5 YR 5/8 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik hazneli kandil. İçbükey diskus iç içe çemberli. Omuzu eğimlidir ve omuzdan yivli kulpludur. Diskusunda koşar vaziyette bir panter betimlemiştir.

Referans: Metin 2012; 333, Kat. No: 127

Katalog No: 25.

Envanter No: KBR'10 – 11.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 2. Oda, -300 cm.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 4.5 cm. **Gen.:** 6.7 cm. **Uz.:** 10.4 cm. **D.Ç.:** 4.0 cm.

Hamur: 7.5 YR 7/6 Reddish Yellow**. Astar:** 2.5 YR 4/3 Reddish Brown.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, kesik konik hazneli kandil iç bükey olan diskus çember biçimiyle sınırlandırılmıştır omuzu eğimlidir ve omuzdan yüzük kulpludur. Diskusunda İki gladyatörün mücadele sahnesi vardır. Diskustan burna geçiş kanallıdır.

Referans: Metin 2012; 307, Kat. No: 78.

Katalog No: 26.

Envanter No: KBR'10 – 12.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 2. Oda, Dolgu.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 4.2 cm. **Gen.:** 7.7 cm. **Uz.:** 10.1 cm. **D.Ç.:** 5.1 cm.

Hamur: 2.5 YR 6/4 Light Reddish Brown. **Astar:** 5 YR 5/4 Reddish Brown.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik hazneli kandil. İç bükey diskusu çember biçimiyle sınırlıdır Geniş az eğimli omuz ve omuzdan yüzük kulpludur Diskusunda ortada yağ deliği çevresinde, bitkisel rozet vardır. Diskus halkasının etrafında ortası dikdörtgen panellerle kesilmiş yumurta dizisi bulunmaktadır

Referans: Metin 2012; 390 Kat. No: 226.

Katalog No: 27.

Etüd No: KBR'10 – 06.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 2. Oda, Batı Ölü Yatağı, -345, -350 cm

Dönemi: M.S. 175-200.

Ölçüleri: Yük.: 3,7 cm. **Gen.:** 6,9 cm. **Uz.:** 8,3 cm. **DÇ.:** 4,5 cm.

Hamur: 7,5 YR 6/6 Reddish Yellow. **Astar:** 2,5 YR 5/6 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik hazneli kandil. İçbükey diskus çember biçimiyle sınırlıdır. Geniş az eğimli omuzlu, omuzdan yivli kulpludur. Diskusunda İstiridye kabuğu motifi yer alır.

Referans: Metin 2012; 387, Kat. No: 224.

Katalog No: 28.

Etüd No: KBR'10 – 07.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII,1. Oda, Dolgu.

Dönemi: M.S. 1. Yüzyılın İlk Yarısı.

Ölçüleri: Yük.: 4,2 cm. **Gen.:** 5,5 cm. **Uz.:** 8,3 cm. **D.Ç.:** 3 cm.

Hamur:7.5 YR 6/6 Reddish Yellow. **Astar:** 5 YR 5/8 Yellowish Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, kesik konik hazneli kandil iç bükey diskusu iç içe çemberlidir. Geniş eğimli omuzlu ve omuzdan yivli kulbu bulunur. Diskus ve omuz bezemesiz.

Referans: Metin 2012; 354, Kat. No: 162.

Katalog No: 29.

Etüd No: KBR'10 – 08.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 2. Oda, -300 cm.

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl

Ölçüleri: Yük.: 3,4 cm. **Gen.:** 6,8 cm. **Uz.:** 9,9 cm. **D.Ç.:** 5,1 cm.

Hamur: 7.5 YR 6/6 Reddish Yellow. **Astar:** 7.5 YR 5/6 Strong Brown.

Tanımı: Kalıp yapımı, oval formlu, kesik konik haznelidir. Eğimli omuzlu, ve omuzdan yüzük kulplu olup kulbun bir kısmı kırıktır. Diskusu içbükeydir ve çevresinde dörtlü kalp yaprağı betimlenmiştir.

Referans: Metin 2012; 326, Kat. No: 112.

Katalog No: 30.

Envanter No: KBR'10 – 15.

Eserin Adı: Testi

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 2. Oda, Dolgu.

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 12.6 cm. **A.Ç.:** 4.3 cm. **K.Ç.:** 4.9 cm. **Derinlik:** 11.8

Astar: Hatalı Üretim

Tanımı: Dışa dönük, düz dudak, kısa boyun, torba gövde ve alçak halka kaideli testi. Dudaktan başlayan dikey kulp omuzda sonlanır. Dış yüzey astarlanmıştır.

Katalog No: 31.

Envanter No: KBR’10 – 16.

Eserin Adı: Testi

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 2.Oda, Dolgu

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl.

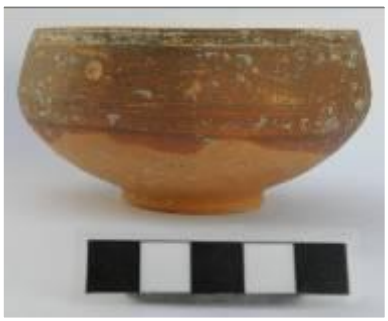
Ölçüleri: Yük.: 13.7cm. **A.Ç.:** 4.4 cm. **K.Ç.:** 4.7 cm.

Derinlik: 12.2 cm.

Astar: 2,5YR 5/8 Red.

Tanımı: Dışa dönük düz dudak, kısa boyun, torba gövde ve alçak halka kaideli testi. Dudaktan başlayan dikey kulp omuzda sonlanır. Daldırma tekniği ile yapılan astar kabın dış yüzeyinde izlenmektedir.

Katalog No: 32.

Envanter No: KBR’10 – 17.

Eserin Adı: Kâse

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 2. Oda, Dolgu.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 5.5 cm. **A.Ç.:** 9.8 cm. **K.Ç.:** 4.3 cm. **Derinlik:** 4.8 cm.

Astar: 2.5YR 3/4 Dark Reddish Brown.

Tanımı: İçe dönük ağıza, keskin profilli gövdeye ve alçak halka kaideye sahiptir. Dış profilde kasenin ağzının alt kısmında biri geniş diğeri dar olarak verilmiş iç bükey iki adet

yiv görülmektedir. Daldırma tekniği ile uygulanan astar, ağızdan yarı gövdeye kadar izlenmektedir.

Katalog No: 33.

Etüd No: KBR'10 – 9.

Eserin Adı: Kâse

Malzemesi: Pişmiş toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 2. Oda, -300 cm.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 5,3 cm. **A.Ç.:** 8,6 cm. **G.Ç.:** 9 cm.

K.Ç.: 3,8 cm. **Derinlik:** 4,6 cm.

Astar:10R 5/8-4/8 Red.

Tanımı: Hafif içe dönük ağıza, keskin profilli gövdeye ve alçak bir halka kaideye sahiptir. Kâsenin iç ve dış yüzeyinde çark izleri görülmektedir. Astar daldırma tekniği ile verilmiştir.

Katalog No: 34.

Envanter No: KBR'10 – 18.

Eserin Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 2. Oda, -300 cm.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 17.8 cm. **A.Ç.:** 3.6 cm. **B.Ç.:** 1.8 cm. **G.Ç.:** 4.2 cm. **K.Ç.:** 2.8 cm.

Derinlik: 17.2 cm.

Astar: 7.5 YR 2.5/1 Siyah.

Tanımı: Dışta taşkın dudak, uzun boyunlu, düz kaideli, iğ formlu unguentarium. Dudakta daldırma tekniği ile yapılmış astar bulunmaktadır. Boyunda ve gövdede çark izleri görülmektedir. Kaidenin üzerinde içbükey bir yiv mevcuttur. Kaide altı içbükey profile sahiptir.

Katalog No: 35.

Etüd No: KBR'10 – 10.

Eserin Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 2. Oda, Dolgu.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 20,5 cm. **A.Ç.:** 3,9 cm. **B.Ç.:** 2,1 cm. **G.Ç.:** 4,4 cm.

Derinlik: 20 cm.

Astar: 10 YR 4/1 Dark Gray, 3/1 Very Dark Gray.

Tanımı: Dışa taşkın dudaklı, uzun boyunlu, iğ formlu unguentarium. Dudakta daldırma tekniği ile yapılmış astar görülmektedir. Boyunda ve gövdede çark izleri bulunmaktadır. Kaidenin üst kısmında iç bükey bir yiv mevcuttur.

Katalog No: 36.

Envanter No: KBR'10 – 13.

Eserin Adı: Unguentarium

Malzemesi: Cam

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VII, 2. Oda Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 150-175.

Ölçüleri: Yük.: 4.4.cm. **A.Ç.:** 1.2 cm. **B.Ç.:** 0.8 cm. **G.Ç.:** 1.9 cm **K.Ç.:** 1.3 cm

Derinlik: 4.1 cm.

Renk: Saydam Mavimsi Yeşil.

Tanımı: Yuvarlatılmış ağızlı, ince uzun boyunlu, dörtgene yakın gövdeli üfleme tekniği ile yapılmış cam şişecik. Gövdenin her bir yanında çukur görülmektedir. Kaide düzdür.

Katalog No: 37.

Envanter No: KBR'10 – 14.

Eserin Adı: Unguentarium

Eserin Yapıldığı Madde: Cam

Buluntu Alanı ve Seviye : YOM VII, 1. Oda , Dolgu.

Dönemi: M.S. 150-175.

Ölçüleri: Yük.: 6 cm **A.Ç.:** 1.8 cm **B.Ç.:** 1 cm **G.Ç.:** 2.2 cm

Derinlik: 5.7 cm.

Renk: Saydam Mavimsi Yeşil.

Tanımı: Yuvarlatılmış dışa doğru açılan bir ağız ile ince uzun bir boyuna ve torba formlu bir gövdeye sahip olan unguentarium üfleme tekniği ile yapılmıştır.

Katalog No: 38.

Envanter No: KBR'10 – 22.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2. Oda Kuzey Koridor.

Dönemi: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Yük: 4 cm. **Gen:** 5.4 cm. **Uz:** 7.7 cm. **DÇ:** 2.7 cm.

Hamur: 7.5 YR 7/6 Reddish Yellow. **Astar :** 2.5 YR 4/8 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı kandil gövdesi dairesel formlu ve kesik konik haznelidir. İç bükey diskusu iç içe çemberlerle sınırlandırılmıştır. Geniş eğimli omuzludur ve omuzdan tabana inen ortası delik dışa taşkın yivli bir tutamak bulunmaktadır. Diskusta başı sola dönük kanatlarını açmış tavus kuşu betimi yer alır. Burun kısmında kullanımdan kaynaklı yanık izleri vardır.

Referans: Metin 2012; 339, Kat. No: 138.

Katalog No: 39.

Envanter No: KBR'10 – 23.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2. Oda, Doğu Koridor.

Dönemi: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Yük: 4.8 cm. **Gen:** 8.2 cm. **Uz:** 9.7 cm. **DÇ:** 4 cm.

Hamur: 7.5 YR 7/6 Reddish Yellow. **Astar :** 2.5 YR 4/3 Reddish Brown.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İç bükey diskus çember biçimiyle sınırlandırılmıştır. Geniş az eğimli omuzludur ve omuzdan tabana inen yivli bir tutamağa sahiptir. Diskusta sol elinde kerykeion tutan Hermes betimlenmiştir. Hermes'in önünde keçi (?) figürüne yer verilmiştir. Omuzda diskus halkasının etrafında ortası dikdörtgen panellerle kesilmiş kısmi olarak görülen İon khimationu işlenmiştir.

Referans: Metin 2012; 373, Kat. No: 197.

Katalog No: 40.

Envanter No: KBR'10 – 24.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2. Oda, 11. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Yük: 3.7 cm. **Gen:** 6.7 cm. **Uz:** 8.6 cm. **DÇ:** 4.3 cm.

Hamur: 5 YR 7/6 Reddish Yellow. **Astar:** 10 R 5/8 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İç bükey diskus çember biçimiyle sınırlandırılmıştır. Dar az eğimli omuz ve omuzdan tabana inen ortası delik dışa taşkın bir yivli tutamağa sahiptir. Diskusta iki gladyatörün mücadele sahnesi işlenmiştir. Diskus halkasının etrafında ortası dikdörtgen panellerle kesilmiş İon khimationu yer alır.

Referans: Metin 2012; 380, Kat. No: 210.

Katalog No: 41.

Envanter No: KBR'10 – 26.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2. Oda, 9. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 150 Civarı.

Ölçüleri: Yük: 4.8 cm. **Gen:** 6.5 cm. **Uz:** 9.1 cm. **DÇ:** 3.3 cm.

Hamur: 7/5 YR 6/6 Reddish Yellow. **Astar :** 7/5 YR 4/2 Brown.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, kesik konik haznelidir. Düz diskus bir çemberle sınırlandırılmıştır. Geniş az eğimli omuz ve omuzdan tabana inen ortası delik dışa taşkın yivli bir tutamağa sahiptir. Diskustan burna geçiş derin bir kanalla vurgulanmıştır.

Referans: Metin 2012; 359, Kat. No: 171.

Katalog No: 42.

Envanter No: KBR'10 – 28.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1. Oda, -60-70 cm.

Eserin Devri: M.S. 150-175.

Ölçüleri: Yük: 3.5 cm. **Gen:** 6.2 cm. **Uz:** 9 cm. **DÇ:** 4 cm.

Hamur: 7/5 YR 6/4 Light Brown. **Astar :** 7/5 YR 5/1 Gray.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, basık haznelidir. İçbükey diskus bir çemberle sınırlandırılmıştır. Dar omuzlu, omuzdan tabana inen ve dışa taşkın yivli bir tutamağa sahiptir. Diskus çemberinin çevresinde üç mask betimlenmiştir. Diskus halkasının etrafında ortası dikdörtgen panellerle kesilmiş kısmi olarak görülen İon khimationu işlenmiştir.

Referans: Metin 2012; 362, Kat. No: 165.

Katalog No: 43.

Envanter No: KBR'10 – 29.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1. Oda, -60,-70 cm.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük: 4.4 cm. **Gen:** 6.1 cm. **Uz:** 8.3 cm. **DÇ:** 3.6 cm.

Hamur: 5 YR 6/6 Reddish Yellow. **Astar :** 10 YR 4/1 Dark Gray

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, kesik konik haznelidir. İçbükey diskus çember biçimiyle sınırlandırılmıştır. Dar omuzlu, omuzdan tabana inen yivli bir tutamağa sahiptir. Diskusta ön ayakları üzerine çömelmiş köpek, ayaklarının altında tilkiyi (?) avlarken resmedilmiştir.

Referans: Metin 2012; 335, Kat. No: 130.

Katalog No: 44.

Envanter No: KBR'10 – 30.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1. Oda, -60 cm.

Dönemi: M.S. 75-150.

Ölçüleri: Yük: 4.1 cm. **Gen:** 6.5 cm. **Uz:** 8.4 cm. **DÇ:** 3.5 cm.

Hamur: 5 YR 6/6 Reddish Yellow. **Astar :** 5 YR 4/3 Reddish Brown.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, basık haznelidir. İçbükey diskus iç içe çemberlerle sınırlandırılmıştır. Eğimli omuzlu, omuzdan tabana inen yivli bir tutamağa sahiptir. Diskusta sağa dönük boğa figürü betimlenmiştir.

Referans: Metin 2012; 324, Kat. No: 109.

Katalog No: 45.

Kazı Envanter No: KBR'10 – 31.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1. Oda, -66,-70 cm.

Eserin Devri: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük: 4.4 cm . **Gen:** 6.8 cm. **Uz:** 8.8 cm. **DÇ:** 3.2 cm.

Hamur: 7.5 YR 6/6 Reddish Yellow. **Astar:** 2.5 YR 3/4 Reddish Brown.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İçbükey diskus iç içe çemberlerle sınırlandırılmıştır. Düz omuzlu, omuzdan tabana inen ortası delik dışa

taşkın olan yivli bir tutamağa sahiptir. Omuz etrafını çeviren dört sıra halinde nokta kabartmalar işlenmiştir.Burun kısmında kullanımdan kaynaklı yanık izleri vardır.

Referans: Metin 2012; 345, Kat. No: 147.

Katalog No: 46.

Envanter No: KBR'10 – 32.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1. Oda, 3.Ölü Yatağı, -115 cm.

Dönemi: M.S. 125-150.

Ölçüleri: Yük: 4.3 cm. **Gen:** 6.5 cm. **Uz:** 9 cm. **DÇ:** 3.7 cm.

Hamur: 5 YR 6/6 Reddish Yellow. **Astar:** 5 YR 4/2 Dark Reddish Gray.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İç bükey diskus iç içe çemberlerle sınırlandırılmıştır. Düz omuzlu, omuzdan tabana inen ortası delik dışa taşkın yivli bir tutamağı vardır. Diskusta ön ayaklarını kaldıran bir panter önündeki kraterden su içerken betimlenmiştir, Omuzda etrafını çeviren plastik İon khimationu bulunmaktadır.

Referans: Metin 2012; 331, Kat. No: 123.

Katalog No: 47.

Envanter No: KBR'10 – 33.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1. Oda, -66,-70 cm.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük: 4.8 cm. **Gen:** 6.5 cm. **Uz:** 9.1 cm. **DÇ:** 3.3 cm.

Hamur: 7.5 YR 6/6 Reddish Yellow. **Astar :** 5 YR 3/2 Dark Reddish Brown.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İç bükey diskus içe içe çemberlerle sınırlandırılmıştır. Az eğimli omuzlu, omuzdan tabana inen yivli dışa taşkın tutamaklıdır.

Referans: Metin 2012; 351, Kat. No: 158.

Katalog No: 48.

Envanter No: KBR'10 – 34.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2. Oda Eşik Üzeri, -60 cm.

Dönemi: M.S. 75-150.

Ölçüleri: Yük: 4.3 cm. **Gen:** 6.2 cm. **Uz:** 8.5 cm. **DÇ:** 3.5 cm.

Hamur: 5 YR 6/4 Light Reddish Yellow. **Astar :** 2.5 YR 5/8 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, basık haznelidir. İç bükey diskus iç içe çemberlerle sınırlandırılmıştır. Eğimli omuzlu, omuzdan tabana inen dışa taşkın yivli tutamağı vardır. Diskusta sağa dönük boğa figürü betimlenmiştir.

Referans: Metin 2012; 325, Kat. No:110.

Katalog No: 49.

Envanter No: KBR’10 – 35.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1. Oda, 1. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük: 2.6 cm. **Gen:** 3.9 cm. **Uz:** 5.3 cm. **DÇ:** 2.4 cm.

Hamur: 10 YR 6/3 Pale Brown. **Astar:** Korunamamıştır.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İç bükey diskus çemberle sınırlandırılmıştır. Az eğimli omuzlu, omuzdan tabana inen dışa taşkın tutamağı vardır.

Referans: Metin 2012; 354, Kat. No: 163.

Katalog No: 50.

Envanter No: KBR’10 – 36.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, Koridor 14. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Yük: 4.1 cm. **Gen:** 7.1 cm. **Uz:** 9.2 cm. **DÇ:** 4.9 cm.

Hamur: 7.5 YR 7/6 Reddish Yellow**. Astar :** 2.5 YR 5/8 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik haznelidir. İç bükey diskus çemberle sınırlandırılmıştır. Dar az eğimli omuzlu, omuzdan tabana inen dışa taşkın yivli

bir tutamağı vardır. Ortası yağ delikli diskusta bezeme olarak bitkisel örgeler bulunur. Diskus halkasının etrafında ortası dikdörtgen panellerle kesilmiş İon khimationuna yer verilmiştir.

Referans: Metin 2012; 387, Kat. No: 226.

Katalog No: 51.

Etüt No: KBR'10 – 01.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM 4, 1. Oda, - 60 cm.

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük: 5 cm. **Gen:** 8.1 cm. **Uz:** 10 cm. **DÇ:** 4.2 cm.

Hamur: 5 YR 7/6 Reddish Yellow. **Astar :** 2.5 YR 5/6 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formlu, kesik konik haznelidir İç bükey diskus çem berle sınırlandırılmıştır. Düz omuzlu,omuzdan tabana inen yivli bir tutamağa sahiptir Disk usta Sola doğru sırtüstü uzanmış Leda, kucağında kuğu tutmaktadır. Diskus halkasının etrafın da İon khimationuna yer verilmiştir. Burun kısmında kullanımdan kaynaklı yanık izleri vardır.

Katalog No: 52.

Etüt No: KBR'10 – 02.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM 4, 1 Oda, -60 cm.

Dönemi: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Yük: 4.1 cm. **Gen:** 5.7 cm. **Uz:** 8.9 cm. **DÇ:** 3.2 cm.

Hamur: 2.5 YR 5/8 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi oval formlu, kesik konik haznelidir. İç bükey diskus çemberle sınırlandırılmıştır. Eğimli omuzlu, omuzdan tabana inen, dışa taşkın yivli bir tutamağa sahiptir. Diskusun büyük kısmı kırıktır, sağlam olan alt kısımda bir figürün ayağı görülmektedir. Omuz silik İon khimationludur

Referans: Metin 2012; 310, Kat. No: 82.

Katalog No: 53.

Etüt No: KBR'10 – 03.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM 4, 2. Oda, 10. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Gen: 7.8 cm. **DÇ:** 5 cm.

Hamur: 5 YR 5/6 Yellowish Red.

Tanımı: Kalıp yapımı, gövdesi dairesel formludur. Diskusta iki gladyatörün mücadele sahnesi işlenmiştir. Çember etrafında birkisel bezeme yer alır. Kandilin burun-taban kısmı kırık ve eksiktir.

Referans: Metin 2012; 328, Kat. No: 116.

Katalog No: 54.

Envanter No: KBR’10 – 48.

Eserin Adı: Testi

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1.Oda, 1. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150,

Ölçüleri: Yük: 14.7cm. **A.Ç.:** 4.4 cm. **K.Ç.:** 4.6 cm.

Tanımı: Dik dudak, bombeli ağız yapısına sahip testi.Kısa boyunlu, torba gövdeli ve alçak halka kaidelidir. Boyundan başlayan dikey, yivli kulp omuzda sonlanır. Alçak halka kaidenin dışı keskin bir profille şekillendirilmiştir.

Katalog No: 55.

Envanter No: KBR’10 – 49.

Eserin Adı: Testi

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2.Oda, 11. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 13.5cm. **A.Ç.:** 3.8cm. **K. Ç.:** 4.4 cm.

Astar: 5YR 3/1 Very Dark Grey – 2.5 YR 5/8 Red.

Tanımı: Dışa dönük düz dudak, kısa boyun, torba gövde ve alçak halka kaideli testi. Dikey kulp omuzda sonlanır. Alçak halka kaidenin dışı keskin bir profille şekillendirilmiştir. Dış yüzeyde daldırma tekniği ile yapılan astar izlenmektedir.

Katalog No: 56.

Envanter No: KBR'10 – 50.

Eserin Adı: Testi

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2.Oda, 9. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 14.7 cm. **A.Ç.:** 4.7 cm. **K. Ç.:** 4.5 cm.

Astar : 2.5YR 5/8 Red - 10R 3/2 Very Dark Red.

Tanımı: Dışa dönük düz dudak, kısa boyun, torba gövde ve alçak halka kaideli testi. Boyundan başlayan dikey kulp omuzda sonlanır. Alçak halka kaidenin dışı keskin bir profille şekillendirilmiştir. Dış yüzeyde daldırma tekniği ile yapılan astar izlenmektedir.

Katalog No: 57.

Envanter No: KBR'10 – 51.

Eserin Adı: Testi

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, Kuzey Koridor, 14. Ölü Yatağı.

Eserin Devri: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Yük.: 12.7 cm. **A.Ç.:** 3 cm. **K. Ç.:** 4.4 cm.

Astar: Korunamamıştır.

Tanımı: Sarkık, omurgalı dudak, kısa boyun, torba gövde ve alçak halka kaideli testi. Boyundan başlayan dikey kulp omuzda sonlanır. Testinin gövdesinde çark izleri ve yivler belirgindir. Alçak halka kaidenin dışı keskin bir profille şekillendirilmiştir.

Katalog No: 58.

Envanter No: KBR’10 – 58.

Eserin Adı: Testi

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1.Oda, 3. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 125-150.

Ölçüleri: K.Ç.: 6.3 cm. **H.:** 15.2 cm.

Hamur:5YR 6/8 Reddish Yellow. **Astar:** 2.5 YR 5/8 Red.

Tanımı: Dudağı kırık ve eksik testi. Kısa boyna, boyundan başlayıp omuzda sonlanan dikey şerit kulpa, torba gövdeye ve alçak halka kaideye sahiptir. Kaidenin dışı keskin bir hatla profillendirilmiştir. Gövdenin dışında çark izleri ve daldırma tekniği ile yapılan astar izlenmektedir.

Katalog No: 59.

Envanter No: KBR’10 – 59.

Eserin Adı: Yağdanlık

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1.Oda, 3. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 125-150.

Ölçüleri: K.Ç.: 3.4 cm. **Yük:** 7.4 cm.

Hamur: 5YR 6/8 Reddish Yellow. **Astar:** 2.5YR 4/8 Red.

Tanımı: İçe dönük ağız, keskin profilli dudak, kısa boyun, kavisli gövde, alçak halka kaideli testi. Gövdede yivler ve çark izleri görülmektedir. Boyundan başlayan, çok az bir kısmı korunan kulp gövdede sonlanmaktadır.

Katalog No: 60.

Envanter No: KBR’10 – 37.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1.Oda, 1. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 5.8 cm. **A.Ç.:** 10.1 cm. **K. Ç.:** 4 cm.

Astar : 2.5YR 3/1 Dark Reddish Gray.

Tanımı: İçe dönük ağız, keskin profilli gövde, yüksek halka kaideye sahip kasenin ağzının altında içbükey yiv bulunmaktadır. Kaidenin dışı içbükey ve dışbükey profillerle şekillendirilmiş kasenin içinde ve dışında yivler bulunmaktadır. Kasenin astarı daldırma tekniği ile yapılmıştır.

Katalog No: 61.

Envanter No: KBR’10 – 38.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, Kuzey Koridor 14. Ölü Yatağı

Dönemi: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Yük.: 5.6 cm. **A.Ç.:** 9.7 cm. **K. Ç.:** 3.8 cm.

Astar: 2.5 YR 4/8 Red.

Tanımı: İçe dönük ağız, keskin profilli gövde, yüksek halka kaideye sahip kasenin ağzının altında dışta iç bükey yiv bulunmaktadır. Kaidenin dışı dışbükey bir profille

şekillendirilmiştir. Kasenin içinde ve dışında yivler bulunmaktadır. Kasenin astarı daldırma tekniği ile yapılmıştır.

Katalog No: 62.

Envanter No: KBR'10 – 39.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi:: YOM IV, 2. Oda, 10.Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 4.7 cm. **A.Ç.:** 8.8 cm. **K. Ç.:** 3.4 cm.

Astar: 10R 3/4 Very Dark Red.

Tanımı: İçe dönük ağız, keskin profilli gövde, alçak halka kaideye sahip kase. Kasenin dışında ağzının altında ve gövdede çark izleri görülmektedir. Kasenin astarı daldırma tekniği ile yapılmıştır.

Katalog No: 63.

Envanter No: KBR'10 – 40.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2. Oda, 10.Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100 -150.

Ölçüleri: Yük.: 4.9 cm. **A.Ç.:** 9.6 cm. **K. Ç.:** 3.6 cm.

Astar: 10R 3/6 Red.

Tanımı: İçe dönük ağız, keskin profilli gövde, alçak halka kaideye sahip kase. Kasenin dışında ağzının altında ve gövdede çark izleri görülmektedir. Kasenin astarı daldırma tekniği ile yapılmıştır.

Katalog No: 64.

Envanter No: KBR'10 – 42.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1.Oda, 3. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 125-150.

Ölçüleri: Yük.: 5.7 cm. **A.Ç.:** 9.6 cm. **K. Ç.:** 4.1 cm.

Astar : 2.5YR 4/6 Red.

Tanımı: İçe dönük ağız, keskin profilli gövde, alçak halka kaideye sahip kase. Ağzının kısmının altında, dışta bir içbükey yiv bulunmaktadır. Kasenin içinde ve dışında yivler görülmektedir. Kaidenin altı aşağı doğru profillendirilmiştir. Kasenin astarı daldırma tekniği ile yapılmıştır.

Katalog No: 65.

Envanter No: KBR'10 – 43.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi:: YOM IV, 2.Oda, 9. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 2. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 6.4 cm. **A.Ç.:** 8.9 cm. **K. Ç.:** 4.2 cm.

Astar : 5YR 4/2 Dark Reddish Gray.

Tanımı: İçe dönük ağız, keskin profilli gövde, yüksek halka kaideye sahip kase. Ağız kısmının altında dışta içbükey bir yiv bulunmaktadır. Kaidenin dışında içbükey içinde ise dışbükey bir yiv mevcuttur. Kasenin astarı daldırma tekniği ile yapılmıştır.

Katalog No: 66.

Envanter No: KBR'10 – 44.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2.Oda, 11. Ölü Yatağı

Dönemi: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Yük.: 5.2 cm. **A.Ç.:** 8.8 cm. **K. Ç.:** 3.9 cm.

Astar: 7.5YR 3/1 Very Dark Gray.

Tanımı: İçe dönük ağız, keskin profilli gövde, alçak halka kaideye sahip kase. Ağız kısmının altında, dışta bir içbükey yiv bulunmaktadır. Kasenin içinde de yivler görülmektedir. Kaidenin altı aşağı doğru profillendirilmiştir. Kasenin astarı daldırma tekniği ile yapılmıştır ve astarda yanma izleri vardır.

Katalog No: 67.

Envanter No: KBR'10 – 45.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1.Oda, 1. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 5.2 cm. **A.Ç.:** 8.8 cm. **K. Ç.:** 3.8 cm.

Astar : 2.5YR 5.8 Red.

Tanımı: İçe dönük ağız, keskin profilli gövde, alçak halka kaideye sahip kasenin ağzının altında, dış yüzeyde bir içbükey yiv bulunmaktadır. Kasenin içinde ve dışında yivler görülür. Kasenin astarı daldırma tekniği ile yapılmıştır.

Katalog No: 68.

Envanter No: KBR'10 – 46.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2.Oda, 9. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 5 cm **A.Ç.:** 9.1 cm **K. Ç.:** 3.7 cm

Hamur: 5 YR 6/8 Reddish Yellow.

Astar : 7.5 YR 3/1 Very Dark Gray- 2.5 YR 4/8 Red.

Tanımı: İçe dönük ağız, keskin profilli gövde, alçak halka kaideye sahip kase. Ağız kısmının altında, dışta bir içbükey yiv bulunmaktadır. Kasenin içinde ve dışında yivler görülür. Kasenin astarı daldırma tekniği ile yapılmıştır.

Katalog No: 69.

Envanter No: KBR'10 – 41.

Eserin Adı: Kase

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2.Oda, 9. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 4.2 cm. **A.Ç.:** 11.3 cm. **K. Ç.:** 3.8 cm.

Astar: 2.5YR 5/8 Red.

Tanımı: Düz dudaklı, küresel gövdeli, düz kaideli kase. Kasenin içinde ve dışında çark izleri bulunmaktadır. Kasenin astarı daldırma tekniği ile yapılmıştır.

Katalog No: 70.

Envanter No: KBR'10 – 47.

Eserin Adı: Kozmetik Kabı

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, Kuzey Koridor; 14.Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100- 150.

Ölçüleri: Yük.: 1.9 cm. **A.Ç.:** 7.2 cm. **K. Ç.:** 4.1 cm.

Astar: 2.5YR 2.5/1 Reddish Black – 2.5YR 5/8 Red.

Tanımı: Dışa dönük, omurgalı ağız profiline sahip kabın ağzından gövdeye geçişte keskin bir profil bulunmaktadır. İnce bir oturma düzlemine sahip kaidenin altı yukarı doğru yükselmektedir. Kabın astarı daldırma tekniği ile yapılmıştır.

Katalog No: 71.

Envanter No: KBR’10 – 54.

Eserin Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1.Oda, 1. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 13.6 cm. **A.Ç.:** 2.1 cm. **K. Ç.:** 2.2 cm.

Astar: 7.5 YR 3/1 Very Dark Gray.

Tanımı: Dışa sarkık dudak, kısa boyun ve gövde, düz kaideli unguentarium. Dudakta daldırma tekniği ile yapılmış astar görülmektedir. Boyunda ve gövdede çark izleri bulunmaktadır.

Katalog No: 72.

Envanter No: KBR’10 – 55.

Eserin Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2.Oda, 10. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150**.**

Ölçüleri: Yük.: 13.6 cm. **A.Ç.:** 2.1 cm. **K. Ç.:** 2.2 cm.

Astar: 2.5YR 5/6 Red.

Tanımı: Dışa sarkık dudak, uzun boyun, iğ formunda gövde, kısa ayaklı unguentarium. Dudakta daldırma tekniği ile yapılmış astar görülmektedir. Kaidenin altı içbükey ve dışbükey profille şekillendirilmiştir. Boyunda ve gövdede çark izleri bulunmaktadır.

Katalog No: 73.

Envanter No: KBR'10 – 52.

Eserin Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1.Oda, 1. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 22.3 cm. **A.Ç.:** 2.8 cm. **K. Ç.:** 3.3 cm.

Astar: 5YR 3/2 Dark Reddish Brown.

Tanımı: Dışa sarkık dudak, uzun boyun, düz kaideli unguentarium. Dudakta daldırma tekniği ile yapılmış astar görülmektedir. Boyunda çark izleri bulunmaktadır. Kaidenin altı içbükey bir profile sahiptir.

Katalog No: 74.

Envanter No: KBR'10 – 53.

Eserin Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 2.Oda, 11. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Yük.: 18.5 cm. **A.Ç.:** 2.6 cm. **K. Ç.:** 2.9 cm.

Astar: 7.5 YR 2.5/1 Black.

Tanımı: Dışa sarkık dudak, uzun boyun, düz kaideli, iğ formunda unguentarium. Dudakta daldırma tekniği ile yapılmış astar görülmektedir. Boyunda ve gövdede çark izleri bulunmaktadır. Ayağın üzerinde iç bükey bir yiv mevcuttur. Kaidenin altı içbükey bir profile sahiptir.

Katalog No: 75.

Envanter No: KBR'10 – 55.

Eserin Adı: Unguentarium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM 4, 2.Oda, 10. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 13.6 cm. **A.Ç.:** 2.1 cm. **K. Ç.:** 2.2 cm.

Astar: 2.5YR 5/6 Red.

Tanımı: Dışa sarkık dudaklı, uzun boyunlu, iğ formunda gövde sahip kısa ayaklı unguentarium. Dudakta daldırma tekniği ile yapılmış astar görülmektedir. Kaidenin altı içbükey ve dışbükey profille şekillendirilmiştir.

Katalog No: 76.

Envanter No: KBR'10 – 56.

Eserin Adı: Unguentarium

Malzemesi: Cam

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1.Oda, 5. Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 138-192.

Ölçüleri: Yük.: 11.7 cm. **A.Ç.:** 2.2 cm. **K. Ç.:** 3.9 cm.

Renk: Saydam mavimsi yeşil.

Tanımı: Dışa katlanmış düz dudak, uzun boyun, şişkin kısa gövde. Kaidenin altı konkav yapmıştır.

Katalog No: 77.

Envanter No: KBR'10 – 57.

Eserin Adı: Unguentarium

Malzemesi: Cam

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, Kuzey Koridor, 14.Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 150-200.

Ölçüleri: Yük.: 10.4 cm. **A.Ç.:** 2.1 cm. **K. Ç.:** 2.9 cm.

Renk: Saydam Mavimsi Yeşil.

Tanımı: Dışa katlanmış düz dudak, uzun boyun, şişkin kısa gövde. Kaidenin altı konkav yapmıştır.

Katalog No: 78.

Envanter No: KBR'10 – 60.

Eserin Adı: Sikke

Malzemesi: Bronz

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1. Oda, - 60 cm.

Dönemi: Quasi - Otonom M.S. 138 – 192.

Çap: 19 mm. **Yön :** ◄

ÖY: Nokta bordür içerisinde; Herakles büstü, sağa.

AY: Uzanmış Irmak Tanrısı İndos, sola. Sağ elini ileri doğru uzatmış, sol elinde amphora tutmaktadır. Üst kesimde [K]IBYPA, alt kesimde ΤΩΝ.

Katalog No: 79.

Envanter No: KBR'10 – 62.

Eserin Adı: Sikke

Malzemesi: Bronz

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, 1. Oda, 5. Ölü Yatağı.

Eserin Devri: Quasi – Otonom M.S. 138 – 192.

Çap : 17 mm. **Yön :** ←

ÖY: Nokta bordür içerisinde; Herakles büstü, sağa.

AY: Uzanmış Irmak Tanrısı İndos, sola. Sağ elini ileri doğru uzatmış, sol elinde amphora tutmakta. Üst kesimde Üst kesimde [K]IBYPA, alt kesimde TΩN.

Katalog No: 80.

Envanter No: KBR'10 – 64.

Eserin Adı: Sikke

Malzemesi: Bronz

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, Koridor, 13. Ölü Yatağı.

Eserin Devri: Quasi – Otonom M.S. 138 – 192.

Çap: 17 mm. **Yön :** ←

ÖY: Nokta bordür içerisinde; Herakles büstü, sağa

AY: Altar önünde, sol elinde asa, sağ elindeki

phialeyi ileri doğru uzatmış ayakta duran Tanrı Men, sola.

Omuzlarında hilal betimlemesi. Kesimde [KIB]YPATΩN.

Katalog No: 81.

Envanter No: KBR’08 – 02.

Eserin Adı: Testi

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM II, Dromos Ölü Yatağı.

Eserin Devri: M.S. 100-150.

Ölçüleri: Yük.: 12,7 cm. **A.Ç.:** 4,1 cm. **K. Ç.:** 4,9 cm.

Tanımı: Dışa dönük düz dudaklı, kısa boyunlu, torba gövdeli ve alçak halka kaideli testi. Boyunda başlayan dikey kulp omuzda sonlanır. Kırmızı astar daldırma tekniği ile yapılmış olup kabın gövdesinde

çark izleri görülmektedir.

Katalog No: 82.

Envanter No: KBR’08 – 04.

Eserin Adı: Unguanterium

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM II, Dromos Ölü Yatağı.

Dönemi: M.S. 100-150**.**

Ölçüleri: Yük.: 22,1 cm. **A.Ç.:** 3,8 cm. **K. Ç.:** 3,1 cm.

Tanımı: Dışa taşkın dudaklı, uzun boyunlu, iğ formunda gövde geçişi düz ve keskin kaideli unguanterium. Gövde ve kaide birleşim yerinde çark izleri görülür.

Katalog No: 83.

Envanter No: KBR’10 – 02.

Eserin Adı: Kandil

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VI, Lahit 3 Kuzey Dar Yüz, Dolgu

Dönemi: M.S. 75-125.

Ölçüleri: Yük: 3.9 cm. **Gen:** 6.6 cm. **Uz:** 9 cm. **DÇ:** 4 cm.

Hamur: 5 YR 6/6 Reddish Yellow. **Astar:** 2.5 YR 5/8 Red.

Tanımı: Kalıp yapımı; gövdesi oval formlu, kesik konik hazneli kandil. İç bükey diskus iç içe çemberlidir. Dışa çekik omuzlu ve omuzdan yivli bir kulba sahiptir. Diskusta koyunlarını otlatan çoban betimlenmiştir.

Referans: Metin 2012; 314, Kat. No: 90.

Katalog No: 84.

Envanter No: KBR’10 – 01.

Eserin Adı: Testi

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM IV, Lahit 3 Kuzey Dar Yüz, Dolgu.

Dönemi: M.S. 75-125.

Ölçüleri: Yük.: 13.4 cm. **A.Ç.:** 3.8 cm. **G.Ç.:** 10 cm. **K.Ç.:** 5.6 cm.

Derinlik: 12.3 cm.

Astar: 2.5 YR 6/8-5/8, 4,8 Light Red - Red

Tanımı: Dışa dönük, düz dudak, kısa boyun, torba gövde ve alçak halka kaideli testi. Boyunda dikey kulp omuzda sonlanır. Daldırma tekniği ile yapılan astar kabın dış yüzeyinde izlenmektedir.

Katalog No:85.

Etüd No: KBR'10 – 01.

Eserin Adı: Kâse

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VI, Lahit 3 Kuzey Dar Yüz, Dolgu.

Dönemi: M.S. 75-125.

Ölçüleri: Yük.: 4,3 cm. **A.Ç.:** 9,5 cm. **G.Ç.:** 10 cm. **K.Ç.:** 4,7 cm.

Derinlik: 3,8 cm.

Astar: 2,5 YR 4/2-5/6 Weak Red- Red.

Tanımı: Hafif içe dönük ağızlı, küresel gövdeli, düz kaideli kâse. Kâsenin içinde ve dışında çark izleri görülmektedir.

Katalog No: 86.

Etüd No: KBR'10 – 05.

Eserin Adı: Kulpu Kap

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Bulunduğu Yeri: YOM VI, Lahit 4 Kuzey Köşe Zemin -200, -230 cm.

Dönemi: M.S. 1-2 Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 8,75 cm**. A.Ç.:** 20,2 cm. **K.Ç.:** 5,8 cm.

Tanımı: Dışa çekik ve hafif dışa sarkık dudaklı, açık ağızlı, orta derinlikte hafif bir gövdeyle ve sonrasında düz bir diple tamamlanan çift kulplu kâse. Ağız ve gövde kısmındaki küçük eksikler tamamlanarak tümlenmiştir.

Katalog No: 87.

Envanter No: KBR'10 – 03.

Eserin Adı: Terracotta Heykelcik (Secutor-Gladyatör)

Malzemesi: Pişmiş Toprak

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VI, Lahit 4 Güney Yönü, - 230, -250 cm

Dönemi: M.S. 1-2 Yüzyıl.

Ölçüleri: Boy.:15.1 cm. **Gen.:** 7.3 cm.

Astar: 7,5YR 7/4 Pink

Tanımı: Ayakta, sol ayağı önde, sol eliyle dikdörtgen bir kalkanı (secutum) tutan heykelciğin, sağ eliyle de; kırık durumda olsa da kısa bir kılıcı (gladius) tuttuğu anlaşılmaktadır. Dizlerinden ayak bileklerine kadar ine bir dizlik (knemis) vardır. Kısa saçlı başın hafif sola yatmış olduğu görülür.

Katalog No: 88.

Envanter No: KBR'10 – 04.

Eserin Adı: Aryballos

Malzemesi: Bronz

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VI, Lahit 3 Kuzey Dar Yüz, -230, -250 cm.

Eserin Devri: M.S. 1. Yüzyıl.

Ölçüleri: Yük.: 7.5 cm. **A.Ç.:** 2.6 cm. **B.Ç.:** 1.3 cm. **K.Ç.:** 3.2 cm.

Derinlik: 7.2 cm.

Tanımı: Ağzı yay formunda olan, ince boyunlu, küre gövdeli, kısa kaideli aryballos.

Referans: Demirer, 2013, Kat. No: A1, Lev. 2.

Katalog No: 89.

Envanter No: KBR'10 – 05.

Eserin Adı: Sikke

Malzemesi: Bronz

Buluntu Alanı ve Seviyesi: YOM VI, Mezar İçi, Dolgu.

Eserin Devri: M.S. 400-404.

Çap: 16 mm. **Yön :** ↓

ÖY: İmparatoriçenin diademli büstü (İmp. Arcadius'un Eşi Aelia Eudoxia), Sağa, AEL EVDO-XIA AVG.

AY: Tabure üzerinde oturan Victoria, sağa. Alçak sütun üzerindeki Christogramı eliyle tutuyor. Kesimde SMKA (Kyzikos baskısı) SALVS REI-PVBLICAE.

BULUNTU LİSTESİ

BULUNTU LİSTESİ

Sıra No	Adı	Buluntu No	Buluntu Yeri	Malzemesi	Dönemi
01	Aplik	KBR'08-? (Et.)	**YOM 3**, Ana Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 1-2. Yüzyıl
02	Küpe (Çift)	KBR'08-? (Et.)	YOM 3, Ana Oda	Altın	M.S. 1-2. Yüzyıl
03	Küpe (Çift)	KBR'08-? (Et.)	YOM 3, Ana Oda	Altın	M.S. 1-2. Yüzyıl
04	Kandil	KBR'08-09	YOM 3, Kuzey Ölü Yatağı	Pişmiş toprak	M.S. 75-125
05	Kandil	KBR'08-10	YOM 3, Güney Ölü Yatağı	Pişmiş toprak	M.S. 75-100
06	Kandil	KBR'08-03	YOM 3, Güney Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 75-125
07	Kandil	KBR'08-11	YOM 3, Güney Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 75-125
08	Kase	KBR'08-12	YOM 3, Güney Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 75-125
09	Kase	KBR'08-13	YOM 3, Güney Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 75-125
10	Unguentarium	KBR'08-05	YOM 3, Güney Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 75-125
11	Sikke	KBR'08-?	YOM 3, Güney Ölü Yatağı	Bronz	M.S. 81-96
12	Aplik	KBR'08-? (Et.)	YOM 3, Batı Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 1-2. Yüzyıl
13	Aplik	KBR'08-? (Et.)	YOM 3, Batı Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 1-2. Yüzyıl
14	Aplik	KBR'08-? (Et.)	YOM 3, Batı Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 1-2. Yüzyıl
15	Sikke	KBR'08-? (Et.)	YOM 3, Batı Ölü Yatağı	Bronz	M.S. 1-2. Yüzyıl
16	Kandil	KBR'08-? (Et.)	YOM 3, Kuzey Kline	Pişmiş Toprak	M.S. 1-2. Yüzyıl
17	Sikke	KBR'08-? (Et.)	YOM 3, Kuzey Kline	Bronz	M.S. 1-2. Yüzyıl
18	Kandil	KBR'10-27	**YOM 5**, Sunu Çukuru	Pişmiş Toprak	M.S. 150-175
19	Kandil	KBR'10-25	YOM 5, Doğu Niş Önü	Pişmiş Toprak	M.S. 75-150
20	Kandil	KBR'10-21	YOM 5, Batı Niş	Pişmiş Toprak	M.S. 75-150
21	Yüzük	KBR'10-12	YOM 5, Zemin	Bronz	M.S. 75-150
22	Ağırlık	KBR'10-17	YOM 5, Sunu Çukuru	Taş	M.S. 75-150
23	Kandil	KBR'10-19	**YOM 8**, Ana Oda, Dolgu	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
24	Kandil	KBR'10-16	**YOM 9**, 1. Oda 3. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 150-200
25	Küpe	KBR'10-23	YOM 9, 1. Oda 1. Ölü Yatağı	Altın	M.S. 2. Yüzyıl
26	Testi	KBR'10-20	Yom 9, Güney Söve Önü	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl

27	Kase	KBR'10-21	YOM 9, Güney Söve Önü	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
28	Kase	KBR'10-13 (Et.)	YOM 9, Dromos	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
29	Kase	KBR'10-14 (Et.)	YOM 9, Eşik Önü	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
30	Kase	KBR'10-22 (Et.)	YOM 9, Dromos	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
31	Kase	KBR'10-11 (Et.)	YOM 9, Dromos	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
32	Kase	KBR'10-12 (Et.)	YOM 9, Dromos	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
33	Kase	KBR'10-15 (Et.)	YOM 9, Eşik Önü	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
34	Aplik	KBR'10-17 (Et.)	YOM 9, 1. Oda Dolgu	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
35	Aplik	KBR'10-24	YOM 9,1. Oda, 2. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
36	Kandil	KBR'08-06	**YOM 1**, 1.Oda, Dolgu	Pişmiş Toprak	M.S. 475-550
37	Kandil	KBR'08-07	YOM 1, 1. Oda 1. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 5. Yüzyıl
38	Kupa	KBR'08-01	YOM 1, 1. Oda Zemin	Pişmiş Toprak	M.S. 5. Yüzyıl
39	Kandil	KBR'08-? (Et.)	YOM1, 2. Oda Zemin	Pişmiş Toprak	M.S. 3. Yüzyıl
40	Çıngırak	KBR'08-28	YOM 1, 1. Oda 1. Ölü Yatağı	Bronz	M.S. 5. Yüzyıl
41	Çıngırak	KBR'08-27	YOM 1, 2. Oda	Bronz	M.S. 5. Yüzyıl
42	Küpe	KBR'08-?	YOM 1, 1. Oda	Altın	M.S. 3. Yüzyıl
45	Kandil	KBR'10-10	**YOM 7**, 1. Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 150-175
46	Kandil	KBR'10-11	YOM 7, 1. Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 50-100
47	Kandil	KBR'10-12	YOM 7, 2.Oda Dolgu	Pişmiş Toprak	M.S. 175-250
48	Kandil	KBR'10-06 (Et.)	YOM 7, 2. Oda Batı Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 175-200
49	Kandil	KBR'10-07 (Et.)	YOM 7, 1. Oda Dolgu	Pişmiş toprak	M.S. 1. Yüzyılın İlk Yarısı
50	Kandil	KBR'10-08 (Et.)	YOM 7, 2. Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
51	Testi	KBR'10-15	YOM 7, 2. Oda Dolgu	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
52	Testi	KBR'10-16	YOM 7, 2. Oda Dolgu	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
53	Kase	KBR'10-17	Yom 7, 2. Oda Dolgu	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
54	Kase	KBR'10-09	YOM 7, 2. Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
55	Unguentarium	KBR'10-18	YOM 7, 2. Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
56	Unguentarium	KBR'10-10 (Et.)	YOM 7, 2. Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150

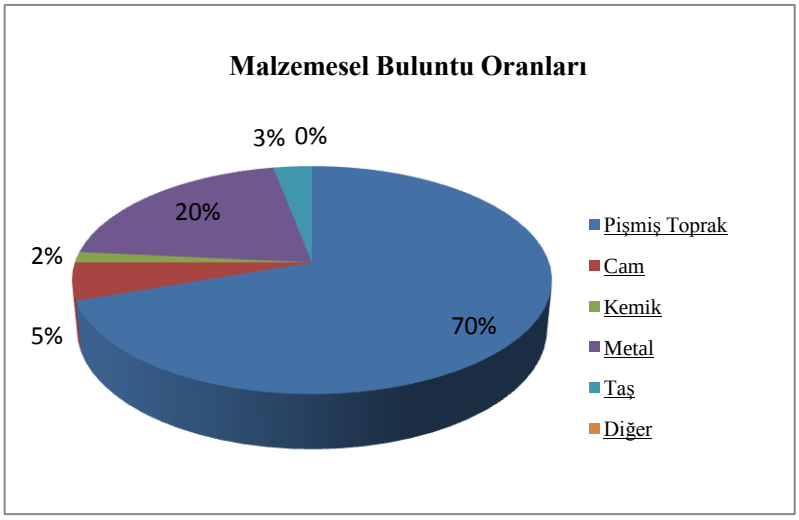
57	Unguentarium	KBR'10-13	YOM 7, 2. Oda Ölü Yatağı	Cam	M.S. 150-175
58	Unguentarium	KBR'10-14	YOM 7, 1. Oda	Cam	M.S.150-175
59	Sikke	KBR'10-09	YOM 7, 1. Oda	Bronz	M.S. 1-2. Yüzyıl
60	Saç İğnesi	KBR'10-14	**YOM 4**, 1.Oda	Kemik	M.S. 2. Yüzyıl
61	Kandil	KBR'10-28	YOM 4, 1.Oda	PişmişToprak	M.S. 150-175
62	Kandil	KBR'10-29	YOM 4, 1. Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
63	Kandil	KBR'10-30	YOM 4, 1. Oda	Pişmiş Toprak	M.S.75-150
64	Kandil	KBR'10-31	YOM 4, 1. Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
65	Kandil	KBR'10-33	YOM 4, 1. Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
66	Kandil	KBR'10-34	YOM 4, 1. Oda	Pişmiş Toprak	M.S.75-150
67	Kandil	KBR'10-01 (Et.)	YOM 4, 1. Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
68	Kandil	KBR'10-02 (Et.)	YOM 4, 1. Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 150-200
69	Kupa Kaidesi	KBR'10-04 (Et.)	YOM 4, 1. Oda	Cam	M.S. 2. Yüzyıl
70	Sikke	KBR'10-60	YOM 4, 1. Oda	Bronz	M.S. 138-192
71	Çıngırak	KBR'10-13	YOM 4. 1. Oda, 1. Ölü Yatağı	Bronz	M.S. 100-150
72	Kandil	KBR'10-35	YOM 4, 1. Oda, 1. Ölü yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
73	Kase	KBR'10-37	YOM 4, 1. Oda, 1. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
74	Kase	KBR'10-45	YOM 4, 1. Oda 1. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
75	Testi	KBR'10-48	YOM 4, 1. Oda 1. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
76	Unguentarium	KBR'10-52	YOM 4, 1. Oda 1. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
77	Unguentarium	KBR'10-54	YOM 4, 1. Oda 1. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
78	Strigilis	KBR'10-05 (Et.)	YOM 4, 1. Oda 1. Ölü Yatağı	Demir	M.S. 100-150
79	Aplik	KBR'10-01	YOM 4, 1.Oda 3. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 125-150
80	Yüzük	KBR'10-10	YOM 4, 1.Oda 3. Ölü Yatağı	Metal Alaşım	M.S. 125-150
81	Küpe Çift	KBR'10-15	YOM 4, 1.Oda 3. Ölü Yatağı	Altın	M.S. 125-150
82	Küpe Çift	KBR'10-16	YOM 4, 1.Oda 3. Ölü Yatağı	Altın	M.S. 125-150
83	Boncuk	KBR'10-18	YOM 4, 1.Oda 3. Ölü Yatağı	Cam	M.S. 125-150
84	Kandil	KBR'10-32	YOM 4, 1.Oda 3. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 125-150
85	Kase	KBR'10-42	YOM 4, 1.Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 125-150

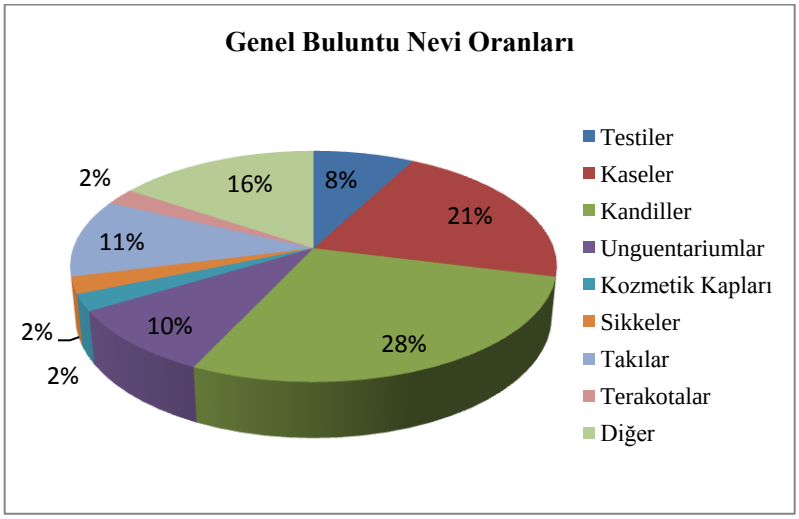
			3. Ölü Yatağı		
86	Kase	KBR'10-45	YOM 4, 1.Oda 3. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
87	Testi	KBR'10-58	YOM 4, 1.Oda 3. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 125-150
88	Yağdanlık	KBR'10-59	YOM 4, 1.Oda 3. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 125-150
89	Sikke	KBR'10-09 (Et.)	YOM 4, 1.Oda 3. Ölü Yatağı	Bronz	M.S. 125-150
90	Sikke	KBR'10-10	YOM 4, 1.Oda 3. Ölü Yatağı	Bronz	M.S. 125-150
91	Unguentarium	KBR'10-56	YOM 4, 1.Oda 5. Ölü Yatağı	Cam	M.S. 138-192
92	Sikke	KBR'10-62	YOM 4, 1.Oda 5. Ölü Yatağı	Bronz	M.S. 138-192
93	Boncuk	KBR'10-04	YOM 4, 2.Oda 8. Ölü Yatağı	Cam	M.S. 2. Yüzyıl
94	Halka	KBR'10-08	YOM 4, 2.Oda 8. Ölü Yatağı	Bronz	M.S. 2. Yüzyıl
95	Deniz Kabuğu	KBR'10-08 (Et.)	YOM 4, 2.Oda 8. Ölü Yatağı	Organik	M.S. 2. Yüzyıl
96	Kandil	KBR'10-26	YOM 4, 2.Oda 9. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 150.
97	Kase	KBR'10-41	YOM 4, 2.Oda 9. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
98	Kase	KBR'10-43	YOM 4, 2. Oda 9. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
99	Kase	KBR'10-46	YOM 4, 2.Oda 9. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
100	Testi	KBR'10-50	YOM 4, 2.Oda 9. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
101	Strigilis	KBR'10-6 (Et.)	YOM 4, 2.Oda 9. Ölü Yatağı	Bronz	M.S. 100-150
102	Kase	KBR'10-39	YOM 4, 2.Oda 10. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
103	Kase	KBR'10-40	YOM 4, 2.Oda 10. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
104	Unguentarium	KBR'10-55	YOM 4, 2.Oda 10. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
105	Kandil	KBR'10-03 (Et.)	YOM 4, 2.Oda 10. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
106	Kandil	KBR'10-24	YOM 4, 2.Oda 11. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S.150-200
107	Kase	KBR'10-44	YOM 4, 2.Oda 11. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 150-200
108	Testi	KBR'10-49	YOM 4, 2.Oda 11. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
109	Unguentarium	KBR'10-53	YOM 4, 2.Oda 11. Ölü Yatağı	Pişmiş Toprak	M.S. 150-200
110	Deniz Kabuğu	KBR'10-07 (Et.)	YOM 4, 2.Oda 11. Ölü Yatağı	Organik	M.S. 150-200
111	Kandil	KBR'10-23	YOM 4, 2.Oda Doğu Koridor	Pişmiş Toprak	M.S. 150-200
112	Kandil	KBR'10-22	YOM 4, 2. Oda Koridor	Pişmiş Toprak	M.S. 150-200
113	Boncuk	KBR'10-03	YOM 4, 13. Ölü Yatağı, Koridor	Yeşim Taşı	M.S. 150-200

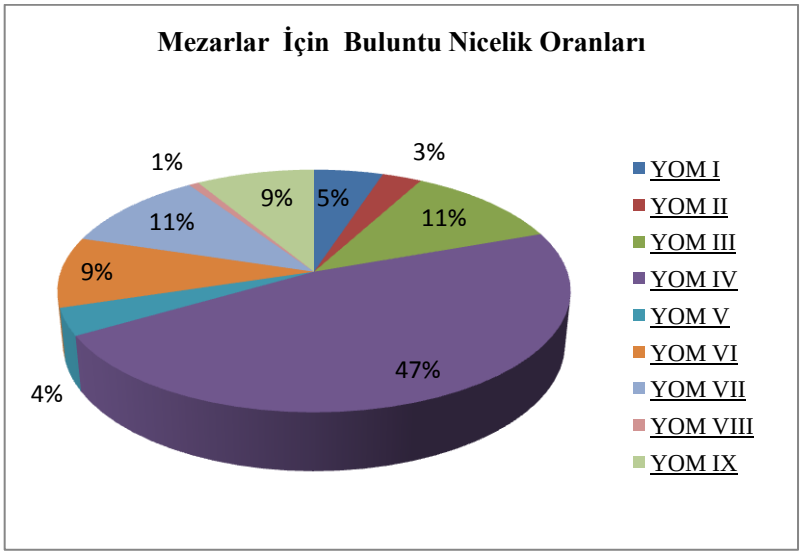
114	Sikke	KBR'10-64	YOM 4, 13. Ölü Yatağı, Koridor	Bronz	M.S. 138-192
115	Ağırşak	KBR'10-7	YOM 4, 14. Ölü Yatağı, Koridor	Mermer	M.S. 150-200
116	Kase	KBR'10-38	YOM 4, 14. Ölü Yatağı, Koridor	Pişmiş Toprak	M.S. 150-200
117	Kozmetik Kabı	KBR'10-47	YOM 4, 14. Ölü Yatağı, Koridor	Pişmiş Toprak	M.S. 150-200
118	Testi	KBR'10-51	YOM 4, 14. Ölü Yatağı, Koridor	Pişmiş Toprak	M.S. 150-200
119	Unguentarium	KBR'10-57	YOM 4, 14. Ölü Yatağı, Koridor	Cam	M.S. 150-200
120	Kandil	KBR'10-36	YOM 4, 14. Ölü Yatağı, Koridor	Pişmiş Toprak	M.S. 150-200
121	Boncuk	KBR'10-20	YOM 4, 3.Oda 15. Ölü Yatağı	Cam	M.S. 2. Yüzyıl
122	Ağırşak	KBR'10-19	YOM 4, 3.Oda 17. Ölü Yatağı	Mermer	M.S. 2. Yüzyıl
123	Testi	KBR'08-02	**YOM 2**, Ölü Yatağı, Dromos	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
124	Unguentarium	KBR'08-04	YOM 2, Ölü Yatağı, Dromos	Pişmiş Toprak	M.S. 100-150
125	Saç İğnesi	KBR'08-? (Et.)	YOM 2, Ölü Yatağı, Dromos	Kemik	M.S. 100-150
126	Kase	KBR'08-? (Et.)	YOM 2, Dromos	Pişmiş Toprak	M.S. 2. Yüzyıl
127	Sikke	KBR'10-06	**YOM 6**, Temenos	Bronz	M.Ö. 2. Yüzyıl
128	Sikke	KBR'10-07	YOM 6, Temenos	Bronz	M.Ö. 2. Yüzyıl
129	Sikke	KBR'10-08	YOM 6, Temenos	Bronz	M.Ö. 2. Yüzyıl
130	Aplik	KBR'10-02 (Et.)	YOM 6 Temenos	Pişmiş Toprak	M.Ö. 2 Yüzyıl
131	Terakota Baş	KBR'10-03 (Et.)	YOM 6 Temenos	Pişmiş Toprak	M.Ö. 2. Yüzyıl
132	Terakota Baş	KBR'10-04 (Et.)	YOM 6 Temenos	Pişmiş Toprak	M.Ö. 2. Yüzyıl
133	Kandil	KBR'10-02	YOM 6, Ana Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 75-125
134	Testi	KBR'10-01	YOM 6, Ana Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 75-125
135	Kase	KBR'10-01 (Et.)	YOM 6, Ana Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 75-125
136	Çanak	KBR'10-05 (Et.)	YOM 6, Ana Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 1-2. Yüzyıl
137	Terakota	KBR'10-03	YOM 6, Ana Oda	Pişmiş Toprak	M.S. 1-2 Yüzyıl
138	Aryballos	KBR'10-04	YOM 6, Ana Oda	Bronz	M.S. 1. Yüzyıl
139	Sikke	KBR'10-05	YOM 6, Ana Oda	Bronz	M.S. 400-404

GRAFİKLER

İSTATİSTİKLER

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı ve Soyadı: Mustafa ŞİMŞEK

Doğum Yeri: Samsun / Vezirköprü

Doğum Yılı: 02-12-1982

Medeni Hali: Bekar

Eğitim Durumu:

Lise: 1996-1999 Kızılcahamam Lisesi / ANKARA

Lisans: 2003-2008 Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölümü / ANTALYA

Yüksek Lisans: 2009- Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı / ISPARTA

Yabancı Dil ve Düzeyi:

İngilizce: Orta seviye

İş Deneyimi :

2006-2012 Yılları Kibyra Kazı ve Konservasyon Çalışmaları, Gölhisar / BURDUR

2010 Yılı Patara Kazıları, Kaş-Kalkan/ ANTALYA

2010-2011 Yılları Patara Deniz Feneri Restitüsyon-Restorasyon Projesi

2012 Yılı Patara Revizyon Projesi,

2012 Yılı Helenistik Dönem Tapınak Kazıları, Kaş / ANTALYA

E-Posta: mstfsmsk@hotmail.com